

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU KAPSAMINDA VERİ SORUMLUSU OLARAK SOSYAL GÜVENLİK KURUMU

*Social Security Institution as a Data Controller Under the Law on the
Protection of Personal Data*

Dr. Öğr. Üyesi Olcay Işık*

“Hiçbir şeyin yüzde birinin milyonda birini bile bilmiyoruz.”

Thomas Edison

ÖZET

24.03.2016 tarihinde TBMM Genel Kurulu tarafından kabul edilerek kanunlaşan, 07.04.2016 tarih ve 29677 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe konulan 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, kişisel verilerin işlenmesinde özel hayatın gizliliği ol-

* Dr. Öğretim Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Özel Hukuk Bölümü, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Ana Bilim Dalı, olcayisk@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8633-8680.

Bu çalışma, 10 - 13 Şubat 2022 tarihleri arasında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından düzenlenen Hukukun Güncel Meseleleri Erzincan Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

Makale Geliş Tarihi: 29.06.2022

Makale Kabul Tarihi: 13.08.2022

Atıf Şekli: Olcay Işık, “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Veri Sorumlusu Olarak Sosyal Güvenlik Kurumu”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17/2 (2022): 0-0.

mak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumayı ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemeyi amaçlamaktadır. 6698 sayılı Kanun hükümleri, başta kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak koşuluyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler ile veri sorumluları hakkında uygulanır. 6698 sayılı Kanun'da tanımlandığı üzere veri sorumlusu; kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişidir. 20.05.2006 tarih ve 26173 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu ile kurulan Sosyal Güvenlik Kurumu ise sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası finansmanının planlanması ve yönetimi için toplumun neredeyse tamamına ilişkin olarak elde ettiği, çok sayıda ve çeşitli türden kişisel verinin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan kamu tüzel kişisi olarak 6698 sayılı Kanun kapsamında yer almaktadır. Bu çalışmada öncelikle 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun kişi ve konu yönünden kapsamı ile tam ve kısmi istisna halleri çerçevesinde Sosyal Güvenlik Kurumu'nun veri işleme faaliyeti ele alınacaktır. Devamında ise 6698 sayılı Kanun'un yer ve zaman bakımından kapsamı ile Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından işlenen veri türleri açıklanıp örneklendirilecektir. Kişisel verilerin işleme koşulları ve Sosyal Güvenlik Kurumu'nun gözetmesi gereken ilkelerin üzerinde durulacağı bu çalışmada ayrıca veri işleyen kavramı değerlendirilecek ve 6698 sayılı Kanun ile sosyal güvenlik mevzuatı çerçevesinde Sosyal Güvenlik Kurumu'nun kişisel verileri koruma yükümlülüğünden doğan sorumluluğu açıklanacaktır.

Anahtar kelimeler: Kişisel veri, veri sorumlusu, veri işleyen, Sosyal Güvenlik Kurumu, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmelik

ABSTRACT

The Law on Protection of Personal Data numbered 6698, enacted by the General Assembly of the Grand National Assembly of Turkey on 24.03.2016 and published in the Official Gazette dated 07.04.2016 and numbered 29677, aims to protect the fundamental rights and freedoms of individuals, especially the privacy of private life, and to regulate the obligations of natural and legal persons processing data and the procedures and principles to be followed. The provisions of the Law No. 6698 are applied to natural persons whose personal data are processed, natural and legal persons who process this data fully or partially automatically or, provided that they are part of any data recording system, non-automatically, and data controllers. As defined in the Law No. 6698, the data controller is the natural or legal person who determines the purposes and means of processing personal data and is responsible for the establishment and management of the data recording system. The Social Security Institution, established with the Law No. 5502 which was published in the Official Gazette dated 20.05.2006 and numbered 26173, and entered into force is also within the scope of Law No. 6698, as a public legal entity responsible for the establishment and management of the data recording system, which determines the purposes and means of processing large and various types of personal data obtained in relation to almost the entire society for the planning and management of social insurance and universal health insurance financing. The study will firstly discuss the data processing activity of the Social Security Institution within framework of full and partial exceptions and the scope of the Personal Data Protection Law No. 6698 in terms of person and subject. Afterwards, the scope of the Law No. 6698 in terms of place and time and the types of data processed by the Social Security Institution will be explained and exemplified. In this study, which will focus on the conditions of personal data processing and the principles that the Social Security Institution should consider, the concept of data processor will also be evaluated and the responsibility of the Social Security Institution arising from the obligation to protect personal data

will be explained within the framework of Law No. 6698 and social security legislation.

Keywords: Personal data, data controller, data processor, Social Security Institution, Law on the Protection of Personal Data.

GİRİŞ

2006 tarih ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu ile kurulan Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ilgili kuruluşudur. Yakın zamanda yürürlüğe giren 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 4 sayılı Bakanlığa Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde (4 sayılı CBK) SGK'ya ilişkin çeşitli düzenlemeler yer almaktadır. 4 sayılı CBK'nın 403 ila 433. maddeleri ile SGK'nın yapısı yeniden düzenlenmiştir. Kararname'nin 403/2. maddesine göre SGK, kamu tüzel kişiliğini haiz¹, idari

¹ Sosyal Güvenlik Kurumu'nun tüzel kişiliğinin hukuki statüsü hususunda öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştür. Çalışmamızın konusu ve hacmi bakımından bu görüşlere kısaca değinilecek, ayrıntılı olarak yer verilmeyecektir. Bu görüşlerden ilkinde göre eskiden olduğu gibi şimdi de SGK'nın özel hukuk ya da kamu hukuku tüzel kişilerinden hangisine dâhil olduğunun saptanması olanaksızdır. SGK'nın ticaret hukuku hükümleri gereğince tacir sayılması gerektiğinden, özel hukuk hükümlerine tabi bir özel hukuk tüzel kişisi olduğu fikri de öğretide öne sürülen görüşler arasındadır. Bir başka görüşe göre ise SGK'nın tacir sayılması mümkün olmayıp bir devlet kurumu olarak kamu tüzel kişiliğini haiz olduğu ifade edilmiştir. **Ali Güzel/Ali Rıza Okur/Nurşen Caniklioğlu**, Sosyal Güvenlik Hukuku, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021, s.237-238. Tuncay ve Ekmekçi'ye göre SGK her ne kadar idari ve mali açıdan özerk bir kamu kuruluşu olsa da bazı işlemlerinde kamu hukuku hükümlerine, bazılarında ise özel hukuk hükümlerine tabi olduğundan, hem kamu hukuku tüzel kişiliği hem de özel hukuk tüzel kişiliği unsurlarını bir arada barındıran ancak kamusal yanı ağır basan karma nitelikte bir tüzel kişiliktir. **Can Tuncay/Ömer Ekmekçi**, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021, s.123-124. Centel'e göre sosyal güvenlik kurumlarının hangi tür tüzel kişiliğe sahip olduğunu belirlemek oldukça güçtür. Zira hem kamu hukuku tüzel kişisi olduğunun belirtilmesi hem de özel hukuk hükümlerine tabi olması çelişkiye neden olmaktadır. Bu açıdan sosyal güvenlik kurumlarının sınai ve ticari faaliyetleri hakkında özel hukuk hükümlerinin, bunun dışında kalan faaliyetlerine ise kamu hukuku hükümlerinin uygulanacağını kabul etmek gerekir. **Tankut Centel**, Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s.62. Alper'e göre SGK'nın tüzel kişiliğinin hukuki statüsü hususundaki tartışmaları bir ölçüde

ve mali açıdan özerk, 5502 sayılı Kanun'da ve 4 sayılı CBK'nın SGK'yı düzenleyen maddelerinde hüküm bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tabi bir kurumdur. Sosyal sigorta sisteminin hedeflenen özelliklerinin ortaya konduğu düzenlemeye göre SGK'nın temel amacı; sosyal sigortacılık ilkelerine dayalı, etkin, adil, kolay erişilebilir, aktüeryal ve mali açıdan sürdürülebilir, çağdaş standartlarda bir sosyal güvenlik sistemini yürütmektir (4 sayılı CBK m. 405/1).

Bu amaç doğrultusunda faaliyet yürüten SGK, ulusal kalkınma strateji ve politikaları ile yıllık uygulama programlarını dikkate alarak sosyal güvenlik politikalarını uygulamak, bu politikaların geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak, sosyal güvenlik hizmeti sunduğu gerçek ve tüzel kişileri hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirmek,

haklı görmek gerekir. Ancak yine de bir nitelendirme yapmak gerekir ise kamu hukuku tüzel kişiliğinin daha ağır bastığı rahatlıkla söylenebilir. **Yusuf Alper**, Sosyal Sigortalar Hukuku, Dora Yayıncılık, Bursa 2020, s.33. Arıcı'ya göre SGK, kamu tüzel kişiliğini haiz bir kamu kurumudur. Kamu tüzel kişileri, özel hukuk tüzel kişilerinden daha fazla yetkiye ve imtiyazlara sahiptir. Buna karşın kamu tüzel kişileri, özel hukuk tüzel kişilerine göre daha fazla ve daha sıkı bir denetime tabidir. Bir kamu tüzel kişisi olarak SGK, kamu hukukundan doğan yetki ve imtiyazlar ile donatılmasının yanında malları ve çalışanları bakımından ayrı bir hukuki rejime tabidir. **Kadir Arıcı**, Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, Gazi Kitabevi, Ankara 2015, s. 162 – 163. Çağlayan'a göre nitelik açısından bir ölçüt bulmak güç olduğundan, pozitif hukuk esas alındığında Anayasa'nın 123. maddesine göre "*Kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur.*" Dolayısıyla kamu tüzel kişiliğinin varlığının tespiti için öncelikle kanuni bir nitelendirme olup olmadığına bakılmalı, kanuni bir niteleme bulunmuyor ise öğretisi ve içtihatlarla geliştirilen kıstaslara göre belirleme yapılmalıdır. Çağlayan'ın tespitlerinden hareketle kanaatimizce 5502 sayılı Kanun'un ilk halinde daha sonra ise aynı şekilde 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde, SGK'nın kamu tüzel kişiliğini haiz olduğu ayrıca ve açıkça düzenlendiğinden, Kurum; kamu gücü olarak adlandırılan ve özel hukuku aşan üstün yetkiler ile donatıldığından, kuruluş amacı kamu yararı, faaliyet konusu ise kamu hizmeti olduğundan, tek taraflı işlemler yapabilmesi, işlemlerinin icrai nitelikte olması, aldığı kararları re'sen uygulayabilmesi, kişilere yükümlülükler getirebilmesi, personelinin kamu görevlisi statüsünde olması, mallarının kamu malı sayılması, 5502 sayılı Kanun'un 35 ve 36. maddeleri gereğince Kurum alacaklarının imtiyazlı alacaklardan sayılması, her türlü hak ve alacaklarının haczedilememesi, iflasının istenememesi, mallarının devlet malı sayılması, vergi ve benzeri (resim, harç gibi) mali yükümlülüklerden muaf tutulması nedeniyle pek çok kamu gücü ayrıcalığından yararlandığı dikkate alınır ise SGK, kamu tüzel kişiliğini haiz sosyal bir kamu kurumudur. **Ramazan Çağlayan**, Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı ve Kıstasları, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 7, Y. 2016, s.377 vd.

haklarının kullanılmasını ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesini kolaylaştırmak, sosyal güvenliğe ilişkin konularda; uluslararası gelişmeleri izlemek, Avrupa Birliği (AB) ve uluslararası kuruluşlar ile işbirliği yapmak, yabancı ülkeler ile yapılacak sosyal güvenlik sözleşmelerine ilişkin gerekli çalışmaları yürütmek, usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası antlaşmaları uygulamak, sosyal güvenlik alanında eğitim, araştırma ve danışmanlık faaliyetleri yapmak ve yaptırmak, kamu idareleri arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamak ve mevzuat ile kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmekle yükümlüdür (4 sayılı CBK m. 405/2).

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Başkanlıktır (4 sayılı CBK m. 406/1). Teşkilat yapısı itibariyle Başkanlık; merkez ve taşra teşkilatından oluşmakta olup merkez teşkilatı da hizmet birimlerinden meydana gelmektedir (4 sayılı CBK m. 410). Başkanlık merkez teşkilatı olarak görev yapan hizmet birimleri ise Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü, Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürlüğü, Hizmet Sunumu Genel Müdürlüğü, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı, Aktüerya ve Fon Yönetimi Daire Başkanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Personel Daire Başkanlığı, Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı, İnşaat ve Emlak Daire Başkanlığı, Eğitim, Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nden oluşur (4 sayılı CBK m. 413/1).

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kapsamında yerine getirmekle yükümlü olduğu görevlerin ayrıntıları ise 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (SSGSSK), ülkemizin taraf olduğu çeşitli sosyal güvenlik anlaşmaları ve diğer mevzuat (Kurum yönetmelikleri, genelgeler, esas ve usuller, tebliğler vb.) ile düzenlenmektedir. Buna göre SGK, en genel manada sosyal sigorta hizmetlerinin finansmanını ve yürütülmesini sağlamakta, genel sağlık sigortası finansmanını ve sigortacılık hizmetlerini gerçekleştirmekte, 5510 sayılı Kanun'un 59. maddesi uyarınca bu Kanun'un uygulanmasına ilişkin işlemlerin denetimini yürütmekte, aynı zamanda sosyal güvenlik alanında politika geliştire-

rek uygulamakta ve çeşitli kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak koordinasyonu sağlamaktadır.

Sosyal Güvenlik Kurumu, sosyal bir kamu kurumu² olarak anılan görevler çerçevesinde, oldukça geniş kitlelere kamu hizmeti sunmaktadır. Sunduğu kamu hizmetinin gereği kaçınılmaz bir şekilde hizmetlerden yararlanan milyonlarca kişi hakkında çeşitli türden bilgiye/veriye ihtiyaç duymaktadır. Söz konusu bilgilerin/verilerin büyük bir kısmı ise niteliği gereği kişisel veridir.

Sosyal Güvenlik Kurumu nezdindeki kişisel verilerin hacmini daha iyi anlamak için sigortacılık hizmeti sunduğu kişileri hatırlamak gerekir. Kurum, sosyal sigortalılar ve bu kapsamda 4/1-a, 4/1-b ve 4/1-c statüsünden sigortalı olanlar başta olmak üzere bu kişilerin hak sahiplerine (eş, çocuk, ana ve baba), bazı sigorta kolları bakımından

² Sosyal kamu kurumları, vatandaşların çalışma, sağlık, konut, dinlenme, eğlenme, işsizlik, emeklilik gibi sosyal gereksinimlerini karşılamakla, kısaca sosyal haklarını ve güvenliğini sağlamakla görevli özerk kamusal kuruluşlardır. Değişik yapıda ve statüde olsalar da sosyal kamu kurumlarının bazı ortak özelliklerini belirlemek mümkündür. Sosyal kamu kurumlarının görevleri, insan topluluklarına sosyal yardım ve güvenlik sunmak olduğundan, söz konusu kurumlar bu kapsamdaki faaliyetlerini, kâr elde etmek için değil dayanışma ve yardımlaşma esası gereğince yerine getirirler. Bu nedenle görev ve yetki alanları kapsamındaki kişileri zorunlu olarak yararlananlar arasına sokabilir (zorunlu üyelik esası) ve yararlananlardan vergi niteliğinde para (zorunlu kesinti) toplayabilirler. Bu özellikten dolayı sosyal kamu kurumları, dışa yönelik işlem ve faaliyetlerinde ilgililer ile olan ilişkilerde kural olarak özel hukuk hükümlerine tâbi, iç düzen ve işleyişleri ile kimi dışa yönelik işlemleri ise genel kurallar gereğince idare hukukuna bağlı kalacaklardır. Dolayısıyla sadece kurumun ilgilileri ve sözleşmelileri ile arasındaki ilişkilerde, kural olarak özel hukuk kuralları geçerli ve uygulanabilir niteliktedir. Sosyal kamu kurumlarının, organik kanunlarındaki özel hukuk hükümlerine tâbi olacaklarını öngören kuralları bu yönde yorumlanmak ve bu ölçüde uygulamak gerekmektedir. 2006 tarih ve 5502 sayılı Kanun ile Sosyal Güvenlik Kurumu kuruluncaya değin faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü, Sosyal Sigortalar Genel Müdürlüğü ve Bağ-Kur Genel Müdürlüğü birer sosyal kamu kurumu olarak nitelendirilebilirken, günümüzde Türkiye İş Kurumu ve Sosyal Güvenlik Kurumu sosyal kamu kurumu statüsünde faaliyet göstermektedir. **Lütfi Duran**, İdare Hukuku Ders Notları, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1982, s.210 vd; **Serkan Açar**, Kamu Kurumları (Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları) Teorisi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 65, 2006, s.299-301. Bir kamu tüzel kişisinin bazı işlemlerinin özel hukuk hükümlerine tabi olması, tek başına onun tüzel kişiliğinin sorgulanmasını gerektirmez. Zira özel hukuk hükümlerine tabi olma, bir kuruluşun türünü kendiliğinden değiştirmedüğinden idarenin kapsamı dışına da çıkarmaz. **Çağlayan**, s.390.

sigortalı sayılanlara (kısmen sigortalılar), sigortalılık ilişkileri özel hükümler ile ayrıca düzenlenenlere (tarım ve orman işlerinde hizmet akdiyle süresiz olarak çalışanlar, konut kapıcıları, güvenlik korucuları, ticari taksi ve dolmuş sürücüleri gibi), isteğe bağlı sigortalılara, sürekli iş göremezlik geliri ile malullük, vazife malullüğü veya yaşlılık aylığı almakta olanlara (pasif sigortalılar), bu kişilerin ölümü halinde, gelir veya aylık bağlanmasına ya da toptan ödeme yapılmasına hak kazananlara (pasif sigortalıların hak sahipleri; eşi, çocuğu ve ana-babası) sigortacılık hizmeti sunmaktadır. Kurum'un hizmet sunduğu kişisel arasında genel sağlık sigortalıları ile genel sağlık sigortası özeninde aktif sigortalılar ve aylık alan pasif sigortalıların bakmakla yükümlü oldukları zorunlu sigortalı sayılmayan, aylık ya da gelir almayan ve isteğe bağlı sigortalı olmayan kişiler (eş, çocuklar, ana – baba) de yer almaktadır.

Sosyal Güvenlik Kurumu, birçok açıdan önemli göstergelere sahip Türkiye'nin belki de en büyük kurumudur³. 2020 yılı Nisan ayı itibarıyla çalışan/prim ödeyen 21.383.415 kişi aktif sigortalı olarak, gelir ve aylık ödenen 13.098.592 kişi pasif sigortalı olarak, 35.837.080 kişi aktif veya pasif sigortalı üzerinden; dolayısıyla nüfusun % 85'ine karşılık gelen 70.743.653 kişi SGK kapsamındadır. Primleri doğrudan devlet tarafından karşılanan kesim de (8.368.859 kişi) bu sayılara eklendiğinde toplam nüfusun %98'inden fazlasının, doğrudan SGK tarafından sunulan sigorta hizmetlerinin ilgilisi olduğu görülecektir⁴.

Kurum, toplumun neredeyse tamamını kapsayan geniş kitlelere sunduğu ve mevzuat ile üstlendiği sigortacılık hizmetini; tarafı olduğu sosyal sigorta ilişkisinin gereği olarak ifa etmektedir. Sosyal sigorta ilişkisi, kanun gereği zorunlu olarak kurulmaktadır⁵. Sosyal güvenlik

³ **M. Refik Korkusuz/Suat Uğur**, Sosyal Güvenlik Hukuku, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa 2022, s.150.

⁴ **Alper**, s.27; **Korkusuz/Uğur**, s.150-151.

⁵ **Ali Nazım Sözer**, Sosyal Sigorta İlişkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 1991, s.19; **Haluk Hadi Sümer**, Sosyal Güvenlik Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s.16; **Ali Nazım Sözer**, İşçi, Bağımsız Çalışan ve Kamu Görevlileri Bakımından Türk Sosyal Sigortalar Hukuku, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021, s.55; **Tuncay/Ekmekçi**, s.160-161; **Korkusuz/Uğur**, s.63; **Centel**, s.110-11.

hukukuna hâkim olan zorunluluk ilkesi, sosyal sigorta ilişkisini özel sigorta ilişkisinden ayıran bu özelliğin bir yansımasıdır.

Sigortalı olma bakımından kişinin iradesi rol oynamadığından, kişi istese de istemese de bazı koşulların varlığı halinde zorunlu olarak sigortalı sayılacağından; sigortalı olmak kişi açısından hem bir hak hem de bir yükümlülüktür⁶. Zorunluluk ilkesi sadece sosyal sigortalar bakımından değil genel sağlık sigortası açısından da geçerlidir. Nitekim kısa ve uzun vadeli sigorta kapsamındaki kişilerin sosyal sigortalı ve genel sağlık sigortalısı olmasının; genel sağlık sigortası kapsamındaki kişilerin ise genel sağlık sigortalısı⁷ olmasının zorunlu olduğu, sigortalılık sıfatının kazanılması, sigortalılığa bağlı olarak ortaya çıkan sigorta hak ve yükümlülükleri ile sigortalılık sıfatının yitirilmesi gibi konularda taraf iradelerinin rol oynamayacağı, sigorta hak ve yükümlülüklerini ortadan kaldırmanın, azaltmanın, bunlardan vazgeçmenin veya başkasına devretmenin mümkün olmayacağı, bu hususları içeren sözleşme hükümlerinin ise geçersiz olacağı Kanun'da ayrıca hükme bağlanmıştır (5510 sayılı Kanun m. 92/1).

Sosyal sigorta ilişkisi aynı zamanda bir kamu hukuku ilişkisidir. Sigorta ilişkisinin bu özelliği pek çok yargı kararında “ ... sigortalı, işveren ve Sosyal Güvenlik Kurumu arasında kurulan sosyal sigorta ilişkisinin bir kamu hukuku ilişkisi olduğu, sigortalı olmanın getirdiği hak ve yükümlülüklerden kaçınılamayacağı” belirtilerek vurgulanmıştır⁸. Her ne kadar yargı kararlarında bu yönde bir tespite rastlanmasa

⁶ **Güzel/Okur/Caniklioğlu**, s.153-154; **Arıcı**, s.269.

⁷ Benzer bir düzenleme Genel Sağlık Sigortası Uygulamaları Yönetmeliği'nin (R.G T.18.04.2014, S.28976) 5/1. maddesinde yer almaktadır. Düzenlemeye göre 5510 sayılı Kanun'un 60. maddesinde sayılan kişilerin genel sağlık sigortalısı olması zorunludur. Genel sağlık sigortası hak ve yükümlülüklerini ortadan kaldırmak, azaltmak veya başkasına devretmek için sözleşmelere konulan hükümler geçersizdir.

⁸ Yargıtay 10. HD., T. 18.11.2019, E. 2019/1560, K. 2019/8682; Yargıtay 10. HD., T. 21.06.2012, E. 2011/7247, K. 2012/12027; Yargıtay 10. HD., T. 8.12.2015, E. 2015/19728, K. 2015/21673; Yargıtay 10. HD., T. 7.12.2015, E. 2015/17599, K. 2015/21446; 10. HD., T. 6.11.2014, E. 2014/18100, K. 2014/22873; Yargıtay 10. HD., T. 21.10.2010, E. 2009/6282, K. 2010/14165; Yargıtay 10. HD., T. 21.06.2012, E. 2011/5311, K. 2012/12026; Yargıtay 10. HD., T. 21.10.2010, E.

da genel sağlık sigortası ilişkisinin de bir kamu hukuku ilişkisi olduğunda kuşku yoktur.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun sigorta ilişkisinin tarafı olarak alacaklarını tahsil etme, bilgilendirme, sır saklama, sigorta yükümlülüklerinin ihlali durumunda yaptırım uygulama, edim sunma ve sunulan edimlere aracılık etme gibi yükümlülükleri bulunmaktadır. Kurum, edim sunma ve edimlere aracılık etme yükümlülüğü kapsamında önceki uygulamalardan⁹ farklı olarak sadece sosyal sigorta hizmetlerinin yürütümünü üstlenmiştir. Buna karşın Kurum, sağlık hizmetlerinin finansmanını sağlamak; bu hizmetleri satın alma yoluyla temin etmektedir¹⁰.

Sosyal Güvenlik Kurumu, sigorta hizmetlerinin ifası gereği vakıf olduğu ve gerek analog olarak kâğıt üzerinde, gerek dijital ortamda kayıt altına aldığı, işlediği, depoladığı, anonimleştirdiği ve paylaştığı verilerin büyük ölçüde kişisel veri olması özelliğinden hareketle sınırlı da olsa bu verilerin korunmasını amaçlayan kanun koyucu, henüz kişisel verilerin korunması bir temel hak olarak Anayasa'da hüküm altına alınmadan ve 2016 tarih ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu¹¹ ile konuya ilişkin ikincil mevzuat yürürlüğe girmeden önce 2006 tarih ve 5502 sayılı Kanun'un halen yürürlükte bulunan 35/5 ve 35/6. maddelerinde çeşitli düzenlemeler öngörmüştür. Çalışmamızın ilerleyen kısmında bu düzenlemelere de değinilecektir.

Ülkemizde kişisel verilerin korunması, 2010 yılında Anayasal düzeyde ele alınmış ve Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği ve korunması" başlığı altında 20/3. maddesinde "*Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların*

2009/6282, K. 2010/14165 sayılı kararı. (Lexpera İçtihat Bilgi Bankası, ET.18.03.2022)

⁹ Genel sağlık sigortası ilk kez 5510 sayılı Kanunu ile düzenlemiştir. Böylece daha önce kısa vadeli sigorta kollarından sağlanan sağlık yardımları, genel sağlık sigortası kapsamına alınmıştır. **Sümer**, s.264.

¹⁰ **Sözer**, s.166 vd.

¹¹ R.G T.07.04.2016, S.29677.

düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir” biçiminde hüküm altına alınıp bir temel hak olarak Anayasal güvenceye kavuşmuştur.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “*Özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar*” üst başlığını taşıyan dokuzuncu bölümünde yer alan 135. maddesi (kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde kaydedilmesi), 136. maddesi (kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde verilmesi ya da elde edilmesi) ve 138. maddesinde (kanunlarda belirtilen sürelerin geçmesine rağmen yok edilmemesi) anılan fillerden dolayı oluşabilecek cezai sorumluluğun esaslarına yer verilmiştir.

Nihayet 07.04.2016 tarihinde kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemek üzere 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu¹² (KVKK) kabul edilmiştir. Bu Kanun ile teşekkül eden Kişisel Verileri Koruma Kurumu, o günden bu güne çıkardığı yönetmelik ve tebliğler, Kişisel Verileri Koruma Kurulu ise aldığı kararlar ile kişisel verileri koruma alanında detaylı düzenlemeler yapmaktadır.

¹² Ülkemizde kişisel verilerin korunmasına ilişkin özel bir kanun çıkarmak amacıyla ilk kez 1989 yılında bir komisyon oluşturulmuştur. Ancak bu komisyon, çalışmalarını tamamlayamadan dağılmıştır. 2000 yılında yeni bir komisyon oluşturulmuş, bu komisyon tarafından üç yıllık bir çalışma neticesinde bir kanun taslağı hazırlanmış fakat hazırlanan taslak çeşitli nedenlerle kanunlaşamamıştır. 2008 ve 2014 yıllarında, Adalet Bakanlığı öncülüğünde yeni bir taslak hazırlanmış ve TBMM’ye sunulmuş olsa da yasama dönemi sona erdiği için ilgili kanun taslağı kadük hale gelmiştir. 26.12.2014 tarihinde “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı” TBMM Başkanlığına sunulmuştur. Tasarı, 24.03.2016 tarihinde TBMM tarafından kabul edilerek 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu olarak 07.04.2016 tarih ve 29677 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, KVKK Yayınları s.16. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun hazırlanma sürecine ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz. **Beşir Orak**, Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s.40-41.

Bu arada SGK ve sözleşmeli sağlık hizmeti sunucularına ait bilgi işlem veri tabanındaki sağlık verilerinin korunması ile güvenliğinin sağlanması ve paylaşılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından, 5510 sayılı Kanun'un 78. ve 100. maddelerine dayanılarak çıkarılan 2012 tarihli Genel Sağlık Sigortası Verilerinin Güvenliği ve Paylaşımına İlişkin Yönetmeliğin¹³ yürütmesi, Anayasa'nın 20. maddesine aykırı olduğu gerekçesi ile Danıştay tarafından durdurulmuş ve söz konusu Yönetmelik, 28.08.2015 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yürürlükten kaldırılmıştır.

2015 yılında Sosyal Güvenlik Kurumu Verilerinin Kullanımına, Paylaşılmasına ve Korunmasına İlişkin Usul ve Esaslar hazırlanmış, ancak sağlık hizmeti sunan gerçek ve tüzel kişileri ilgilendiren hükümler ihtiva etmesi ve Resmi Gazete'de yayımlanmaması nedeniyle Danıştay 10. Dairesi tarafından 14.03.2017 tarih ve 2016/572 Esas sayılı kararı ile 20.04.2017 tarihinden itibaren bu düzenlemenin de yürütmesi durdurulmuştur. KVKK'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte bu Kanun'da öngörülen birçok hüküm, SGK bakımından da bağlayıcı olduğu için bu süreçte ortaya çıkan mevzuat boşluğunu gidermek amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmelik taslağı hazırlanmış ve bu Yönetmelik 19.02.2022 tarih ve 31755 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Çalışmamızda öncelikle kişisel verilerin korunması hukukunun temel düzenlemeleri çerçevesinde SGK'nın durumu ve bu alanın temel kavramlarının sosyal güvenlik hukukundaki görünümü ele alınacaktır. Ardından Kurum tarafından işlenen kişisel veri türleri ile veri işleme koşulları ve bu faaliyetler bakımından geçerli olan ilkeler üzerinde durulacaktır. SGK'nın veri sorumlusu olarak kişisel veriler üzerindeki tasarruflarından doğan mali sorumluluğu da kişisel verileri koruma yükümlülüğü doğrultusunda açıklanacaktır.

¹³ R.G T.11.07.2012, S.28350.

I. VERİ SORUMLUSUNUN BELİRLENMESİNDE ESAS ALINACAK KİSTASLAR

A. Genel Olarak

6698 sayılı KVKK'nın 3/1-ı maddesinde tanımlandığı üzere veri sorumlusu *"kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi"* ifade eder. Kişisel veri işleme faaliyetleri kapsamında tüzel kişiler, bizzat kendileri veri sorumlusudurlar. Veri sorumlusu kavramı yanında, veri işleme faaliyeti gerçekleştirilmesi bakımından kişisel verilerin korunması alanında ön plana çıkan bir diğer kavram ise veri işleyendir. Kanun'un 3/1-ğ maddesinde yer alan tanıma göre veri işleyen *"veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişidir"*.

Her iki kavramın KVKK'daki tanımları ile GDPR'ın ilgili hükümleri büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Düzenlemeler arasındaki tek fark, GDPR'daki hükümde kamu kurumlarının da veri sorumlusu veya veri işleyen olabileceklerinin açıkça ve ayrıca belirtilmesidir¹⁴. Kanaatimizce en azından 6698 sayılı KVKK'nın gerekçesinde gerçek kişi-tüzel kişi; özel hukuk tüzel kişisi – kamu hukuku tüzel kişisi ayrımından ziyade, kamu kurumu/kuruluşu ve kamu tüzel kişiliği kavramları üzerinden bir açıklamaya yer verilmesi isabetli olurdu. Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun resmi internet sayfasında yer alan rehberlerde de böyle bir açıklamaya yer verilebilirdi. Zira her kamu kurumu/kuruluşunun ayrı bir tüzel kişiliği bulunmayıp böyle bir kamu kurumunun¹⁵ veri sorumlusu ya da veri işleyen olup olmayacağı sa-

¹⁴ **Elif Küzeci**, *Kişisel Verilerin Korunması*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s.364-365.

¹⁵ Çekin'in de isabetli olarak belirttiği üzere 6698 sayılı KVKK'da yer verilen veri sorumlusu tanımı, kamu tüzel kişileri açısından uygulamada sorunlara neden olabilecektir. Hatta bu tanım, özel teşebbüsler açısından bile sorunlara sebebiyet verebilir. Ancak asıl sorun, devlet teşkilatı bakımından söz konusudur. Çünkü ayrı tüzel kişiliğe sahip kurum ve kuruluşlar dışında kalan kurum ve kuruluşlar, devlet tüzel kişiliği kapsamında olup ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olmadıklarından kanuni

dece Kanun'daki kavramlardan değil aynı zamanda idare hukuku perspektifinden hareketle çözülebilecek bir meseledir. Kamu hukuku tüzel kişilerinin ise Kanun'daki tanıma rağmen veri işleyen sayılıp sayılmayacağı yine idare hukuku bakış açısıyla değerlendirilmesi gereken bir konudur. Bu çalışmanın kapsamı, kamu hukuku tüzel kişisi olan SGK'nın veri sorumlusu olarak nitelendirilebilmesinde esas alınan kıstasların ele alınıp veri sorumlusu olmasından kaynaklanan yükümlülüklerin değerlendirilmesi ile sınırlıdır.

B. Kişisel Verilerin Neden ve Nasıl İşleneceğini Belirleme Yetkisine Hukuken ve Fiilen Sahip Olmak

Veri sorumlusunu belirlemek her zaman kolay olmayabilir. Bunun için veri sorumlusu tanımından hareketle ortaya konulan iki kıstas¹⁶ mevcuttur. Bu kıstaslardan ilki, kişisel verilerin neden ve nasıl işleneceğini belirleme yetkisine hukuken ve fiilen sahip olmaktır. SGK, kişisel verilerin neden ve nasıl işleneceğini belirleme yetkisine hukuken ve fiilen sahiptir. Bu yetkiyi hukuki düzenlemelerden almakta ve fiilen kullanmaktadır. Nitekim 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 417. maddesinde Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı merkez teşkilatı hizmet birimlerinden biri olan Hizmet Sunumu Genel Müdürlüğü'nün görevleri düzenlenmekte olup bu görevlerin büyük bir bölümünü; SGK'nın gerçek ve tüzel kişilere yönelik hizmet sunumunun kesintisiz olarak yerine getirilmesini sağlamak, sosyal güvenlik veri tabanını oluşturmak, diğer kamu idarelerinin veri tabanları ile entegrasyonunu sağlamak, sosyal güvenlik veri tabanı bilgilerinin güncelliğini sağlamak ve Kurum'un faaliyetlerinin etkililiğini artıracak şekilde

düzenleme gereğince veri sorumlusu da olamayacaklardır. Ülke çapında bu kurum ve kuruluşların işlediği kişisel verilerden dolayı sorumlu tek müessese de devlet tüzel kişiliği olacaktır. Oysa tüm süreçlerden dolayı devlet tüzel kişiliğini sorumlu kılmak; işlevsellik, şeffaflık ve uygulanabilirlik açısından kabul edilebilir değildir. Bu nedenle Kanun'daki tanımının, tüzel kişiliği haiz olmayan ancak bağımsız karar verme ve harcama yapma yetkisi bulunan organizasyonları da kapsayacak biçimde genişletilmesi daha isabetli olacaktır. **Mesut Serdar Çekin**, Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s.61-62.

¹⁶ Veri sorumlusunun belirlenmesinde esas alınan kıstasların SGK örneğine uyarlanması yararlanan eser **Çekin**, s.54-56.

kullanıma sunmak, Kurum için gerekli yazılım ve donanım altyapılarını plânlamak, geliştirmek, kurmak, işletmek, yenilemek, bu altyapıların güvenliğini ve sürekliliğini sağlamak üzere gerekli önlemleri almak, SGK için gerekli yazılım ve donanım altyapılarını planlamak, geliştirmek, kurmak, işletmek, yenilemek, bu altyapıların güvenliğini ve sürekliliğini sağlamak üzere gerekli önlemleri almak, hizmet sunumuna ilişkin konularda performansın geliştirilmesine yönelik olarak ilgili birimler ile birlikte iş süreçlerini belirlemek, yürütülen işlerle ilgili verileri toplamak, analiz etmek, elde ettiği sonuçları ilgili birimlerle paylaşarak iş süreçlerini geliştirmek ve görev alanıyla ilgili uygulamaları izleme ve geliştirme oluşturmaktadır.

Ayrıca Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 6. maddesinde sosyal sigorta işlemlerine ilişkin kayıtların elektronik ortamda tutulmasının esas olduğu, SGK'nın ilgili kayıtları (sigortalı tescil, sigortalı hizmet, gelir ya da aylık ödeme, geçici iş göremezlik ödenekleri, genel sağlık sigortası tescil gibi) tutacağı merkezi bir veri tabanı oluşturması gerektiği düzenlenmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise sosyal sigorta kayıtlarının tutulmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye, birinci fıkrada belirtilen ana kayıtların alt ya da yedek kayıtlarını oluşturmaya, mevzuat ve iletişim teknolojisindeki gelişmelere bağlı olarak değiştirmeye ve kâğıt ortamında tutulan kayıtların elektronik ortamda ya da elektronik ortamda tutulan kayıtların kâğıt ortamında tutulmasına karar vermeye SGK'nın yetkili olduğu açıkça hüküm altına alınmıştır.

C. Veri İşleme Faaliyetinin Araç ve Amacını Belirleme Yetkisine Sahip Olmak

Veri sorumlusunu belirleyebilmemiz için hareket noktamızı oluşturan kıstaslardan ikincisi ise veri işleme faaliyetinin araç (kişisel verilerin nasıl işleneceği) ve amacını (kişisel verilerin neden işleneceği) belirleme yetkisine sahip olmaktır. Bu yetki, sözleşme ilişkisinden doğabileceği gibi SGK açısından söz konusu olduğu gibi kanundan da kaynaklanabilir. Ayrıca fiili şartlar da bu çerçevede dikkate alınmalıdır. Fiili şartlara tarafların beklentileri örnek olarak gösterilebilir. Bu

doğrultuda SGK tarafından sunulan sigortacılık hizmetlerinin bir gereği olarak vakıf olunan kişisel verilerin, işleme araç ve amacını belirleme yetkisi de Kurum'a ait kabul edilir. Ayrıca SGK'nın bu yetkiyi haiz olmasının, kamusal nitelikteki sigorta ilişkisinin diğer tarafı, yani sigortacılık hizmetlerinden yararlananların hizmetin gereklerinin yerine getirilmesi beklentisinin de bir gereği olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında, Kurum tarafından sunulan sigortacılık hizmetlerinden yararlananların, kişisel verilerinin işlenmesine belirli sınırlar dâhilinde katlanma yükümlülüklerinin bulunduğu da düşünülebilir.

Veri sorumlusunun veri işleme faaliyetinin araç ve amacını belirleme yetkisine sahip olması, veri işleme faaliyetinin tüm detaylarını belirliyor olması şeklinde anlaşılmalıdır. Veri sorumlusunun işleme faaliyetinin tüm teknik detaylarını bilmesi, bunlar hakkında söz sahibi olması esasen fiilen mümkün ve gerekli değildir. SGK'nın veri işleme faaliyetleri ya sistemin verileri otomatik işlemesi neticesinde ya da çalışanlar vasıtasıyla sisteme işlenmesi vb. yoluyla gerçekleştirilmektedir. Bu durumda işin teknik uzmanı konumunda olan çalışanların, teknik detayları bilmesi beklenir. Yani aslında SGK, veri işleme faaliyetinin araçlarının belirlenmesi hususunda çalışanına işin doğası gereği bir takdir alanı tanımaktadır. İşin teknik ve organizasyonel detaylarının çalışana bırakılması olağan kabul edilebilirken, veri işleme faaliyeti bakımından önem arz eden hususların belirlenmesi veri sorumlusu tarafından gerçekleştirilmelidir.

Daha önce SGK'nın veri işleme faaliyetini çalışanları vasıtasıyla da gerçekleştirebildiğini belirtmiştik. Dolayısıyla SGK-çalışan ilişkisinde veri sorumlusu sıfatı, hukuki birime isnat edilecektir. Yani veri sorumlusu, tüzel kişiliktir. Veri otomatik olarak işlendiğinde ya da SGK'nın amaçları doğrultusunda, SGK çalışanı tarafından işlendiğinde veri işleme faaliyeti SGK'nın tüzel kişiliğinde gerçekleşir. Bu durumda çalışan, veri sorumlusu sayılmaz. Fakat çalışan, SGK'nın amaçları doğrultusunda değil kendi amaçları doğrultusunda veri işlerse bu kez veri sorumlusu sayılacaktır. Kurum, bu türden hukuka aykırılıkları engellemek için gerekli idari ve teknik tedbirleri almakla mükelleftir. Almaz ise veri sorumlusu olarak SGK ve çalışan, ilgili kişiye karşı so-

rumlu olacaklardır. Veri işleme süreci, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerinin ihlali açısından ne derece risk barındırıyor ise veri sorumlusunun (SGK) çalışanlarının talimatlara aykırı davranışlarını engelleme hususunda alması gereken idari ve teknik tedbirlerin seviyesi de o ölçüde artacaktır¹⁷.

GDPR ile benimsenen anlayışa¹⁸ göre Avrupa Birliği veri koruma hukukunda, iş sağlığı ve güvenliği hukukundaki anlayış değişikliğine benzer biçimde somut olay ağırlıklı yaklaşımdan ziyade bütüncül bir yaklaşımın esas alındığını görüyoruz. Buna göre artık veri sorumlusu, somut olayda veri işleme faaliyeti için kanuni bir dayanak sunmanın yanında, kişisel verilerin hukuka uygun bir şekilde işlenmesi için gerekli organizasyonu sağlamalı, veri işleme faaliyetinin yönetiminden sorumlu olarak gerekli tüm idari ve teknik tedbirleri almalıdır. Ancak bu anlayış değişikliğinin henüz tam olarak 6698 sayılı KVKK'ya yansiyabildiği söylenemez.

II. SOSYAL GÜVENLİK KURUMU'NUN VERİ İŞLEME FAALİYETİ KAPSAMINDA VERİ İŞLEYEN KAVRAMI

Veri sorumlusu, elde ettiği kişisel verileri genellikle çalışanları marifetiyle işlemektedir. Veri işlemenin bir diğer yolu, diğer kişiler tarafından verilerin işlenebilmesidir. Eğer bu kişi verileri, veri sorumlusu adına ve onun talimatları doğrultusunda işliyor ise veri işleyenin varlığından söz edilerek, veri işleyenin bu kapsamdaki faaliyetleri veri

¹⁷ Çekin, s.53-54.

¹⁸ Bu anlayış gereğince veri sorumlusu, veri işleme sürecinin bütünüyle hukuka uygun olarak yürütülmesinden sorumlu tutulmaktadır. Veri koruma hukukundaki bu yeni anlayışa göre veri sorumlusunun artık sadece somut olaydan olaya veri işleme faaliyetinin meşruiyetini sağlamak değil veri işlemenin çoğu zaman bir süreç olduğu göz önünde bulundurulduğunda; daha bütüncül bir yaklaşım ile hesap verebilirlik ilkesi bağlamında kendisinin özel bir organizasyon (veri güvenliği organizasyonu denilebilir) sorumluluğuyla donatıldığını da belirtmek gerekir. Veri sorumlusu olarak SGK, KVKK' nun 7, 8, 9, 10 ve 12 . maddeleri çerçevesinde Kanun'un doğrudan muhatabıdır. KVKK'nun 11 ve 13. maddeleri kapsamında ilgili kişinin muhatabıdır. Hakeza KVKK'nun 16. maddesi yine veri sorumlusu olarak SGK'yı ilgilendirir. KVKK'nun 17. maddesinde bahsi geçen suçlar SGK açısından değerlendirilmelidir. Çekin, s.52.

sorumlusuna isnat edilebilecektir¹⁹. Veri işleyen faaliyetlerinin veri işlemenin daha çok teknik kısımları ile sınırlı olduğunu da belirtmek gerekir²⁰. Bu nedenle veri işleyen kavramı ya da özellikle SGK'nın veri işleme faaliyetleri kapsamında kimlerin veri işleyen olarak nitelendirilebileceği kısaca açıklanmalıdır.

6698 sayılı KVKK'nın 3/1-ğ maddesine göre veri işleyen “*veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişiyi*” ifade eder. Kanun'un madde gerekçesinde veri işleyenin, veri sorumlusunun verdiği talimatlar çerçevesinde kişisel verileri işleyen çalışanlar olabileceği, bunun yanında veri sorumlusunun hizmet satın almak suretiyle belirlediği ayrı bir gerçek veya tüzel kişinin de veri işleyen sıfatını taşıyabileceği, herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin aynı zamanda hem veri sorumlusu, hem de veri işleyen olabileceği belirtilmiştir. Buna karşın başka bir kaynakta²¹ veri işleyenin, veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen, veri sorumlusunun organizasyonu dışındaki gerçek veya tüzel kişiler olarak tanımlandığı belirtilmektedir. Bu ifade gereğince veri sorumlusunun çalışanın, veri işleyen olarak nitelendirilmesi mümkün gözükmemektedir. Konuya ilişkin eserlerde ise veri işleyen kavramı büyük ölçüde AB müktesebatı çerçevesinde açıklanmaya çalışılmıştır.

Zira 6698 sayılı KVKK'da veri işleyene dair düzenlemeler oldukça sınırlıdır. Öğretide²², 95/46/EC sayılı AB Direktifi ve GDPR'da veri işleyeni ve veri sorumlusu ile ilişkisini düzenleyen hükümler karşı-

¹⁹ Çekin, s.65.

²⁰ Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen, KVKK Yayınları, s.2.

²¹ Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması, KVKK Yayınları, No: 29, Ankara 2019, s.60. Yazara göre Direktifin 2 (e) maddesi uyarınca veri işleyen, veri sorumlusu adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişidir. Fakat veri işleyen, çalışması sırasında bu tür verileri işleyen bir veri sorumlusunun çalışanını kapsamaz. Tekin, s.226. Karşı görüş için bkz. Yazar, veri işleyen veri sorumlusunun çalışmanı ya da dışarıdan hizmet alınan bir kişi de olabileceğini, düzenlemede esasen işleve odaklanıldığını ifade etmektedir. Tekin Memiş, Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki İlişkiler ve Sorumluluk Düzeni, Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.3, S.6, Aralık 2017, s.10.

²² Çekin, s.63.

sında, KVKK'da veri işleyen kavramına gereken önemin verilmediği, bu durumun belirsizliklere yol açma riskinin bulunduğu ifade edilmektedir. Nitekim 6698 sayılı KVKK'da veri işleyen kavramının tanımına yer verilen madde hükmü dışında, doğrudan veri işleyeni ilgilendiren sadece iki düzenleme²³ bulunmaktadır. Bunlardan ilki, veri sorumlusunun kişisel verilerin kendi adına başka bir gerçek veya tüzel kişi tarafından işlenmesi hâlinde, gerekli tedbirlerin alınmasında bu kişilerle birlikte (veri işleyen) müştereken sorumlu olduğunu düzenleyen KVKK 12/2. madde²⁴, diğeri ise veri sorumluları ile veri işleyen kişilerin, öğrendikleri kişisel verileri KVKK hükümlerine aykırı olarak başkasına açıklayamayacakları ve işleme amacı dışında kullanamayacaklarını, ayrıca bu yükümlülüğün görevden ayrılmalarından sonra da devam edeceğini hükme bağlayan KVKK 12/4. maddedir.

Oysa 95/46/EC sayılı AB Direktifi (Art. 2-f) ve GDPR (Art 2-g) ile üçüncü kişi²⁵ kavramı ayrıca tanımlanmış, burada veri işleyenin üçüncü kişi olmadığı belirtilmiştir. Art. 29 Çalışma Grubu'nun veri sorumlusu ve veri işleyen kavramlarına ilişkin görüşünü açıkladığı raporda ise veri sorumlusu, veri işleyen ve bunların çalışanlarının, veri işleme faaliyetinin çekirdeğini oluşturduğu, üçüncü kişilere ilişkin hükümlerin bu kişilere uygulanamayacağı belirtilmiştir. Art. 29 Çalışma Grubuna göre veri işleyenin kişisel veri işleme faaliyetinin dayanağını, hukuka uygunluk sebepleri değil veri sorumlusu ile veri işleyen arasında yapılan sözleşme oluşturmaktadır. Ancak böyle bir sözleşmenin mevcudiyeti, veri işleyenin faaliyetini hukuka uygun kılmaktadır. Veri işleyen, veri sorumlusu adına ve hesabına veri işlediğinden, veri so-

²³ Avrupa Birliği nezdindeki kurum ve kuruluşlar ile Birlik organları tarafından kişisel verilerin işlenmesinde uyulması gereken kuralları içeren 2018/1725 sayılı AB Tüzüğü'nde ise veri işleyen kavramına ayrı bir önem verilerek, veri işleme güvenliğinin sağlanmasına ve veri işlemeden kaynaklanan sorumluluğa ilişkin birçok hükümde veri işleyen kavramına yer verilmiştir.

²⁴ Benzer bir düzenlemeye Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmeliğin 6/2. maddesinde veri sorumlusunun, gerekli tedbirlerin alınmasında veri işleyenler ile birlikte müştereken sorumlu olduğu düzenlenmiştir.

²⁵ Bu tanıma göre üçüncü kişi; veri sorumlusu veya işleyenin doğrudan yetkisi altındaki kişiler dışında herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, kamu makamu, kurum veya diğer herhangi bir kuruluştur.

rumlusunun veri işleyene veri aktarımında bulunması, veri sorumlusundan bir diğer veri sorumlusuna veri aktarımı olarak değerlendirilmemelidir. Bu aktarımın meşru dayanağını da veri sorumlusu ve veri işleyen arasında akdedilecek sözleşme oluşturur. 95/46/EC sayılı Direktif (Art. 17/2. m) ve GDPR'da (Art. m. 28/1) veri işleyenin seçimi hususu ayrıca düzenlenmiş, bunun yanında veri sorumlusu ile veri işleyen arasında sözleşme yapma zorunluluğu öngörülmüş (Direktif Art. m. 17/3, GDPR Art m. 28/3) ve bu sözleşmenin asgari koşulları belirlenmiştir²⁶.

Buna göre 95/46/EC sayılı Direktifin Art. 17/2. maddesinde veri sorumlusunun, veri işleme faaliyetinin kendi adına gerçekleştirildiği hallerde, teknik güvenlik önlemleri ile işlemeye dair kurumsal önlemler açısından yeterli garantileri sağlayan bir işlemci seçmesi gerektiği ve ayrıca bu önlemlere uygun davranılmasını sağlamakla yükümlü olduğu düzenlenmiştir. Direktif Art. 17/3'te ise veri işlemenin bir veri işleyen aracılığıyla gerçekleştirildiği durumlarda veri işleyeni, veri sorumlusuna bağlayan ve bazı özellikleri içeren bir sözleşmenin veya kanuni bir düzenlemenin varlığı aranmaktadır.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda SGK'nın arayüz tasarlayıp kendi bilişim sistemini oluşturduğu ve buradan hizmet sağladığı düşünülecek olursa, veri işleme faaliyetini otomatik olarak ve çalışanları vasıtasıyla gerçekleştirdiği, ancak bir bilişim firması ile aralarında bir sözleşme yapılmış olması ve bu sözleşme gereğince SGK'nın bilişim firmasına arayüz açması, firmanın da IP desteği ve bakımı sağlaması söz konusu olur ise bu durumda firma SGK nezdindeki kişisel verilere erişim sağlayabileceğinden, bu firmayı veri işleyen olarak nitelendirmek mümkündür. SGK bünyesinde çalışan ve sigortalı bilgilerini sisteme giren personelin ise veri işleyen olarak nitelendirilmesi kanaatimizce mümkün değildir. Bu kişilerin, Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmelik'te adı geçen ilgili kullanıcı olduğu söylenebilir. Zira tanım gereğince ilgili kullanıcı "*verilerin teknik olarak depolanması, korunması ve yedeklen-*

²⁶ Çekin, s.63-64.

mesinden sorumlu olan kişi ya da birim hariç olmak üzere veri sorumlusu organizasyonu içerisinde veya veri sorumlusundan aldığı yetki ve talimat doğrultusunda kişisel verileri işleyen kişileri” ifade etmektedir.

III. 6698 SAYILI KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU'NUN UYGULAMA ALANI ÇERÇEVRESİNDE SOSYAL GÜVENLİK KURUMU

A. Genel Olarak

Dünyada ve ülkemizde büyük bir çoğunluğu kişisel veri niteliğinde olan bilgilerin toplanması, uzun yıllardır kanundan kaynaklanan ve kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde sunumu için öncelikle kamu kurum ve kuruluşları tarafından gerçekleştirilmiştir. Zaman içinde sosyal ve ekonomik hayatın gerekleri veya tercihleri doğrultusunda, ilgili kişinin²⁷ rızasına ya da bir sözleşme ilişkisine dayanılarak, özel kurum ve kuruluşlar tarafından da kişisel veriler toplanmaya ve işlenmeye başlanmıştır.

Önceleri toplanan verilerin işlenmesi analog olarak; insan eliyle gerçekleştirilirken, 1960'lardan itibaren verilerin otomatik biçimde işlenmesine imkân sağlayan teknolojiler geliştirilmiş, bu teknolojiler kamu kurumları tarafından kullanılmış, böylece kamu kurumları nezdinde bireylerin kişisel verilerini içeren oldukça geniş kapsamlı bilgi bankaları oluşmaya başlamıştır. Yaşanan bu gelişmeler, kişisel verilerin önemi ve korunması gereği doğrultusunda, devletlerin birey üzerindeki bilgi hâkimiyetinin sınırlandırılması fikrini gündeme getirmiş ve 1970'lerden itibaren birçok ülkede kişisel verilerin korunmasına

²⁷ İlgili kişi, gerçek kişidir ve kural olarak ölümlerin koruma kapsamında olmadıkları söylenebilir ancak ölüye ait verilerin, hayatta olan bir kişi ile bağlantısının bulunması durumunda, bu verilerin de koruma kapsamında olduğunu belirtmek gerekir. Örneğin ölen sigortalıya ilişkin kişisel verilerin (adı - soyadı, sosyal güvenlik numarası, doğum tarihi gibi kimlik bilgileri, çalışma statüsü, sigortalılık türü, geçirdiği iş kazası, meslek hastalığı ya da diğer hastalık halleri, ilgili sigorta kolu kapsamında sağlanan yardımlar vb.) şartları sağlayan hak sahiplerine (hayatta olan eşi, çocukları, bakmakla yükümlü olduğu ana ve babası) bazı sigorta hizmetlerinin sunulması için kullanılması bu kapsamda değerlendirilebilir.

dair hukuki düzenlemeler²⁸ yapılmaya başlanmıştır²⁹. Genel olarak kişisel verilerin korunması yanında, sağlık verilerinin korunması da

²⁸ Kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk kanuni düzenleme, 1970 yılında Almanya'nın Hessen eyaletinde yürürlüğe konulan Kişisel Verileri Koruma Kanunu'dur. Ulusal düzeyde ilk düzenleme ise 1973 tarihli İsveç Veri Koruma Kanunu'dur. Hessen eyaletindeki çalışmalar, Almanya'da federal düzeyde bir koruma öngörülmesinin yolunu açmış ve 1977 yılında Federal Alman Veri Koruma Kanunu kabul edilmiştir. Aynı dönemlerde kişisel verilerin korunması gereği çeşitli Avrupa ülkelerinde de gündemde olmuş, 1980 yılında İtalya, İngiltere ve İrlanda hariç Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun tüm üyeleri çeşitli hazırlıklar yapmışlardır. ABD'de özellikle 1970'lerde kişisel verilerin korunmasına yönelik bazı girişimlerde bulunulmuştur. ABD'de 1974 yılında kabul edilen Özel Yaşamın Gizliliği Kanunu, federal kurumlar nezdinde kişisel verilerin toplanması, kullanılması ve yayılmasına dair birtakım ilkeler içermektedir. Ancak bu Kanun'da yer alan çeşitli istisnaların, Kanun hükümlerinin uygulanmasını sınırlandırdığı ifade edilmektedir. ABD'de sınırlı uygulama alanı bulunan bu Kanun dışında, henüz kurumsallaşmış bir veri koruma sistemi uygulamaya konulamamıştır. **Küzeci**, s.118-121. AB düzeyinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk düzenleme, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan ve 1985 yılında yürürlüğe konulan 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'dir. **Ahmet Sevimli**, Veri Koruma İlkeleri Işığında Türk Borçlar Kanunu Madde 419, MESS Sicil İş Hukuku Dergisi, S.24, Y.6, Aralık 2011, s.120-121. Ülkemiz, 1981 yılında bu Sözleşmeyi imzalamış, Sözleşme'nin uygun bulunmasına ilişkin Kanun ise 2016 yılında Resmi Gazete'de yayımlanarak iç hukukumuza dâhil edilmiştir. Avrupa Birliği müktesebatı da kişisel verilerin korunması alanına ilişkin çeşitli düzenlemeler içermektedir. Bu düzenlemelerden ilki, 95/46/EC sayılı Yönerge'dir. Bu Yönerge dışında belirli alanlara özgü diğer bazı yönergeler de mevcuttur. AB'de kişisel verilerin korunmasına dair son düzenleme ise Genel Kişisel Verileri Koruma Tüzüğü'dür (GDPR). **Çekin**, s.5 vd. ABD'de 1960'lardan itibaren kişisel verilerin korunması alanında çeşitli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. **Metin Turan**, Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s.439. Genel Kişisel Verileri Koruma Tüzüğü, Avrupa Birliği vatandaşlarının kişisel verilerini korumak amacıyla 2018 yılından itibaren Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde yürürlüğe girmiştir. Amerikan hukukunda kişisel verilerin korunması alanında temel bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Bunun yerine finans, bankacılık, sağlık gibi sektörlerde kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Sınırlı bir uygulama alanı bulunan 1974 tarihli Özel Yaşamın Gizliliği Kanunu ise devletin elde ettiği verileri nasıl işlemesi gerektiğini düzenlemektedir. Amerikan hukukuna göre Federal Devlet, kişinin rızası olmadan ona ait olan bir veriyi işleyemez. Ancak bu kuralın nüfus hizmetlerinde olduğu gibi bazı istisnaları vardır. Bununla birlikte devletin rutin işlerinin yürütülebilmesi için kişisel verilerin işlenmesinde, kişinin rızası aranmaz. Ayrıca Amerikan hukukunda kişisel verilerin korunması, insan hakları temeline dayanmayıp mülkiyet temelli görüşe dayanmaktadır. Kısaca ifade etmek gerekir ise Amerikan hukuku, kişisel veriler bakımından ekonomik yaklaşımı benimsemiştir. Avrupa Birliği ülkeleri ile ticari ilişkilerde bulunan Amerikan şirketleri ise AB Genel Kişisel Verileri Koruma Tüzüğü'ne uygun olarak faaliyetlerini yürütmek zorundadırlar. Avrupa Birliği hukukunda kişisel verilerin korunması hususunda ayrıca bkz. **Süleyman Yıl**

dâhil olmak üzere riskli sistemlerde veri koruması gerekliliği bu yıllarda dile getirilmiş, projeler hazırlanmış ve böylece veri koruma ile ilgili kavramlar tanımlanmaya ve kullanılmaya başlanmıştır³⁰.

Bu dönemde yürürlüğe konulan ve birinci kuşak veri koruma kanunları olarak adlandırılan hukuki düzenlemelerde, özellikle devletin elinde bulunan veri bankalarının veri işleme süreçlerinin şeffaflaştırılması amaçlanmıştır. Bu nedenle ilk düzenlemelerde, özel yaşamın gizliliği vurgulanmamış; sadece veri bankalarındaki bilgilerin düzenlenmesine odaklanılmıştır³¹. Dolayısıyla kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk kanuni düzenlemelerin konusu, özel kurum ve kuruluşların veri toplama ve işleme faaliyetlerinden ziyade devletlerin elinde bulunan veri bankalarının veri işleme faaliyetleri olmuştur.

Avrupa Birliği nezdinde, doğrudan AB organ ve kurumları tarafından gerçekleştirilen veri işleme faaliyetlerini konu edinen ilk düzenleme ise 45/2001 sayılı Avrupa Birliği Kurumları Veri Koruma Tüzüğü'dür. 45/2001 sayılı Tüzük ile genel olarak Avrupa Birliği veri koruma rejiminin ilkeleri benimsenmiş olup bu düzenlemenin konu bakımından uygulama alanı, AB organ ve kurumları tarafından işlenen kişisel verilerdir. Avrupa Veri Koruma Denetçiliği de (European Data Protection Supervisor) bağımsız bir denetim makamı olarak bu Tüzük ile oluşturulmuştur. Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün (GDPR) yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra 23.10.2018 tarihinde, GDPR ile uyumlu düzenlemeler içeren ve 45/2001 sayılı Tüzüğü ilga eden 2018/1725 sayılı AB Tüzüğü³² kabul edilmiştir. 2018/1725 sayılı Tüzük; kamu sektörünün veri işleme konusundaki özelliklerini dikkate alarak, GDPR'ın ilke ve esaslarını; AB kurum, kuruluş ve yetkililerinin işlediği veriler açısından uyarlamıştır.

maz/Gökçe Filiz Çavuşoğlu, *Kişisel Verileri Koruma Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s.175-178. **Yılmaz/Çavuşoğlu**, s.192.

²⁹ **Çekin**, s.5.

³⁰ **Turan**, s.439-440.

³¹ **Küzeci**, s.120-121.

³² 2018/1725 sayılı AB Tüzüğü İngilizce metni için bkz. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1725&from=EN>, ET. 20.03.2022.

2018/1725 sayılı Tüzük ile GDPR hükümleri büyük ölçüde benimserken, AB bünyesinde kurum ve kuruluşların işleme faaliyetine konu olan veriler bakımından bazı istisna halleri düzenlenmiştir³³.

Diğer yandan, hassas nitelikli kişisel verilerden sayılan sağlık bilgilerinin gizliliğinin sağlanması (sağlık verilerinin korunması) ihtiyacı, kişisel verilerin korunması alanındaki gelişmelerden çok daha eski dönemlere dayanmaktadır. Ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli hukuki dayanakları bulunan sağlık verilerinin korunması, post - modern toplumun beraberinde ortaya çıkan bir konu olan kişisel verilerin korunması alanıyla da bütünleşmiştir. Ülkemizde, kişisel verilerin korunmasına yönelik hükümlerin birçok farklı düzenlemede yer aldığını görmek mümkündür. Bu durum, hem verilerin korunmasının ilgili kanunun düzenlediği alan açısından gerekli olması hem de ülkemizde kişisel verilerin korunmasına yönelik temel düzenlemenin geç yapılmasından kaynaklanmaktadır³⁴.

³³ **Murat Volkan Dülger**, Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması, Yaşar Hukuk Dergisi, C. 1, S. 2, Temmuz 2019, s.81-82.

³⁴ Kişisel sağlık verilerinin korunmasının uluslararası dayanakları arasında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi (İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi), 2020 tarihli Hasta Haklarına İlişkin Avrupa Statüsü, 1994 tarihli Avrupa Hasta Haklarının Geliştirilmesi Bildirgesi (Amsterdam Bildirgesi), 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Avrupa Konseyi Sözleşmesi yer almaktadır. Mevcut kaynaklar yanında AB kişisel verileri korunma hukukunun temel düzenlemeleri olan 95/46/EC sayılı Direktif ile bu Direktif'te yer alan ilkeleri geliştirmek ve kişilerin temel haklarını güvence altına almak amacıyla yürürlüğe konulan Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) de yer almaktadır. Genel Veri Koruma Tüzüğü'nde kişisel sağlık verisi kavramı tanımlanmış, bu verilerin hassas veriler grubunda yer aldığı belirtilmiş ve işlenmesinin hukuka uygunluk şartları düzenlenmiştir. Sağlık verilerinin korunmasının ulusal dayanaklarını ise başta ilgili Anayasa hükümleri olmak üzere Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun, Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi ve Hasta Hakları Yönetmeliği oluşturmaktadır. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve bu Kanun kapsamında çıkarılan yönetmelikler (Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik, Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik) ve diğer düzenleyici işlemler (Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ, Kişisel Verilerin Korunması Kurumu'nun 31.01.2018 tarih ve 2018/10 sayılı Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler ile ilgili karar gibi) de ki-

Sosyal Güvenlik Kurumu da özellikle genel sağlık sigortası kapsamında, genel sağlık sigortalılarının ve genel sağlık sigortalılarının bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlık verilerini veri kayıt sisteminde bulundurmaktadır. Bir süredir hazırlık çalışmaları devam eden ve 5502 sayılı Kanun'un 35. maddesi ile 6698 sayılı KVKK'ya dayanılarak hazırlanan ve Kurum'un görev ve yetkileri kapsamında tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak koşuluyla otomatik olmayan yollarla elde ettiği verilerin işlenmesinde uyulacak usul ve esasları düzenleyen Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmelik (SGKNVKİY) çalışmamızın kaleme alındığı dönemde yürürlüğe girmiştir. SGK'nın veri kayıt sistemindeki verilerin büyük bir çoğunluğunun kişisel sağlık verilerinden oluşması gerçeğinden hareketle bu Yönetmelik'te kişisel sağlık verisi kavramı da tanımlanmıştır.

B. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Kişi Bakımından Uygulama Alanı

şisel sağlık verilerinin korunmasının ulusal dayanaklarını oluşturmaktadır. **Orak**, s.33 vd. 6698 sayılı KVKK'nın Resmi Gazete 'de yayımlanmasından kısa bir süre sonra Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetin Sağlanması Hakkında Yönetmelik Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ancak 06.07.2017 tarihinde Danıştay tarafından (15 D., T.06.07.2017, E. 2016/10488 YD.) bu Yönetmeliğin yürütmesi durdurulmuştur. 24.11.2017 tarihinde ise Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetin Sağlanması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kez 09.10.2018 tarihinde Danıştay bu Yönetmelik hakkında da yürütmenin durdurulması kararı (15 D., T.09.10.2018, E.2018/1490 YD.) vermiştir. Tespitlerimize göre son olarak 2016 tarih ve 6698 sayılı KVKK hükümleri kapsamında, Sağlık Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatı birimleri ve bunlara bağlı olarak faaliyet göstermekte olan sağlık hizmet sunucuları ile bağlı ve ilgili kuruluşları tarafından yürütülen süreç ve uygulamalarda uyulacak usul ve esasları düzenlemek amacıyla 21.06.2019 tarih ve 30808 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmeliğin 6. maddesinin 4. fıkrasının ilk cümlesinin yürütmesi, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu kararı ile (T.20.04.2022, E.2020/459) durdurulmuştur. **Murat Volkan Dülger**, Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik'e İlişkin Değerlendirme, <https://www.researchgate.net/publication/349552560> Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik'e İlişkin Değerlendirme, ET.21.03.2022.

Ülkemizde kişisel verilerin korunmasına yönelik temel düzenleme olan 6698 sayılı KVKK'nın yürürlüğe girmesi ile gerek hassas nitelikli kişisel veriler, gerekse diğer kişisel veriler kanuni düzeyde korumaya kavuşmuştur. 6698 sayılı KVKK'nın 2. maddesine göre “*Bu Kanun hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır.*” Düzenlemeye göre Kanun'un kişi bakımından kapsamı, kişisel verilerin işlenmesi faaliyeti üzerinden belirlenmiştir. KVKK, sadece kişisel verileri işlenen gerçek kişileri koruma kapsamına alırken, tüzel kişileri dışlamış; buna karşın veri işleme faaliyetini gerçekleştiren kişileri, gerçek kişi – tüzel kişi ayrımı yapmadan kapsamına alarak çeşitli yükümlülükler ile donatmıştır. Aslında KVKK'daki düzenlemelerden hareketle bu kapsamı; ilgili kişi, veri sorumlusu, veri sorumlusunun çalışanları, veri işleyen vb. biçiminde genişleterek ifade etmek de mümkündür.

Kanun'da sadece gerçek kişilerin koruma kapsamına alınması, esasen uluslararası yaklaşım ile uyumludur. Zira hem GDPR hem de Alman ve İsviçre hukukundaki düzenlemeler, kişisel verilerin korunması kapsamına gerçek kişileri almakta ve tüzel kişileri dışlamaktadır³⁵.

³⁵ Çekin'e göre tüzel kişinin itibarı zedelenirse genel hükümlere göre manevi tazminat talebinde bulunabilecektir. Ancak tüzel kişilerin verilerinin korunması hususunda haklı bir beklentinin var olduğunu söylemek gerekir. Nitekim Anayasa Mahkemesi T.04.12.2014, E.2013/84 ve K.2014/183 sayılı kararında bu eşitsizliğe işaret etmiştir. **Çekin**, s.25. Tüzel kişilerin verilerinin korunması, hukukumuzda ticari sırların konusunu oluşturur. Bu konudaki düzenlemelerde tüzel kişilerin korunma kapsamında olan bilgileri gizlilik özelliği gösterenlerdir. Ticari sır kavramı da gizlilik unsurunu içerir. Kişisel veri bir gerçek kişiyi belirlenebilir kılan her türlü bilgidir. Eğer tüzel kişiye dair bilgiler içinde bu türden bilgiler de yer alıyor ise elbette bu husus, kişisel verilerin korunması kapsamında değerlendirilmelidir. Ancak eğer bir gerçek kişi ile ilişkisi kurulmaksızın salt tüzel kişiyle ilgili bir bilgi söz konusu ise bu bilgi, kişisel verilerin korunması kapsamında yer almamalıdır. Zira bu türden bilgiler ticaret hukukuna ilişkin düzenlemelerde korunmaktadır. Yılmaz ve Çavuşoğlu'nun bu tespitlerine büyük ölçüde katılmakla birlikte kanaatimizce ticari sır kapsamında olmayan veya ticari faaliyetle uğraşmayan tüzel kişilerin kişisel verilerinin de zaman içinde kişisel verilerin korunması alanındaki hukuki düzenlemelerin konusuna dâhil edileceği tarafımızca ön-

2008 tarihli kişisel verilerin korunması kanunu tasarısında tüzel kişilere ilişkin tüm bilgilerin kanun kapsamında olduğu yönünde bir ifade yer almış olsa da metnin kanunlaşma aşamasında bu yöndeki tercihte değişim olmuş³⁶ ve 6698 sayılı KVKK'da sadece gerçek kişilerin verileri, kişisel veri kapsamında sayılıp koruma altına alınmıştır. Nitekim 6698 sayılı KVKK'nın 3/1-d maddesine göre kişisel veri³⁷ “*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi*” ifade eder. Her türlü bilgi ifadesi ile aslında sadece kişinin kesin olarak teşhisini sağlayan adı, soyadı, doğum tarihi, doğum yeri gibi bilgiler değil; aynı zamanda kişinin belirlenebilir kılınmasını sağlayan fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal vb. özelliklerine ilişkin bilgiler de kastedilmektedir. Kanun'da kişisel veriler sınırlı sayma yoluyla belirlenmediğinden, her somut olayın özelliğine göre kişisel verinin kapsamının genişletilmesi de mümkündür. Bununla birlikte belirli olma ifadesi; verinin bir gerçek kişinin doğrudan kimliğini gösterebileceği durumlara, belirlenebilir olma ifadesi ise herhangi bir kayıt ile ilişkililen-

görülmektedir. **Yılmaz/Çavuşoğlu**, s.38-40; **Küzeci**, s.363-364. GDPR'da yalnızca gerçek kişilerin veri sahibi olabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu yaklaşım, tüzel kişilerin hiçbir şekilde hukuki koruma altında olmadıkları anlamına gelmez. AİHS'de özel ve aile hayatına saygı hakkı düzenlenmiştir. Bu hak çerçevesinde kişiler, özel ve aile hayatlarına saygı gösterilmesi hakkının yanında, konutlarına ve yazışmalarına saygı gösterilmesi hakkına da sahiptirler. AİHM de tüzel kişilere ilişkin verilerin korunmasını, bilhassa konut ve yazışmalara saygı hakkı bağlamında değerlendirmektedir. **Dülger**, s.87-88.

³⁶ Tüzel kişilerin, kişisel verilerin korunması düzenlemelerinin öznesi olmaması gerektiği yönündeki görüşü için ayrıca bkz. **Küzeci**, s.361-364.

³⁷ Avrupa Konseyi'nin Kişisel Nitelikteki Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Şahısların Korunmasına Dair Sözleşme 'ye göre kişisel veri; “Kimliği belirtilen veya belirtilebilen gerçek kişiyle ilgili tüm bilgiler” biçiminde tanımlanmıştır. Almanya Verilerin Korunması Kanunu'nda kişisel veri; “Belirli ya da belirlenebilen bir gerçek kişinin kişisel veya maddi ilişkilerine ait münferit veriler” olarak tanımlanmıştır. Avusturya Verilerin Korunması Kanunu'nda ise kişisel veri; “Kimliği belirli ya da belirlenebilen ilgili hakkındaki bilgiler” şeklinde tanımlanmıştır. **Doğan Kılınç**, Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.61, S.3, 2012, s.1094. Kişisel veri, kişiye atfedilebilen veridir. GDPR'da da benzer şekilde kişisel veri tanımına yer verilmiştir. GDPR'da kimliği belirlenebilir gerçek kişi ifadesi de tanımlanmıştır. Düzenlemeye göre kimliği belirlenebilir gerçek kişi; özellikle bir isim, kimlik numarası, konum bilgisi, çevrimiçi tanımlayıcı ya da söz konusu gerçek kişinin fiziki, fizyolojik, genetik, psikolojik, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine özgü bir ya da daha çok sayıda faktöre atıfta bulunmak suretiyle doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanabilen kişidir. **Orak**, s.23.

dirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlıyor olması anlamına gelmektedir. Bir diğer deyişle kişisel veri kavramı kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıması veya kimlik, vergi, sigorta numarası³⁸ gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm halleri kapsamaktadır.

Nesnel (objektif) ya da öznel (sübjektif) oluşu, o bilginin kişisel veriye konu olmasını engellemez. Bir kimsenin sigorta numarası veya tahlil sonuçları gibi bilgiler nesnel niteliktedir. Böylece bir kimse hakkındaki şahsi kanaat niteliğindeki bilgiler de kişisel veri kapsamında değerlendirilebilecektir³⁹. Hatta bilginin/verinin doğru veya yanlış olması dahi kişisel veri olarak değerlendirilmesine mani değildir⁴⁰. SGK'nın veri işleme faaliyeti açısından geniş bir uygulama alanı bulmasa da öznel veriler de kişisel veri olarak kabul edilmektedir. Örneğin Kurum çalışanının performansına ilişkin bilgiler ya da hakkında açılan soruşturma kapsamında bazı bilgiler bu türden olabilir. Diğer yandan sigortalının kişisel durumuna ilişkin olarak evli olduğu bilgisi SGK ile paylaşılmış olup daha sonradan boşanması nedeniyle kişisel durumunda bir değişiklik meydana gelmiş olsa bile Kurum bu durumdan haberdar edilmemiş, bir şekilde bu değişikliği henüz öğrenmemiş olabilir. Bu durumda Kurum nezdindeki bilgi/veri yanlış dahi olsa bu bir kişisel veridir.

Ancak belirtmekte fayda var ki Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmelik (SGKNVKİY) ile SGK'nın veri işleme faaliyetinin gösterdiği kendine özgü özellikler dikkate alınarak bir düzenleme yapılmıştır. Ancak Ku-

³⁸ Örneğin sigortalılar, SGK'ya verilen ilk veya tekrar sigortalı işe giriş bildirgelerine göre T.C kimlik numaraları ile bilgisayar ortamında tutulan tescil kütüğüne kayıt edilir. T.C kimlik numarası, aynı zamanda sigortalıların sosyal güvenlik sicil numarasını oluşturur. Sigortalıların tescil, hizmet ve her türlü bilgisayar kayıtları ile diğer sosyal sigorta işlemleri, sosyal güvenlik sicil numarası altında tutulur. Yabancı uyruklulara ise Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne verilecek kimlik numaraları aynı zamanda onlar için sosyal güvenlik sicil numarası olarak kullanılır (Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği m. 16).

³⁹ **Yılmaz/Çavuşoğlu**, s.37; **Orak**, s.24.

⁴⁰ **Yılmaz/Çavuşoğlu**, s.37.

rum nezdinde sadece gerçek kişilerin verileri işlenmeyip tüzel kişilerin (hatta ticari sır niteliği taşıyan veriler de işlenmektedir) veya tüzel kişiliği bulunmayan kurum ve kuruluşların da verileri işlendiğinden, bir üst kavram olarak veri ve anonim veri ile ticari sır niteliğindeki veri gibi kavramlar ayrıca tanımlanmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmeliğin 4/1. maddesine göre veri; SGK nezdinde üretilen, işlenen veya arşivlenen her türlü bilgi ve belgeyi ifade etmektedir. Anonim veri; anonim hale getirilen ve kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyen veridir. Ticari sır niteliğindeki veri ise bir ticari işletme veya şirketin kendisine ya da muvafakati çerçevesinde gerçek yahut tüzel kişiye verilmesi hariç herkes tarafından bilinmeyen ve elde edilemeyen, başta rakipleri olmak üzere üçüncü kişilere ve kamuya açıklanması halinde, ilgili ticari işletme veya şirketin zarar görme ihtimalinin bulunduğu, ticari işletme ya da şirketin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği için ticari önem atfettiği türden verilerdir.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda veri işleme faaliyetinin gerçek ve tüzel kişiler tarafından gerçekleştirildiği göz önünde bulundurularak, bu verileri kısmen ya da tamamen otomatik yollarla veya herhangi bir veri kayıt sisteminin⁴¹ parçası olmak koşuluyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler veri işleme faaliyeti bakımından Kanun kapsamına alınmıştır. Nitekim bu anlayış, 95/46/EC sayılı AB Direktifi ile GDPR'da da benimsenmiştir. Günümüzde kişisel veriler, büyük oranda otomatik yollarla işlenmektedir. Daha önce otomatik olmayan yollarla işlenmiş veriler ise birçok kurum ve kuruluş tarafından hızla elektronik ortama aktarılmaktadır. KVKK'da "kısmen veya tamamen otomatik yolla işleme" ifadesinin ne

⁴¹ 6698 sayılı KVKK'nın 3/1-h maddesine göre veri kayıt sistemi; kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemini ifade eder. Veri kayıt sistemleri, elektronik veya fiziki ortamda oluşturulabilir. Veri kayıt sisteminde kişisel veriler; kişinin adı, soyadı ya da kimlik numarası üzerinden sınıflandırılabilir gibi örneğin kredi borcunu ödemeyenlere ilişkin oluşturulacak sınıflandırma da bu kapsamda değerlendirilecektir.

anlama geldiği açıklığa kavuşturulmamıştır. Buna karşın 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde "otomatik işleme" ifadesinden verilerin kaydı, bu verilere mantıksal ve/veya aritmetik işlemlerin uygulanması, verilerin değiştirilmesi, silinmesi, geri elde edilmesi veya dağıtılması işlemlerinin otomatik veya kısmen otomatik yöntemler ile gerçekleştirilmesinin anlaşılacağı belirtilmiştir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda verisi işlenen gerçek kişilerden bahsedildiği için hak ehliyetine sahip olan herkes, Kanun'un koruması kapsamındadır. Veri işleme faaliyetini gerçekleştirmek suretiyle Kanun'un kapsamına giren tüzel kişiler açısından, özel sektör - kamu sektörü ayrımı yapılmamış; Kanun'da öngörülen usul ve esasların tüm kurum ve kuruluşlar açısından uygulanacağı kabul edilmiştir⁴².

Kamu kurum ve kuruluşları, görevleri gereği ve sundukları kamu hizmeti nedeniyle ilgililerin kişisel verilerine vakıf olmaktadır. Aslında bu durum, işin niteliği gereği kaçınılmazdır. Zira planlama faaliyetleri, suçluluğun önlenmesi, nüfus iş ve işlemlerinin gerektiği gibi yürütülebilmesi ve sosyal güvenliğin sağlanması vb. için kişisel verilerin kullanılması gerekir. Ancak kişisel verilerin toplanması, işlenmesi ve aktarılmasına ilişkin ilkelerin benimsenmesi de önemli bir gerekliliktir. Kamu kurum ve kuruluşları, hizmetin gereği olarak bu bilgileri hukuka uygun bir biçimde elde etmeli, kullanmalı ve sadece zorunlu olduğu hallerde aktarmalıdır. Bu durum, idarenin kanuniliği ilkesinin ve keyfilikten uzak olunmasının da gereğidir. Tüm bu süreç boyunca, amaca bağlılık ilkesi gereğince gerekli olandan fazla veri toplanmaması, işlenmemeli ve kullanılmamalıdır⁴³.

⁴² Kişisel veri kayıt sisteminin parçası olmaksızın otomatik olmayan yollarla veri işleyenler, KVKK kapsamı dışında tutulmuştur. **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, KVKK Yayınları, Ankara 2018, s.13-14; **Turan**, s.59.

⁴³ **Küzeci**, s.528; **Yılmaz/Çavuşoğlu**, s.165; **Hatice Derya Ormanoğlu**, Kişisel Verilerin Korunmasının Anayasal Temelleri, Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Aralık 2019, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s.105.

İnsanlık; sanayi alanındaki dönüşümü 19. yüzyılda, iletişim alanındaki dönüşümünü 20. yüzyılda yaşamış, veri odaklı dijitalleşme dönüşümü ise 21. yüzyılda gerçekleşmeye başlamıştır. Önceleri, hizmet sunumu kapsamında kamu kurum ve kuruluşlarınca elde edilen bilgiler, kâğıt üzerinde fakat belirli kriterlere (kişi, tarih, yer gibi) göre yapılandırılarak (dosya, arşiv gibi) elde bulundurulmakta idi.

Bilgi çağında teknolojinin gösterdiği gelişim ve ülkelerde internet kullanımının hızla yaygınlaşması, diğer bazı etkenler ile birlikte kamu hizmeti anlayışında ve sunumunda değişimleri beraberinde getirmiştir. İşlerin daha kolay yapılabilmesini sağlayan öğrenen makineler ve akıllı cihazlar, hizmet sunumunda öncelikle özel sektörde, sonrasında ise kamu sektöründe kullanılmaya başlanmıştır. Böylece kamu hizmetlerinin daha etkin, etkili ve verimli biçimde sunumunun sağlanması amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarında özellikle e-Devlet uygulamalarına geçilmiş, dijitalleşmiş kamu hizmetleri kavramı ortaya çıkmıştır. Kamu hizmetlerinin sunumunda gerçekleşen dijital dönüşümün en somut hali ise e-Devlet uygulamalarıdır. E-Devlet, gelişen bilgi teknolojilerinin sunduğu tüm imkânları kullanarak, devletin gerçekleştirilmesi gereken kamu hizmetlerini daha hızlı, etkili ve verimli bir şekilde sunması, vatandaşın da devlete karşı olan yükümlülüklerini ve kamusal işlemlerini daha kolay ve hızlı bir biçimde kesintisiz ve güvenli bir şekilde yerine getirebilmesini amaçlar⁴⁴.

⁴⁴ Kamu yönetimi de bu süreçten etkilenmiş, vatandaşlar ve kamu kurumları arasındaki etkileşim artmış, kamu kurumları bazı kamu hizmetlerini internet ve internet tabanlı uygulamalar üzerinden sunmaya başlamıştır. Bu gelişmeler öncelikli olarak kamu kurumları ile vatandaş arasındaki iletişimin internet, mobil cihazlar ve sosyal medya ile gelişmesi ve kamu kurumlarının kamuyu bilgilendirme kanallarını internet ortamına taşıması şeklinde gözlemlenmiştir. Hatta bunun ötesinde kamu kurumları, internet üzerinden hizmet vermeye başlamışlardır. Önceki yıllarda ancak kamu kurumlarına gidilerek alınan adli sicil kaydı, mezuniyet belgesi, nüfus örneği gibi birçok belge ve vergi ödeme gibi yükümlülükler, artık vatandaşlar için evde bilgisayar başından elde edilebilen hizmetlere dönüşmüştür. Kamu kurumları, vatandaşlar ve nesnelere ait sınırsız bilginin işlenebilir ve çeşitli amaçlarla kullanılabilir hale getirildiği büyük veri kapsamında, kamu yöneticileri ve kamu politikacıları için daha iyi politikalar üretmede araç olmaya başlamıştır. **Volkan Göçoğlu**, Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Dijital Dönüşüm: Nesnelere İnterneti Üzerine Bir İnceleme, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.9,

Ülkemizde 1999 yılında açıklanan Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı'nda ilk defa “*online government*” terimi kullanılmış, 2001 E-Türkiye Girişimi ile internet kullanımının yaygınlaştırılması ve bu alandaki düzenlemelere yönelik teşviklerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Kamu hizmetlerinin elektronik ortama aktarılmasında MERNİS (Merkezi Nüfus İdare Sistemi), VEDOP (Vergi Daireleri Otomasyon Projesi), UYAP (Ulusal Yargı Ağı Projesi) ve e-Bildirge (işverenler için) vb.⁴⁵ ilk uygulamaya konulan projelerdir. Bilgi sistemleri vasıtasıyla tüm vatandaşların bilgilerinin tek bir havuzda toplanması ve e-imza (sanal imza) uygulamasının da hayata geçirilmesi ile e-Devlet çalışmalarında belirli bir aşamaya gelinmiştir. O günden bugüne çeşitli hükümet programları çerçevesinde e-Devlet hizmetleri yaygınlaştırılmaya devam etmiştir. Ulusal Bilgi Sistemleri (KAMUNET) kapsamında yer alan ve bilgi güvenlik alt yapısı, mesaj sistemi, sayısal haritalar, ara yüzler, veri bankaları, veri sözlüğü ve işlevleri olan projelerden biri de Sosyal Güvenlik Bilgi Sistemi'dir⁴⁶.

Sosyal Güvenlik Kurumu 2019 Yılı Faaliyet Raporu'na göre Kurum, sosyal güvenlik hizmetinin sunumuna ilişkin görevlerini yerine getirirken, bilişim altyapısı üzerinden hizmet vermektedir. Elektronik ortamda sunulan hizmetler, bilişim altyapısının kurulu bulunduğu Batıkent Veri Merkezi'nden sağlanmaktadır. İnternet ve intranette kritik uygulamalara yönelik erişimlere öncelik tanımak ve hizmet kalitesini artırmak amacı ile merkezi olarak Qos (bant genişliği optimizasyon cihazı) konumlandırılmıştır. Bu cihaz sayesinde hatların kullanımı dolu olsa bile kritik uygulamaların çalışması garanti altına

S.1, 2020, s.616. s.619. Türkiye'de e-devlet uygulamalarına ilişkin daha geniş bilgi için ayrıca bkz. **Küzeci**, s.529 vd.

⁴⁵ Kamu kurumları nezdinde oluşturulan Kimlik Paylaşım Sistemi (KPS), Adres Kayıt Sistemi (AKS), Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS), Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), PolisNet (POLNET), Ulusal Sağlık Bilgi Sistemi (USBS), Merkezi Hastane Randevu Sistemi (MHRIS), Medula, e-Okul, Yükseköğretim Ortak Veri Tabanı (YÖKSİS), Bilgisayar Destekli Merkezi Seçmen Kütüğü (SECSİS) gibi bilişim sistemlerinde kişisel veriler bulundurulmakta ve bu kişisel veriler, diğer resmi ve özel kurum ve kuruluşlar ile paylaşılmaktadır.

⁴⁶ **Ali Kaya/Damla Mursül**, Dijital Türkiye Projesi Kapsamında Kamu Hizmetlerinin Dönüşümü, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.1, Özel sayı-4, 2017, s.4-5.

alınmaktadır. Hizmetlerin hızlı sunumunun dışında, hizmet alanların kişisel verilerinin korunması hususu ayrıca önem arz ettiğinden, veri tabanında kayıtlı her türlü kişisel bilginin 6698 sayılı KVKK'da yer alan hükümlere aykırı olarak paylaşılmasına engel olunması amacıyla kurulan Veri Sızıntısı Engelleme Komisyonları, rutin aralıklarla veri sızıntısı denetimi yapmaktadır⁴⁷.

Bunun yanında, verilerin güvenli olarak Kurum içinde depolanması ve Kurum dışından da erişilebilir olmasını temin etmek amacıyla kurumsal iş ve işlemler için kullanılmakta olan veriler, SGK Bulut Sistemi üzerinde tutulmaktadır. SGK merkez ve taşra teşkilatı tarafından bilişim altyapısında kullanılmakta olan donanımlar, Bilişim Yönetim Sistemine kaydedilmektedir. Bu şekilde, Ağ Erişim Kontrol Sistemi (NAC) ile oluşturulmuş güvenlik politikaları kullanılarak, son kullanıcı bilgisayarlarının politikalara uygunlukları denetlenmekte; güvenlik ilkelerine uyan bilgisayarlara SGK ağına giriş izni verilmekte, ilkelere uymayan bilgisayarların erişimleri ise gerekli düzeltmeler yapıncaya kadar engellenmektedir. Söz konusu ilkelerin, Kurum ağının tamamında sıkı sıkıya uygulanabilmesi amacıyla bilgisayarların Bilişim Yönetim Sistemine girilmesi, antivirüs programının yüklü ve güncel olması, "sgk.intra" etki alanında olması, işletim sisteminin güncel olması ve bunun gibi gerekli güvenlik politikaları izlenmektedir. Rapor'da iş ve işlemlerin hızlı bir şekilde sonuçlandırılması ve etkin hizmet sunumu için kurumsal yazılım alanında çeşitli çalışmalar ve iyileştirilmeler yapıldığı da ifade edilmektedir. 2019 verilerine göre Sosyal Güvenlik Bilgi Sistemi'nde, 7/24 hizmet veren yaklaşık 6.036 uygulama (MEDULA Eczane, Hastane, MOSİP, Sağlık Provizyon Aktivasyon Sistemi (SPAS), e-Bildirge, GÜVENCE, İş Dünyasına Yönelik

⁴⁷ Batıkent Veri Merkezi binasının alanı yaklaşık 8.850 metrekare, toplam kampüs alanı ise 58.000 metrekaredir. Sunucuların kurulu bulunduğu sistem salonlarının (standart sistem salonu, non standart sistem salonu, network salonu ve yedekleme salonu) toplam alanı ise yaklaşık 1.500 metrekaredir. Felaket Kurtarma Merkezi (FKM) 380 metrekare alana sahip olup, Kurumun Kızılay yerleşkesinde bulunmaktadır. Batıkent veri merkezinde sorun yaşanması durumunda FKM'de bulunan cihazlar aktif edilerek sistem yönlendirmesi yapılmaktadır. **Sosyal Güvenlik Kurumu 2019 Yılı Faaliyet Raporu**, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Mart 2020, s.4-5.

Ortak Dil (COBOL), Müşteri Bilgi Kontrol Sistemi (CİCS), PL1 Uygulaması, Forms Uygulamaları, Mobil Uygulama vb.) yaklaşık 1.919 sunucu (sanallaştırma platformu sunucuları, merkez ve taşra fiziksel sunucuları), 30.429 kullanıcı bilgisayarı, 3.443 dizüstü bilgisayar, 18.073 yazıcı, 8.574 tarayıcı, 540 router, 3998 adet switch, yaklaşık 3 petabayt (PB) veri depolama alanı, 1 PB yedekleme disk alanı, 11 PB'ı mainframe olmak üzere toplamda 48 PB'lık yedekleme alanı, 110 terabayt (TB) veri ambarı ve iş zekâsı verisi bulunmaktadır⁴⁸.

Rapor'da belirtilen bir diğer husus ise kritik altyapı ürünlerinin, veri tabanlarının ve zOS işletim sistemlerinin bakım ve garantisi kapsamında stabil versiyona geçişinin ve yama güncellemelerinin yapılmış olmasıdır. Bu sayede yazılımsal zafiyetler engellenerek kritik altyapı güvenliğinin sağlanmış olduğu, performans gösterge değerine ulaşıldığı, 11. Kalkınma Planı'nda yer alan "270.2. Sosyal Güvenlik Kurumunun (SGK) bilişim sistemleri güçlendirilecektir" politikasına katkıda bulunulduğu ifade edilmektedir. SGK veri merkezindeki sistemlerin zafiyet analizlerinin gerçekleştirilmesinde kısmen hedefe ulaşılmış, 2019 yılı içinde hedeflenen iki sızma testi yapılamamış, 2019 yılı sonu itibarıyla ihale süreci tamamlanan bir alım gerçekleştirilmiştir. SGK'nın güçlü bir veri ambarına⁴⁹ sahip olması, kurumsal kabiliyet ve kapasitenin değerlendirilmesi çerçevesinde üstünlük olarak nitelendirilmektedir.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda SGK, veri işleme faaliyetini gerçekleştirmesi bakımından pek çok kamu kurum ve kuruluşu gibi 6698 sayılı KVKK'nın kişi yönünden uygulama alanı kapsamında yer

⁴⁸ Bu kapsamda DYS-KEP entegrasyon iyileştirmeleri, DYS - Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi (UETS) entegrasyonu, DYS-birleşik posta entegrasyonu, Kurum mülkiyetindeki taşınmazların satışlarının internet ortamından duyurulması, arşiv yönetim sistemi projesi ve e-mevzuat projesi bulunmaktadır. Veri paylaşım protokolleri, diğer kamu kurum/kuruluşları ile yürütülen süreçleri içermektedir. Veri paylaşım protokolleri ile kayıt dışı istihdamla mücadele aşamasında bilgi ve belgelerin elektronik bir sistem çerçevesinde kontrol edilmesi amaçlanmaktadır. 2019 yılı içinde kurum ve kuruluşlar ile veri paylaşımı kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı ile SGK arasında Veri Paylaşımı Protokolü imzalanmıştır. Faaliyet Raporu, s.5. s.89.

almakta olup kişisel verileri konu edinen faaliyetlerinde, Kanun'un öngördüğü usul ve esaslara tabidir. Nitekim Kurum tarafından elde edilen verilerin işlenmesinde uyulacak usul ve esasların ayrıntıları, Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmelik ile ayrıca düzenlenmiştir.

C. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Konu Bakımından Uygulama Alanı

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun konu bakımından uygulama alanını ise büyük ölçüde kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan veri kayıt sistemleri çerçevesinde işlenmesi oluşturmakta, kişisel verilerin otomatik olmayan yollarla işlenmesi de bunların herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olması koşuluyla Kanun kapsamında yer almaktadır⁵⁰. Bir dosyalama sistemi olarak nitelendirilebilecek veri kayıt sistemi, sadece dijital veya elektronik ortamda oluşturulması gereken bir sistem değildir. Ancak düzenleme gereğince otomatik olmayan yollarla işlenen kişisel veriler, bir veri kayıt sisteminin parçası değil ise Kanun'un konu yönünden uygulama kapsamında yer almaz. Bu durum, anılan verilerin kişisel veri niteliğini etkilemeyeceğinden, bu tür verilere ilişkin hukuka aykırı eylemlerin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu uyarınca suç teşkil etmeye devam edeceğini belirtmek gerekir⁵¹.

Görüldüğü üzere Kanun'un konu yönünden kapsamı da veri işleme faaliyeti odaklıdır. 6698 sayılı KVKK'nın 3/1-e maddesine göre kişisel verilerin işlenmesi "*Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması veya kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde*

⁵⁰ Çekin, s.26; Turan, s.60 - 61.

⁵¹ Madde ve Gereğesi ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü, KVKK Yayınları, Ankara Mart 2019, s.8.

gerçekleştirilen her türlü işlemi” ifade etmektedir. Kısaca; kişisel verilerin ilk defa elde edilmesinden başlayarak, veriler üzerinde gerçekleştirilen tüm işlemler veri işleme faaliyeti sayılır.

Bu şekilde veriler üzerinde gerçekleştirilen hemen her türden işlem, KVKK kapsamındadır. Verilerin sınıflandırılması, muhafaza edilmesi veya kullanılması Kanun’da örnekleyici olarak sayılan faaliyetlerdir⁵². İşleme yöntemi olarak hangisi kullanılırsa kullanılsın (otomatik işleme, insan eliyle sisteme veri kaydedilmesi yani kısmen otomatik şekilde veri işleme, analog olarak veri işleme) bu yöntem⁵³ eğer kişisel veri işlenmesine hizmet ediyor ise KVKK, konu bakımından uygulama alanı bulacaktır. Öğretide otomatik veri işleme kavramının, mümkün olduğunca geniş yorumlanması gerektiği ifade edilmektedir. Kişisel verilerin analog olarak kâğıt üzerinde kayıt altına alınması da KVKK’nın uygulama alanına dâhildir. Ancak bunun için kişisel verilerin belirli bir kritere göre yapılandırılması ve işlenerek bir kayıt sistemine kaydedilmesi gerekmektedir. Bunun için örneğin evrak dosyalarının kişi, numara, tarih, yer gibi kriterlere göre ve aynı şekilde yapılandırılıp sunuma ve işlenmeye hazır halde bulundurulması (yani bir veri kayıt sisteminin parçası haline getirilmiş olması) lazım gelir⁵⁴.

Sosyal Güvenlik Kurumu, hizmet sunumu için ihtiyaç duyduğu kişisel verileri otomatik ve kısmen otomatik şekilde işlemektedir. Hatta Kurum’un özellikle taşra teşkilatında halen analog olarak tutulan ve kişisel verileri içeren dosyaların muhafaza edildiği bilinmektedir. Ancak bu şekildeki veri işleme faaliyeti dahi kişisel verilerin belirli bir kritere göre yapılandırılması ve işlenerek bir kayıt sistemine kayde-

⁵² **Küzeci**, s.371.

⁵³ Veri işleme yöntemleri kapsamında, hem otomatik hem de geleneksel veri işleme yöntemleri yer almaktadır. Tamamen otomatik, kısmen otomatik, otomatik olmayan yöntemler veya teknikler ile ilgili olarak esnek bilişim sistemleri, esnek olmayan bilişim sistemleri ve basılı ya da fiziksel sistemler örnek olarak gösterilebilir. **Turan**, s.61.

⁵⁴ Çekin’e göre GDPR’da otomatik ve otomatik olmayan veri kayıt sistemi ayrımı mevcuttur. Aynı zamanda sadece işlenen veriler değil işlenmesi planlanan veriler de GDPR kapsamına dâhildir. **Çekin**, s.26-29. Aksi yönde görüş için bkz. **Küzeci**, s.372.

dilmesi biçiminde gerçekleştiğinden, kanaatimizce KVKK'nın konu yönünden kapsamında yer almaktadır.

IV. 6698 SAYILI KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU'NDA ÖNGÖRÜLEN İSTİSNA HALLERİ

Aslında 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun konu bakımından kapsamını belirleyen bir diğer düzenleme, Kanun'un 28. maddesinde yer almaktadır. Zira KVKK'nın 28. maddenin 1. fıkrasında tamamen Kanun'un kapsamı dışında kalan durumlar, diğer bir ifadeyle tam istisna halleri düzenlemektedir. 28. maddenin 2. fıkrasında ise kısmen Kanun kapsamı dışında kalan faaliyetler yani kısmi istisna halleri hükme bağlanmıştır. Bu hallerde kişisel verilerin hassas olup olmaması ayrıca önem taşımaz⁵⁵. Çalışmamızda tam ve kısmi istisna halleri, SGK'nın veri işleme faaliyeti kapsamında, ilişkili olabileceği durum ve faaliyetler düzeyinde ele alınacaktır. SGK'nın veri işleme faaliyetinin Kanun'un 28/1. maddesi anlamında tam istisna halleri kapsamında olması durumunda, bu faaliyetler için 6698 sayılı KVKK'nın hiçbir maddesi uygulanmaz. Buna karşın, SGK'nın veri işleme faaliyetinin 28/2. madde bakımından kısmi istisna hallerinden birine girmesi söz konusu olur ise 6698 sayılı KVKK'nın ancak bazı maddeleri uygulanmayacaktır. SGK'nın ister tam ister kısmi olsun, istisna halleri dışında bir veri işleme faaliyeti söz konusu olduğunda ise 6698 sayılı KVKK'nın tüm maddelerinin uygulama alanı bulacağı açıktır.

A. Tam İstisna Halleri Bağlamında Sosyal Güvenlik Kurumu'nun Veri İşleme Faaliyeti

6698 sayılı Kanun'un 28/1. maddesinde beş bent halinde tam istisna halleri olarak sayılan ve bu Kanun'un uygulama alanı bulamayacağı hususlar şunlardır; *“Kişisel verilerin, üçüncü kişilere verilmemek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerle uyulmak kaydıyla gerçek kişiler tarafından tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile*

⁵⁵ **Furkan Güven Taştan**, Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s.176.

fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi (KVKK m. 28/1-a), kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi (KVKK m. 28/1-b), kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi (KVKK m. 28/1-c), kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi (KVKK m. 28/1-ç) ve kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi (KVKK m. 28/1-d).

6698 sayılı Kanun'da düzenlenen tam istisna hallerinin büyük bir kısmı, doğrudan ya da dolaylı olarak SGK'nın veri işleme faaliyeti ile ilişkili değildir. Bize göre bunlardan sadece, KVKK 28/1-b maddesinde yer alan kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hale getirmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi, SGK'nın veri işleme faaliyetinde gözettiği amaçlardan biri olarak tam istisna halleri kapsamında yer almaktadır.

6698 sayılı Kanun'un 3/1-b maddesi uyarınca anonim hale getirme; *"Kişisel verilerin, başka verilerle eşleştirilerek dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hâle getirilmesini"* ifade eder. Bu kavram, Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmeliğin 4/1-b maddesinde de aynı şekilde tanımlanmıştır. Yönetmelikte ayrıca anonim veri kavramı da tanımlanmış olup buna göre anonim veri; *"Anonim hale getirilen ve kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyen veridir"*.

Böylece bir kişisel verinin anonim hale dönüştürülmesi, verinin başka verilerle eşleştirilmesi de dâhil olmak üzere hiçbir şekilde kim-

liği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi ile ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesi anlamına gelir. Eğer elde kalan veri üzerinden bir izleme yapılarak, başka verilerle eşleştirme ve destekleme sonrasında o verinin kime ait olduğu anlaşılabilir ise verinin anonim hale getirildiğinden söz edilemez.

Kişisel verilerin anonim hale getirilmesi; bir dizi kişisel veriden, bir kişiyi belirlenebilir kılan unsurların çıkarılması ve böylece veri sahibinin belirlenemez hale getirilmesini ifade eder⁵⁶. Diğer bir deyişle kişisel verilerin anonim hale getirilebilmesi için verilerin veri sorumlusu, alıcı ya da alıcı grupları tarafından geri döndürme ve verilerin başka verilerle eşleştirilmesi gibi kayıt ortamı ve ilgili faaliyet alanı açısından uygun tekniklerin kullanılması yoluyla dahi kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemez hale getirilmesi gerekir. Veri sorumlusu, kişisel verilerin anonim hale getirilmesiyle ilgili olarak gerekli her türlü teknik ve idari tedbiri almakla yükümlüdür⁵⁷.

Yetkili kamu kurumu tarafından Resmi İstatistik Programı⁵⁸ (RİP) kapsamında işlenmekte olan kişisel veriler, 6698 sayılı KVKK kapsamı

⁵⁶ **Dülger**, s.88. (GDPR, Gereğe 26)

⁵⁷ **Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi**, KVKK Yayınları, s.6.

⁵⁸ Resmi İstatistik Programı (RİP), resmi istatistiklerin üretimine ve yayımına ilişkin temel ilkeler ile standartları belirlemek, ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyulan alanlarda güncel, güvenilir, zamanlı, şeffaf ve tarafsız veri üretimini sağlamak amacıyla 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'na dayanılarak beşer yıllık dönemler için hazırlanmaktadır. "RİP 2007-2011" ile 2007 yılından itibaren Türkiye İstatistik Sistemi'nde programlı döneme geçilmiştir. İkinci RİP 2012-2016 yıllarını kapsamıştır. Üçüncü RİP ise 2017-2021 yılları arasında uygulanmıştır. RİP'in temel amacı; disiplinli bir istatistik yönetimine geçerek, istatistik üretim sürecine disiplin kazandırmaktadır. Türkiye İstatistik Kanunu sadece Türkiye İstatistik Kurumu'nu (TÜİK) değil Türkiye İstatistik Sistemindeki kurumların tamamını kapsamakta ve düzenlemektedir. Resmi istatistikler, TÜİK ve Programda belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından üretilir ve yayımlanır. Kurum ve kuruluşların, görev alanları ile ilgili resmi istatistiklere ilişkin veri derleme, değerlendirme ve yayımlama görevi Programda yer almaktadır. Resmi istatistiklerin üretim ve yayımının koordinasyonundan sorumlu olan TÜİK, Programda görev verilen kurum ve kuruluşlar tarafından derlenen resmi istatistikleri de yayımlayabilir ve dağıtabilir. Bu kurum ve kuruluşlar, talep edilmesi durumunda, derlenen verileri istenilen zamanda TÜİK'e vermekle yükümlüdürler. Diğer kanuni düzenleme-

dışındadır. Ayrıca bir veri sorumlusu tarafından anonim hale getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenen kişisel veriler de Kanun'un kapsamı dışında kalmaktadır. Ancak, bu şekilde işlenen kişisel verilerin anonim hale getirilmiş olduğundan emin olunması gerekir⁵⁹.

Anonim veri ile anonimleştirilmiş veri arasındaki fark dikkate değerdir. Anonim veri; belirli bir kişiyle ilişkilendirilmesi mümkün olmayan veriyi ifade ederken, anonimleştirilmiş veri; daha öncesinde bir kişiyle ilişkilendirilmiş ancak artık o kişiyle bağlantısı kalmamış veridir⁶⁰. Bu nedenle hükümde geçen “Anonim hale getirilmek suretiyle” ifadesi iki şekilde anlaşılabilir. Bunlardan ilkinde, başlangıçtan itibaren anonim halde olan verilerin araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla kullanılması söz konusu olabilir ki, bu durumda veri anonim halde olup kişisel veri niteliği taşımadığından, böyle bir faaliyetin istisna kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Yapılan bir ankette tamamen anonim verilerin kullanılmasında durum böyledir. Bu ifade ikinci olarak; araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla kişisel veri toplanması sonrasında verilerin anonimleştirilmesini de kapsamaktadır. Tıpkı, istatistik amaçlı yapılacak bir anket için kişisel veri toplanması sonrasında bu verilerin anonimleştirilmesinde olduğu gibi. İlk durumda kişisel veri toplama faaliyeti gerçekleştirildiği için bu faaliyet, Kanun kapsamında yer almakta ve istisna hükümlerine dâhil olmamaktadır. Buna karşın daha sonra bu veriler anonimleştirildiği için anonimleştirilmiş halleri ile Kanun kapsamına girmemek-

lerdeki gizlilik hükümleri belirtilerek, TÜİK'e iletilen veri ve bilgilerin korunmasında ve saklanmasında söz konusu gizlilik hükümleri aynen uygulanmalıdır. Daha geniş bilgi için ayrıca bkz. **Türkiye İstatistik Kurumu Resmi İstatistik Programı 2017 – 2021**, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara 2017, s.4.

⁵⁹ **Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması**, KVKK Yayınları, No: 29, Ankara 2019, s.51-52.

⁶⁰ Anonimleştirme konusunda sıkça kullanılan bazı teknikler mevcuttur. Anonimleştirme uygulanırken, mevcut veri kümesinde yer alan verinin büyüklüğü, verinin çeşitliliği, veriden sağlanmak istenen fayda ve işleme amacı gibi özellikler dikkate alınarak uygulanacak tekniklere karar verilebilmektedir. Anonimleştirme için maskeleyme, toplulaştırma/kümülatif data yaratma, veri türetme ve veri karması gibi teknikler kullanılmaktadır. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulanması**, KVKK Yayınları, s.31-32.

tedir⁶¹. İkinci halde ise araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla da olsa toplanan veriler kişisel veri niteliği arz ettiğinde, veri toplama faaliyeti Kanun kapsamında yer alıp istisna hükmüne dâhil değilken, bu veriler araştırma, planlama ve istatistik benzeri amaçlarla anonimleştirildiğinde artık Kanun'daki istisna kapsamında yer alacaktır. Dolayısıyla işlenen verinin işlem esnasında kişisel veri mi yoksa anonim veri olduğu, işleme faaliyetinin Kanun kapsamında olup olmadığını belirleyen bir husustur. SGK'nın tam istisna kapsamındaki anonimleştirme faaliyeti, daha çok araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla kişisel veri toplanması sonrasında verilerin anonimleştirilmesi biçiminde gerçekleşmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun ilgili mevzuat birimince⁶² belirlenen kişisel verilerin, kişisel sağlık verilerinin ve ticari sır niteliğindeki verilerin anonim hale getirilmesinde, ulusal ve uluslararası kabul görmüş istatistiki yöntemler uygulanır (SGKVKİY m. 15/1). Resmî İstatistik Programı (RİP) kapsamında resmî istatistik üretiminde görev alan kurum ve kuruluşlardan biri de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ilgili kuruluşlarından olan SGK'dır. Kurum, sisteminde bulundurduğu çeşitli türden kişisel verileri, istatistiksel değerlere göre anonim hale getirerek belirli aralıklarla açıklamaktadır. Kurum'un web sayfasında istatistik yıllıkları, devredilen kurum istatistikleri ve e-Devlet kapısı SGK kurum istatistikleri paylaşılmaktadır. SGK'nın aylık istatistik bilgilerine ise Türkiye İstatistik Kurumu'nun⁶³ (TÜİK) "ulusal veri yayınlama takvimi" uzantısından ulaşılabilmektedir.

⁶¹ **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, KVKK Yayınları, s.22.

⁶² SGKVKİY 4/1-p maddesine göre mevzuat birimi; Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü, Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürlüğü, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı, Aktüerya ve Fon Yönetimi Daire Başkanlığı ile Strateji Geliştirme Başkanlığı kapsar.

⁶³ Ülkemizde resmî istatistiklerin oluşturulmasına ilişkin kurallar, 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu ile düzenlenmektedir. Bu Kanun'un uygulanmasını sağlamak üzere kurulan TÜİK, geniş bir bilgi erişim ağına sahiptir. Kurum, görev alanına giren konulara dair sayım ve araştırmalarda kullanılmak üzere çeşitli bilgileri doğrudan isteme yetkisine sahiptir. İlgili kurum ve kuruluşlar da ellerindeki veriler ile görev alanlarındaki ulusal kayıt sistemlerini TÜİK'in kullanımına açmak zorundadırlar. **Küzeci**, s.546.

Resmi istatistiklerin üretim ve organizasyonuna ilişkin olarak kullanıcıdaki güvenin ve resmi istatistik araştırmalarındaki kabul edilebilir standartların artırılabilmesi için resmi istatistik üretimi ve dağıtımında gözetilecek temel bazı prensipler bulunmaktadır. RİP kapsamında bulunan tüm kurum ve kuruluşlar, bu prensipler çerçevesinde TÜİK'e karşı sorumlu oldukları gibi özel sektör yüklenici firmalarının da uymalarını sağlamakla yükümlüdürler. Bu kurum ve kuruluşlardan biri olarak SGK'nın resmi istatistik üretimi ve dağıtımında dikkate alınması gereken ilkeler; mesleki bağımsızlık, veri derleme yetkisi, kaynakların yeterliliği, kalite taahhüdü, istatistiki gizlilik, tarafsızlık ve şeffaflık, güvenilir metodoloji, uygun istatistiksel süreçler, cevaplayıcı yükünün azaltılması, maliyet etkinliği, uygunluk, doğruluk ve güvenilirlik, zamanlılık, tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ile açıklık ve erişilebilirliktir⁶⁴.

Her ne kadar kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hale getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi, 6698 sayılı KVKK'nın 28/1. maddesi uyarınca tam istisna hali olarak kabul edilip bu türden faaliyetler Kanun'un uygulama alanı dışında bırakılmış olsa da istatistik üretiminde veri gizliliği ve güvenliğine ilişkin usul ve esaslar, 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'nun 12., 13. ve 14. maddelerinde düzenlenmiştir. Bununla birlikte RİP çerçevesinde üretilen istatistik çalışmalarındaki gizlilik ve güvenlik uygulamalarını düzenlemek amacıyla TÜİK tarafından hazırlanan Resmi İstatistiklerde Veri Gizliliği ve Gizli Veri Güvenliğine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, 20.06.2006 tarih ve 26204 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kurum, sadece istatistiki çalışmalar kapsamında değil çeşitli amaçlar doğrultusunda, nezdindeki anonim verileri bazı kurum ve kuruluşlar ile paylaşmaktadır. Bu nedenle Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmelik'te (SGKVKİY) anonim verilerin hangi amaçlarla ve hangi ölçütlere

⁶⁴ Söz konusu prensipler hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Türkiye İstatistik Kurumu, **Resmi İstatistik Programı 2017-2021**, s.6 vd.

göre aktarılacağı düzenlenmiş; bunun yanında araştırma, planlama ve istatistik amaçlı anonim veri taleplerinin ne şekilde karşılanacağı da hükme bağlanmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumu nezdindeki anonim veriler, Kurum tarafından değerlendirilerek uygun görülmesi şartı ile sağlık ve sosyal sigorta alanında belirlenen stratejilerin ve hedeflerin gerçekleştirilmesi, genel sağlık sigortası ile sosyal sigorta politika ve uygulamalarının geliştirilmesi, sağlık ve sosyal sigorta hizmetlerinin finansmanı, yönetimi ve planlanması, kişi ve toplum sağlığının korunması ile koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetleri stratejilerinin oluşturulması, kurumsal önceliklerin gerçekleştirilmesi, sağlık ve sosyal sigorta istatistiklerinin hazırlanması, bilimsel ve akademik araştırma ve çalışmaların gerçekleştirilmesi, kamu alacaklarının takip ve tahsili, kamu kurum ve kuruluşlarının mevzuatla verilen görevlerinin yerine getirilmesinin sağlanması ile denetim görevlerinin gerçekleştirilebilmesi ve kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyetlerinde bürokrasinin azaltılması ve işlemlerin sadeleştirilmesi amacıyla aktarılabilir (SGKVKİY m. 15/2).

Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan talep edilen anonim veriler; bu verilerin ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek nitelikte olup olmadığı, verilerin anonim hale getirilme işlemlerinin karmaşıklığı, verilerin ticari sır niteliğinde olup olmadığı gibi ölçütler dikkate alınarak aktarılabilir (SGKVKİY m. 15/3. m). Anonim veri aktarımı yapılan gerçek ve tüzel kişiler aktarılan verileri, Kurum bilgisi dışında ve aktarım amacına aykırı olarak kullanamazlar (SGKVKİY m. 15/4).

Kamu idarelerinin, Yönetmeliğin 11. maddenin 2. fıkrası kapsamına girmeyen araştırma, planlama ve istatistik amaçlı anonim veri talepleri ya da bilimsel araştırma yapan kamu personelinin, bilimsel derneklerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının veya üniversitelerin araştırma, planlama ve istatistik amaçlı ihtiyaç duydukları anonim veriler de aktarılabilir (SGKVKİY m. 16/1). Veri aktarım talepleri, ilgili mevzuat birimine yazılı olarak yapılır. İlgili mev-

zuat birimi gerekli gördüğü durumlarda istenilen veriye ilişkin detaylı veri deseninin hazırlanmasını talep edebilir. Anonim verilerin kamu kurum ve kuruluşlarına teslimi, talepleri halinde şifrelenmiş dosya ile “gov.tr” uzantılı e-posta adreslerine yapılabilir. Telefonla veri iletilemez (SGKVKİY m. 20).

Anonim veriler ile ticari sır niteliğindeki verileri içeren SGK istatistik bültenlerinin, istatistik yıllıklarının ve faaliyet raporlarının yayımlanması, veri aktarımı olarak değerlendirilmez. Aynı şekilde SGK tarafından kamuya açıklanmış istatistik bültenleri, istatistik yıllıkları, faaliyet raporları ve benzeri yayınlarda yer alan anonim verilerin Kurum dışına verilmesi veri aktarımı olarak nitelendirilemez (SGKVKİY m. 18).

B. Kısmi İstisna Halleri Bağlamında Sosyal Güvenlik Kurumu'nun Veri İşleme Faaliyeti

Bu kısımda son olarak ele alınması gereken bir başka husus ise 6698 sayılı KVKK 28/2. madde uyarınca kısmi istisna halleridir. Zira SGK'nın kısmi istisna hallerinden biri kapsamında veri işleme faaliyeti gerçekleştirmesi durumunda, 6698 sayılı KVKK'nın temel amacına uygun ve orantılı olmak koşuluyla Kanun'un veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü düzenleyen 10. maddesi, tazminat talepleri hariç olmak üzere ilgili kişinin haklarını düzenleyen 11. maddesi ve Veri Sorumluları Sicili 'ne kayıt yükümlülüğünü düzenleyen 16. maddesi uygulanmayacaktır.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 28/2. maddesine göre kısmi istisna halleri şunlardır; *kişisel veri işlemenin suç işlenmesinin önlenmesi veya suç soruşturması için gerekli olması (SGKVKİY m. 28/2-a), ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş kişisel verilerin işlenmesi (SGKVKİY m. 28/2-b), kişisel veri işlemenin kanunun verdiği yetkiye dayanarak görevli ve yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca, denetleme veya düzenleme görevlerinin yürütülmesi ile disiplin soruşturma veya kovuşturması için gerekli olması (SGKVKİY m. 28/2-c) ve kişisel veri işlemenin bütçe, vergi ve mali konulara ilişkin olarak devletin eko-*

nomik ve mali çıkarlarının korunması için gerekli olması (SGKVKİY m. 28/2-ç).

Tıpkı tam istisna hallerinde olduğu gibi kısmi istisna hallerinin de büyük bir bölümü, SGK'nın veri işleme faaliyeti ile ilişkili değildir. Bu doğrultuda kanaatimizce kısmi istisna hallerinden son ikisi, Kurum'un veri işleme faaliyeti açısından söz konusu olabilir. Zira SGK, disiplin soruşturması veya kovuşturması için gerekli olan hallerde kişisel veri işleyebilmektedir. Kurum'un denetim elemanları tarafından kurum personeli hakkında gerçekleştirilen disiplin soruşturması esnasında, o personel ile ilgili kişisel verilerin işlenmesi gerekecektir. Ancak bu durumda ilgili personelin aydınlatılması, eğer başvuruda bulunmuş ise başvurusunun cevaplandırılması ve Veri Sorumluları Sicili'ne⁶⁵ kayıt esnasında bu veri kategorisinin bildirmesi zorunluluğunun bulunmadığı sonucuna varılabilir. Ayrıca SGK'nın sunduğu sigorta hizmetleri gereğince edindiği kişisel veriler üzerinden gerçekleştirdiği veri işleme faaliyeti, bütçe ve mali konulara ilişkin olarak devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunması için gerekli olduğundan, özellikle bu kısmi istisna hali Kurum ile doğrudan ilgilidir. Bu durumda örneğin tam ve kısmen sigortalılar ile sosyal güvenlik destek primine tabi sigortalılar için işverenleri tarafından e- sigorta yoluyla Kurum'a sunu-

⁶⁵ Veri sorumluları sicili; veri sorumlularının kaydedildiği Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun gözetiminde Başkanlık tarafından kamuya açık olarak tutulan sicildir (6698 sayılı KVKK m. 16/1). Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmeliğin 5/1. maddesi gereğince kural olarak, tüm veri sorumlularının Veri Sorumluları Sicili'ne kayıt olmaları gerekir. Kayıt işlemi, veri işleme faaliyetlerine başlamadan önce tamamlanmalıdır. 6698 sayılı KVKK'nın 16/2. maddesi uyarınca "işlenen kişisel verinin niteliği, sayısı, veri işlemenin kanundan kaynaklanması veya üçüncü kişilere aktarılma durumu gibi Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından belirlenecek objektif kriterler göz önüne alınmak suretiyle Kurul tarafından, Veri Sorumluları Siciline kayıt zorunluluğuna istisna getirilebilir." Nitekim Kurul tarafından madde hükmüne istinaden, bazı veri sorumluları için Sicile kayıt yükümlülüğüne istisna getirilmiştir. Bu kapsamda 2018/32 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı 15.05.2018 tarihli Resmi Gazete'de, 2018/68, 2018/75 ve 2018/87 sayılı Kurul Kararları ise 18.08.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Kararlarda belirlenenler, VERBİS'e kayıt yükümlülüğünden istisna tutulmuştur. İsterlerse yine de VERBİS'e kayıt yaptırmaları mümkündür. Ancak unutulmamalıdır ki Sicile kayıt yükümlülüğünden istisna tutulmak, Kanun hükümlerinden de istisna olunduğu anlamına gelmez. SGK ise Kurul kararları ile Veri Sorumluları Sicili'ne kayıt yükümlülüğünden istisna tutulmamıştır.

lan aylık prim ve hizmet belgeleri ile benzeri diğer belgelerde yer alan kişisel verilerin işlenmesinde, düzenleme gereğince SGK'nın ilgili kişiyi aydınlatma, varsa ilgili kişinin başvurusuna cevap verme ve VERBİS'e kayıt sırasında bu belgelere ait bilgi girişi zorunluluğunun bulunmadığı düşünülebilirse de kısmi istisna hallerinin, veri işlemede geçerli olan ilkeler, veri sorumlusunun yükümlülükleri ve bu yükümlülere ilişkin ayrıntılı tespitler doğrultusunda ayrıca değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz⁶⁶.

V. 6698 SAYILI KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU'NUN YER VE ZAMAN YÖNÜNDEN UYGULAMA ALANI

6698 sayılı Kanun'un kişi ve konu bakımından uygulama alanı düzenlenmiş iken yer bakımından uygulama alanına dair herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kanun'da yer bakımından uygulama alanına ilişkin özel bir hüküm bulunmadığından, mülklik ilkesi gereğince Türk hukukunun geçerli olduğu yerlerde kişisel veri işlenmesi durumunda bu Kanun hükümleri uygulama alanı bulacaktır⁶⁷.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun zaman bakımından uygulama alanına ilişkin olarak Kanun'un Geçici 1. maddesinin 3. fırcasında, hâlihazırda işlenmiş bulunan kişisel verilerin durumu hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeye göre bu Kanun'un yayımı tarihinden önce işlenmiş olan kişisel veriler, Kanun'un yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde Kanun hükümlerine uygun hale getirilmelidir. Bu süre zarfında Kanun hükümlerine aykırı olduğu tespit edilen kişisel verilerin ise derhal silinmesi, yok edilmesi ya da anonim hale getirilmesi gerekir.

VI. SOSYAL GÜVENLİK KURUMU'NUN VERİ İŞLEME FAALİYETİNE KONU OLAN VERİ TÜRLERİ

⁶⁶ Örneğin SGK'nın aydınlatma yükümlülüğünün değerlendirilmesi için bkz. s.38.

⁶⁷ Çekin, s.33.

A. Genel Olarak

Sosyal Güvenlik Kurumu nezdinde işleme faaliyetine konu olan veriler, farklı nitelikte olabilmektedir. Bu verilerin oldukça büyük bir kısmı kişisel veri niteliğindedir. Kişisel veri türü olarak, bireylerin kişisel durumları ya da kişisel durum değişiklikleri⁶⁸ de SGK tarafından sunulan sigorta hizmetleri kapsamında işleme faaliyetine konu olmaktadır. SGK nezdinde kişilerin genel nitelikli kişisel verileri dışında, hassas nitelikte kişisel verileri de işlenmektedir. Hassas veriler grubunda özellikle kişisel sağlık verileri ön plana çıkmaktadır. Bunun dışında anonim veriler, ticari sır niteliği taşıyan veriler/bilgiler, ticari sır sayılmasa da sigortalı çalıştırılması nedeniyle işyeri bildirgesi kapsamında ihtiyaç duyulan işyeri bilgileri ve bunun gibi kurumsal veriler de SGK veri kayıt sisteminde bulunan veri/bilgi grubuna dâhildir. Çalışmamızın bu bölümünde 6698 sayılı KVKK'nın konu yönünden kapsamına uygun olarak genel nitelikli veri, hassas (duyarlı) veri, sağlık verisi (kişisel sağlık verisi) kavramları ve örnekleri üzerinde durulacaktır. Anonim veri kavramı, yukarıda açıklandığı için bu kısımda tekrara düşmemek adına ele alınmayacaktır. Ayrıca hem Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine

⁶⁸ Kişisel duruma dair bilgiler, kişisel verilerin bir türünü oluşturmaktadır. Kişisel durum unsurları olarak bilinen doğum, soy bağının kurulması ve reddi, evlat edinme, vatandaşlık vb. aynı zamanda birer kişisel veridir. Kişisel durum kavramı öğreti tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Buna göre kişisel durum; *"bir gerçek kişinin, kendisini aile ve toplum içerisinde diğer kişilerden ayırmaya yarayan ve hukuk düzenince kendilerine bazı hüküm ve sonuçlar bağlanmış bulunan nitelikleridir"*. Bir diğer tanıma göre kişisel durum *"kişinin sosyal çevresinde hemcinslerinden ayrışmasını ve kendi özgün kimliğini/kişiliğini kazanmasını sağlayan ad, hısmılık, yaş, cinsiyet, evlilik, yurttaşlık, yerleşim yeri gibi kişinin başkasına devredilemeyen kimliğinin ve kişiliğinin ana öğeleridir."* Kişisel durumlara ilişkin çeşitli sınıflandırmalar yapılmış olsa da tıpkı kişi varlığı hakları gibi kişisel durum unsurlarının da sınırlı sayıda olmadığını belirtmek gerekir. Kişisel durum değişikliği ise *"kişinin kendisinin ya da başka kişilerin eylem veya işlemleri sonucunda ortaya çıkan süreli ya da sürekli nitelikteki değişikliklerdir"*. Ölüm, evliliğin mahkeme kararıyla ya da ölüme sona ermesi, vatandaşlığın kazanılması veya kaybedilmesi, kişinin belirli bir yaşa örneğin erginliğe ulaşması, bir kimsenin evlat edinilmesi, kişinin cinsiyetini değiştirmesi kişisel durum değişikliklerine örnek olarak verilebilir. **Burcu Ezer**, Kişisel Durum Değişikliklerinin Sosyal Güvenlik Hukukundaki Etkileri, Türk Metal Sendikası Araştırma ve Eğitim Merkezi Yayınları, Ankara 2021, s.12 vd.

İlişkin Yönetmelik ile tanımlanıp düzenlenmesi açısından hem de 5502 sayılı Kanun'un 35/5. ve 35/6. maddelerinde hüküm altına alınması bakımından ticari sır hakkında bazı bilgilere de yer verilecektir.

Veri, bir araştırmanın veya bir muhakemenin temelini oluşturan ana unsurdur. Kişisel verilerin korunması hukukunda veri kavramı dışında, enformasyon ve bilgi kavramları da kullanılabilir. Ancak bu kavramlar özünde birbirinden farklı anlamlar içermektedir. Veri, bilginin hammaddesi olup tek başına bir anlam ifade etmez. İşlenmesi neticesinde bir mana yüklendiğinde veri, bilgiye dönüşür⁶⁹. Buna göre bilgi; anlamlı bir biçime sokularak kullanıcıya güncel ve olası kararların alınmasında yardımcı olan veridir⁷⁰. En basit anlatımla bilgi, insanların anladığı temel ve her türden malumatı ifade eder. Veri ise bu malumatların bilgisayar tarafından anlaşılabilir hale getirilene denir⁷¹.

B. Genel Nitelikte Kişisel Veriler

Verilerin tasnif edilmesinde farklı kriterler kullanılabilir. Örneğin konusu bakımından veriler; ekonomik, finansal, ticari, sayısal, sosyal, sağlık, teknik, coğrafi, nükleer vb. birçok başlık altında sınıflandırılabilir. Veriler; sosyal politikalar, sosyal güvenlik gibi alanlar ile ilgili olarak sosyal veriler ve diğer veriler biçiminde de tasnif edilebilir. Verinin ilgili veya bağlantılı olduğu alan göz önünde bulundurularak biyolojik veri, fizik verileri, sensör verileri, büyük veri (big data) vb. olarak tasnif edilmesi de mümkündür. Bir kurum, kuruluş veya işletmeye ait olması ya da bir gerçek kişiye ilişkin olması bakımından kurumsal veriler⁷² ve kişisel veriler biçiminde ayırım yapmak da müm-

⁶⁹ **Orak**, s.23.

⁷⁰ Bilgi ve veri kavramları dilimizde birbirine eş anlamlı şekilde kullanılabilirken, enformasyon kavramı danışma, tanıtma, haber alma, haber vermeyi ifade etmekte olup bu iki kavramdan farklı bir anlam içermektedir. **Küzeci**, s.12-13.

⁷¹ **Levent Kurt**, Açıklamalı-İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bilişim Suçları ve Türk Ceza Kanunundaki Uygulaması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005, s.38.

⁷² ISO/IEC 27001 Standartları çerçevesinde kurumsal bilgi güvenliği; kurumların bilgi varlıklarının tespit edilerek zafiyetlerinin belirlenmesi ve istenmeyen tehdit ve tehlikelerden korunması amacıyla gerekli güvenlik analizlerinin yapılarak

kündür. Diğer yandan kurumsal veriler ile kişisel veriler arasında yakın ilişkiler bulunmaktadır. Kurumlar nezdindeki kişisel veriler, kurumsal verinin bir parçası olarak ifade edilebildiğinden, kişisel verilerin korunması açısından kurumsal verilerin korunması da ayrı bir önem taşımaktadır. Kişisel veriler de kendi içinde sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır. Bir ayrıma göre kişisel veriler; kişisel durumlar ve maddi veriler şeklinde gruplanır. Negatif kişisel veriler ve pozitif kişisel veriler, değişken kişisel veriler, değişken olmayan kişisel veriler gibi ayrımlar da mevcuttur. Bu veri kategorileri içerisinde bir başka sınıflandırmaya göre kişisel veriler; çocuk kişisel verileri ve yetişkin kişisel verileri olarak ikiye ayrılır. Kişisel veriler; kişisel durumlar ve maddi durumlar biçiminde de sınıflandırılmaktadır⁷³.

Avrupa hukukunda olduğu gibi Türk hukukunda da kişisel veriler; genel nitelikte kişisel veri ve özel nitelikli (hassas içerikli, duyarlı) kişisel veri olarak sınıflandırılmıştır⁷⁴. Anayasa Mahkemesi'nin 2015 tarihli bir kararında belirtildiği üzere kişisel veri "belirli veya kimliği belirlenebilir olmak şartıyla, bir kişiye ilişkin bütün bilgileri ifade etmektedir. Bu bağlamda adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgiler değil; telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, IP adresi, e-

önlemlerinin alınması ve bu mekanizmaların düzenli kontroller ile takip edilerek geliştirmesini ifade eder. **Şerife Önder**, ISO 27001 Standardı Kapsamında Kurumsal Bilgi Güvenliği ve İşletme Performansı Arasındaki İlişki: Bist 100 Endeksinde Yer Alan İşletmeler Üzerine Bir Uygulama, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.14, Y.14, S.1, 2018, s.91.

⁷³ **Turan**, s.33 vd.

⁷⁴ **Yılmaz/Çavuşoğlu**, s.40. Federal Almanya Anayasa Mahkemesi, 1983 yılında verdiği meşhur Nüfus Sayımı Kararı'nda bu şekilde bir ayırım yapılamayacağına, kişisel verilerin tamamının önemli olduğuna, basit bir bilginin otomatik işleme sistemleri ile son derece hassas bir nitelik kazanabileceğine hükmetmiştir. Kişisel verilerin bu şekilde sınıflandırılmasının isabetli olduğu ve böyle bir ayırım yapılamayacağı yönündeki görüşler için ayrıca bkz. **Küzeci**, s.281. Hassas ve hassas olmayan veri ayırımına sadece hukuki düzenlemelerde değil bazı mahkeme kararlarında da işaret edildiğini görmek mümkündür. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi *S. & Marper v. UK* Kararında kişinin hücre örneği ve DNA profili ile parmak izinin aynı derecede önem arz ettiğini belirterek, bu veriler ve verilerin işlenmesi neticesinde ortaya çıkacak muhtemel neticeler açısından ayırım yapılması gerektiğini belirtmiştir. **Orak**, s.27-29.

posta adresi, hobiler, tercihler, etkileşimde bulunulan kişiler, grup üyelikleri, aile bilgileri, sağlık bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm veriler” kişisel veri olarak kabul edilmektedir⁷⁵.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi ise bir kararında kişisel veriyi örnekendirerek “... Gerçek kişinin yetkisiz üçüncü kişilerin bilgisine sunmadığı, talep edildiğinde başka kimselere açıklayarak sınırlı bir çevre ile paylaştığı; adı – soyadı, doğum yeri, doğum tarihi, gibi kimlik bilgileri, adli sicil kaydı, ikametgâhı, öğrenim durumu, mesleği, banka hesap bilgileri, mail adresi, telefon numarası, parmak izi, genetik bilgileri, cinsel eğilimi, sağlık bilgileri, etnik kökeni, politik görüşü, dini mensubiyeti ve sendika üyeliği gibi kişinin kimliğini belirli ya da belirlenebilir kılan, onu toplumsal hayatın diğer üyelerinden ayıran ve niteliklerini ortaya koymaya uygun olan her türlü bilgi şekli” olarak ifade etmiştir⁷⁶. Kimliği belirli ya da belirlenebilir gerçek kişiyle ilişkili müşteri şikâyet raporları, çalışan performans değerlendirme raporları, mülakat değerlendirme raporları, ses veya görüntü kayıtları, resimler, kullanıcı işlem kayıtları, özgeçmiş, bordro, fatura, banka dekontları, kredi kartı ekstreleri, nüfus cüzdanı fotokopisi gibi belgeler ile mektup ve davet yazıları vb. de kişisel veri olarak kabul edilebilir⁷⁷.

C. Özel Nitelikli (Hassas İçerikli, Duyarlı) Kişisel Veriler

Bazı kişisel verilerin ilgisiz kişilerce bilinmesi ya da ifşa edilmesi, veri sahibi açısından telafisi güç veya mümkün olmayan zararlara neden olabilir. Hukuki düzenlemelerde bu türden veriler için daha sıkı bir koruma öngörülmüştür. Bu nitelikteki verileri ifade etmek

⁷⁵ Anayasa Mahkemesi GK. T.12.11.2015, E. 2015/32, K. 2015/102 (Lexpera İçtihat Bilgi Bankası, ET.24.03.2022)

⁷⁶ Yargıtay 12 CD. T.02.12.2015, E. 2015/4006, K. 2015/18748 (Lexpera İçtihat Bilgi Bankası, ET.24.03.2022)

⁷⁷ **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, KVKK Yayınları, Ankara 2018, s.19; **Zeki Okur**, Türk İş Hukukunda İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı, İş Dünyası ve Hukuk, Prof. Dr. Tankut Centel'e Armağan, İstanbul 2011, s.372; **Sevimli**, s.123; **A. Eda Manav**, İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.19, S.2, Y.2015, s.97.

üzere özel veri kategorisi, özel nitelikli kişisel veri veya hassas veri gibi kavramlar kullanılmaktadır⁷⁸.

95/46/EC sayılı AB Direktifinde özel kategorideki kişisel verilerin işlenmesinin kural olarak yasak olduğunun belirtilmesi ile birlikte hangi tür verilerin bu kategoride yer alacağı da sayılmıştır. Direktife göre sağlık durumuna veya cinsel yaşama ilişkin veriler, sendika üyeliğini, dini ya da felsefi inançları, siyasi görüşleri, ırkı ya da etnik kökeni açıklayan veriler özel kategoride (hassas içerikli, duyarlı) verilerdir⁷⁹. Ayrıca Direktif'in giriş kısmında hassas veriler, temel hakları ve özel yaşamın gizliliğini ihlal edici yapıda bulunan veriler olarak nitelendirilmiştir⁸⁰. GDPR'da ise hassas veri türlerinin kapsamı genişletilmiş, Direktif'te sayılanlara ilaveten kişilerin kimliğini teşhis ve tespit etmek amacıyla işlenen biyometrik ve genetik veriler ile kişinin cinsel eğilimi de hassas veriler kapsamında sayılmıştır⁸¹.

6698 sayılı KVKK'nın 6/1. maddesine göre *"Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri"*⁸² özel nitelikli kişisel veridir". Kanun'un gerekçesinde de ifade edildiği üzere özel nitelikli (hassas) kişisel veri-

⁷⁸ **Orak**, s.26.

⁷⁹ 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımına Dair Bireylerin Korunması AB Direktifi İngilizce metni için bkz. <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:en:HTML>, ET.24.03.2022.

⁸⁰ **Rahmi Can Ömür**, Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması ve Hastanelerin Sorumluluğu, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 1, 2018, s.136.

⁸¹ **Küzeci**, s.278-279; **Orak**, s.27.

⁸² AB Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün (GDPR) 4/14. maddesine göre biyometrik veri; yüz görüntüleri veya daktiloskopik (parmak izi) veriler gibi bir gerçek kişinin özgün bir şekilde teşhis edilmesini sağlayan veya doğrulayan fiziksel, fizyolojik ya da davranışsal özelliklerine ilişkin olarak spesifik teknik işlemeyen kaynaklanan kişisel verilerdir. GDPR 4/13. maddesinde ise genetik veri; bir gerçek kişinin fizyolojik veya sağlığı ile ilgili eşsiz bilgiler sağlayan ve özellikle söz konusu gerçek kişiden alınan bir biyolojik numunenin analizinden kaynaklanan ve bu kişinin kalıtım yoluyla alınan veya kazanılan özelliklerine ilişkin kişisel veriler olarak tanımlanmıştır. Biyometrik ve genetik verilen, bir tür sağlık verisi olup olmadığı hususundaki görüşler için ayrıca bkz. **Orak**, s.31-32. dn 33.

lerin belirlenmesinde, başkaları tarafından öğrenilmesi durumunda ilgili kişinin mağdur olabilmesine veya ayrımcılığa maruz kalabilmesine neden olabilecek nitelikte veriler olmaları dikkate alınmıştır⁸³. Maddede bahsi geçen özel nitelikli (hassas) verilerin, tahdidi olarak mı yoksa örnekleyici olarak mı sayıldığı konusunda öğretilerde⁸⁴ görüş ayrılığı bulunmaktadır.

1. Kişisel Sağlık Verileri

Hastaneler, eczaneler ve SGK gibi kurum ve kuruluşlar tarafından işleme faaliyetine konu olan sağlık verileri, özel nitelikli kişisel veriler kategorisine dâhildir. Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmelikte tanımlandığı üzere kişisel sağlık verisi⁸⁵ “*Kimliği belirli ya da belirlenebilir gerçek kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığına ilişkin her türlü bilgi ile kişiye sunulan sağlık hizmetiyle ilgili bilgileri*” ifade etmektedir (SGKNVKİY m. 4/1 – i).

Kişiye sunulan sağlık hizmetleri ile ilgili bilgiler de kişinin sağlık durumuyla ilgili olması şartıyla kişisel sağlık verisi sayılır⁸⁶. Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun bir kararında da ifade edildiği gibi sağlıklı

⁸³ **Mehmet Bedii Kaya/Furkan Güven Taştan**, Kişisel Veri Koruma Hukuku, Mevzuat-İçtihat-Bibliyografya, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s.64.

⁸⁴ Özdemir ile Ömür’e göre 6698 sayılı KVKK 6. maddede düzenlenen hassas veriler için sınırlı sayı ilkesi geçerli olup yorum yöntemiyle hassas verilerin kapsamının genişletilmesi mümkün değildir. **Hayrunissa Özdemir**, Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, s.127; **Ömür**, s.136. Özel nitelikli (hassas) kişisel veriler, sınırlı sayımla belirlenmiştir. Kişisel Verileri Koruma Kurumu’nun konuyu ele alan kaynaklarında da Kanun’un 6. maddesinde sayılanlar dışındakilerin özel nitelikli kişisel veri olarak kabul edilemeyeceği belirtilmektedir. **Küzeci**, s.407. Yazarlara göre Kanun’da hassas veriler örnekleme yoluyla sayılmıştır. Kişisel veriler sınırlı sayı ilkesine tabi değil iken özel nitelikli kişisel verilerin sınırlı sayı ilkesine tabi olduğunu söylemek mümkün değildir. Parça bütününe kaderine tabidir. Ayrıca amaca göre yorum yapıldığında da bu sonuca ulaşılabacaktır. **Yılmaz/Çavuşoğlu**, s.41. Kanaatimizce özel nitelikli hassas verilerin maddede örnekleyici olarak sayıldığını kabul etmek, amaçsal yorum açısından daha uygundur.

⁸⁵ Çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından işleme faaliyetine konu olan sağlık verileri, GDPR 4/15. maddesinde tanımlanmıştır. GDPR’a göre sağlıklı ilgili veri; sağlık hizmetlerinin sağlanması da dâhil olmak üzere bir gerçek kişinin sağlık durumu ile ilgili bilgilerin açıklandığı, söz konusu gerçek kişinin fiziksel veya ruhsal sağlığına ilişkin kişisel verilerdir.

⁸⁶ **Orak**, s.30.

ilgili kişisel veriler, kişilerin iş güvenliğini, toplum içindeki statüsünü ve sigorta kapsamını etkileyen hassas bilgilerdir. Ayrıca sağlık verileri, kişilerin sosyal yaşantısı ve psikolojik durumları hakkında bilgi edinilmesine neden olabilir⁸⁷.

Sağlık verilerinin korunması, kişinin en temel hak ve hürriyetlerinin korunması açısından büyük önem arz ettiğinden, bu kavramın kapsamını geniş yorumlamak gerekir. Nitekim Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) 06.11.2003 tarihli *Bodil Lindqvist* – İsveç kararında kişisel sağlık verileri kavramının, kişinin sağlığı ile ilgili tüm yönleri kapsayacak biçimde geniş yorumlanması gerektiği ifade edilmiştir. Bu nedenle kişinin ayağını incitmesi ve sağlık sorunu sebebiyle yarı zamanlı olarak çalışabileceğinden söz edilmesi, 95/46/EC sayılı AB Direktifi'nin 8. maddesi gereğince kişisel sağlık verisidir. Benzer şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) *Z. v Finland* kararında sağlık bilgisi kavramının önemine binaen geniş yorumlanması gerektiğine hükmetmiştir⁸⁸.

Kişisel sağlık verilerini örneklendirecek olursak, bu kapsamda kişinin tıbbi özgeçmişi, muayene bilgisi, tetkik ve tahlil sonuçları, laboratuvar verileri, geçirdiği operasyonlar, kullandığı ilaçlar, uygulanan aşılar, kullandığı protezler, engellilik durumu vb. sayılabilir. Bu örneklerin yanında tıbbi kayıtların⁸⁹ da hastaya ilişkin bilgiler içermeleri bakımından kişisel veri niteliğinde olduğu söylemek gerekir. Bu kayıt-

⁸⁷ YCGK, T.10.06.2014, E. 2012/1514, K. 2014/312 (Lexpera İçtihat Bilgi Bankası, ET.27.03.2022)

⁸⁸ AİHM'e göre sağlık verilerinin gizliliğine saygı gösterilmesi, hukukun son derece önemli bir ilkesidir. Bu ilke sadece hastanın mahremiyetine saygı duyulması açısından değil aynı zamanda sağlık hizmetlerine duyulan güvenin korunması bakımından da önemlidir. Tıbbi yardıma ihtiyaç duyan kişiler, sağlık verilerinin korunmadığını/korunmadığını düşündüklerinde kişisel bilgilerini açıklamaktan çekinebilir ve salt bu nedenle bile tıbbi yardım almaktan kaçınabilirler. Bu durum kendi sağlıkları dışında toplum sağlığını da tehlikeye düşürebilir. **Orak**, s.31.

⁸⁹ Tıbbi kayıt kavramı; hasta ya da üçüncü kişilerce verilen bilgilerden hareketle ya da hekim tarafından gerçekleştirilen teşhis ve tedavi faaliyetine ilişkin değerlendirilmeler neticesinde hekim veya diğer sağlık personeli tarafından hazırlanan, tıbben öngörülmüş amaçlara hizmet eden, kâğıt üzerinde bulunan yahut elektronik ortamda kaydedilmiş her türlü bilgi ve belgeyi ifade eder. **Hamza Bayındır**, *Özel Sağlık Kurumları Kapsamında Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Korunması*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s.36.

larda geçen bilgilerden bir kısmı, kişinin fiziksel ya da ruhsal sağlığı veya aldığı sağlık hizmetine ilişkin olduğundan bu türden tıbbi kayıtlar, aynı zamanda kişisel sağlık verisi kategorisine dâhildir. Ancak hastanın kimlik numarası, sigorta numarası, iletişim bilgisi vb. gibi tıbbi kayıtlarda yer diğer bazı bilgiler genel nitelikte kişisel veridir.

Sosyal Güvenlik Kurumu, dinamik veri tabanında hizmet sunduğu ilgili kişilerin hem genel nitelikte hem de özel (hassas) nitelikli kişisel verilerini bulundurmakta ve bu verilerle ilgili çeşitli işlemler gerçekleştirmektedir. 5510 sayılı Kanun'un genel sağlık sigortası uygulama usul ve esaslarını düzenleyen Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'ne (SSİY) göre sosyal sigorta işlemlerine ilişkin kayıtların elektronik ortamda tutulması esastır⁹⁰. SGK bu amaçla sigortalı tescili, sigortalı hizmeti, gelir ya da aylık ödeme, işyeri tescili, prim tahakkuk ve tahsilat, geçici iş göremezlik ödenekleri ve genel sağlık sigortası tescili kayıtlarının elektronik ortamda tutulduğu merkezi bir veri tabanı oluşturmuştur (SSİY m. 6/1). E-sigorta olarak bilinen elektronik portalda; işveren, alt işveren, sigortalı, genel sağlık sigortalısı, hak sahipleri ile diğer ilgili kişi ve kuruluşlar tarafından, Yönetmelikte bahsi geçen belgelerde yer alan bilgiler internet, elektronik ve benzeri ortamda SGK veri tabanına aktarılmaktadır. Aktarılan bilgiler ve talepler ile SGK tarafından yürütülen sosyal sigorta işlemleri sonuçlarından uygun görülenlerin ise işveren, sigortalı, hak sahibi vb. verilmesi sağlanmaktadır (SSİY m. 4/1-d).

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin ekinde yer alan sigortalı bildirim belgesi, sigortalı işe giriş/işten ayrılış bildirgesi, iş kazası ve meslek hastalığı bildirim formu, isteğe bağlı sigortalılık giriş bildirgesi, sigortalılık muafiyet belgesi gibi belge örnekleri incelendiğinde

⁹⁰ SSİY'nin Geçici 1. maddesine göre 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önceki hizmet kayıtları, sigortalılıkları Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce ya da sonra başlayan sigortalılar için Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten sonraki sürelerle ilişkin oluşturulan hizmet kütüğündeki kayıtlarıyla birleştirilerek ortak bir veri tabanı oluşturulmuştur. Bununla birlikte SGK, elektronik arşiv alt yapısı oluşturuluncaya kadar sigortalılarla ilgili Kurum dışından alınan veya Kurumca düzenlenen kâğıt ortamındaki belgelerin muhafazası ve bu belgelere erişimi sağlamak üzere her bir sigortalı için sigorta sicil dosyası açılmasını gerekli görebilir.

özellikle sigortalıların adı, soyadı, baba adı, ana adı, doğum yeri, doğum tarihi, imzası, cinsiyeti, medeni hali, ikametgâh adresi, cilt no, aile sıra no, birey sıra no gibi nüfus kayıt bilgileri, yabancı uyruklu ise ülke adı, engelli ya da eski hükümlü olup olmadığı bilgisi, askerlik durumu, öğrenim durumu, hakkında kaza-i rüşt kararı bulunup bulunmadığı, sosyal güvenlik sicil numarası, emekli sicil numarası, kurum sicil numarası gibi bilgiler ile iş kazasına uğrayan ya da meslek hastalığı tanısı veya şüphesi ile hastaneye sevk edilen sigortalının vücudundaki yaranın türü ve yeri, varsa kazayı gören şahitlerin adı, soyadı, adresi, imzası, sigortalının meslek hastalığı tanısı veya şüphesinin türü vb. bilgilerin bu formlarda yer alması gerekmektedir. İşverenler açısından ise ad, soyadı, sicil numarası, adres gibi işyeri bilgileri, vergi numarası, sigortalı çalıştıran kamu idarelerinin yöneticilerinin ad, soyadı, baba adı, ana adı, doğum yeri, doğum tarihi, nüfusa kayıtlı olunan yer, cinsiyeti, kurum sicil numarası, telefon numarası, e-posta adresi vb. bilgileri ve benzer şekilde sigortalı çalıştıran kamu idaresinin personel, tahakkuk ve tediye ile ilgili kamu görevlisinin bilgilerine de ilgili formlarda yer verilmesi gerekmektedir. Bu verilerin büyük bir kısmı genel nitelikte kişisel veri iken bir kısmı da kişisel sağlık verisidir.

SGK, genel sağlık sigortası kapsamında bulunan sağlık hizmetlerinin finansmanına ve sigortacılık hizmetlerine dair işlemleri gerçekleştirirken, sigortalının ihtiyaç duyduğu sağlık hizmetleri SGK ile sözleşmeli sağlık hizmet sunucuları tarafından sağlanmaktadır. Genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin kişisel verileri, kendilerine sunulacak sağlık hizmetinin bir gereği olarak sağlık hizmet sunucuları ile paylaşılmakta; muayene, tetkik, teşhis ve tedavi aşamalarında sigortalı/bakmakla yükümlü olunan kişiye ilişkin tespit olunan yeni sağlık verileri de dâhil olmak üzere tüm bilgiler, Merkezi Sağlık Veri Sistemi bünyesindeki dijital sistemlere işlenmektedir. Sigortacılık iş ve işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi; sunulan sağlık hizmetlerinin genel sağlık sigortası kapsamında finansmanının sağlanabilmesi için söz konusu verilerin, SGK ile paylaşılması da gerekmektedir. MEDULA da bu elektronik sistemlerden biri olup Sağlık Hizmeti

Sunucularının Faturalarının İncelenmesine ve Bedellerinin Ödenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te (SHSFİBÖY) ve benzer biçimde SGKVKİY 4/1 - ö. maddesinde tanımlandığı üzere; sağlık hizmeti kullanım verisi toplamak ve bu verilere dayanarak faturalama işlemini gerçekleştirmek amacıyla SGK tarafından uygulanan ve işletilen elektronik bir bilgi sistemidir (SHSFİBÖY m. 4/1 - h).

Nitekim 5510 sayılı Kanun'un 100. maddesine göre 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, döner sermayeli kuruluşlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler doğrudan, münferit olarak bilgi ve belge istenmesi hariç olmak üzere kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ise SGK ile yapılacak protokoller çerçevesinde, devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak durumlar, özel hayat ve aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak koşuluyla özel kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler dikkate alınmaksızın gizli dahi olsa SGK tarafından kişilerin sosyal güvenliğinin sağlanması, 6183 sayılı Kanuna göre Kurum alacaklarının takip ve tahsili ile bu Kanun kapsamında verilen diğer görevlerle sınırlı olmak üzere istenecek her türlü bilgi ve belgeyi sürekli ve/veya belli aralıklarla vermeye, bilgilerin elektronik ortamda görüntülenmesini sağlamaya, görüntülenen bu bilgilerin güvenliğini sağlamaya, muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü belge ile vermek zorunda oldukları bilgilere ilişkin mikrofiş, mikrofilm, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm sistem ve şifreleri incelemek için ibraz etmeye mecburdurlar. Bu madde kapsamında ilgili kişi, kurum ve kuruluşlar SGK'nın belirleyeceği süre içerisinde söz konusu talebe cevap vermek ve gereken kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

Kurum, bu Kanun gereği verilecek her türlü belge veya bilginin internet, elektronik ve benzeri ortamda gönderilmesi hususunda, gerçek veya tüzel kişiler ile yazılı sözleşmeyle yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişilere izin vermeye, bu kişileri aracı kılmaya ya da zorunlu tutmaya, SGK'ya verilmesi gereken her türlü belge, bildirme ve taahhütnamenin, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kurum

ve kuruluşlara verilmesini mecbur kılmaya, söz konusu belgeleri diğer kamu idarelerine ait formlarla birleştirmeye ve bu belgeleri kamu idarelerinin elektronik bilgi işlem ortamından almaya, bu kişilere yapılacak bildirimleri Kuruma verilmiş saymaya, bu Kanun'un uygulaması ile ilgili işveren, sigortalı ve diğer kurum, kuruluş ve kişilerin talepleri üzerine veya re'sen düzenleyeceği her türlü bilgi ve belgeyi bilgi işlem ortamında oluşturmaya, bu şekilde hazırlanacak olan bilgi ve belgelerin sadece internet ve benzeri iletişim ortamından ilgili kişilere verilmesini kararlaştırmaya yetkilidir (5510 sayılı Kanun m. 100/3).

Ayrıca 5510 sayılı Kanun'un 78. maddesinde olduğu gibi Genel Sağlık Sigortası Uygulamaları Yönetmeliği'nin (GSSUY) 48. maddesinde de SGK ile sözleşmeli sağlık hizmeti sunucuları, sağlık hizmeti sundukları kişilere ilişkin, Kurum'un bildirilmesini istediği bilgileri, belirlenen yöntemler ve süreye uygun biçimde elektronik ortamda⁹¹ ya da yazılı olarak SGK'ya göndermek zorundadırlar. Bu bilgiler gönderilmeksizin genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere ait talep edilen sağlık hizmeti giderlerinin, bilgiler gönderilinceye kadar ödenmeyeceği de ayrıca hüküm altına alınmıştır. Genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler ile bildirim yapılan diğer kişilere ait sağlık bilgilerinin gizliliği esastır. Bunun dışında genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin, müracaat ettikleri sözleşmeli sağlık hizmeti sunucusunda yapılan hekim veya diş hekimi muayenesi ya da tedavisi sonrasında, tıbbî veya zorunlu nedenler ile yerleşim yeri dışına yapılan sevklerle ilişkin yol ve gündelik giderlerinin SGK tarafından karşılanması, sevk Kurumca istenilen bilgi ve onayların yer aldığı belge ile veya elektronik ortamda yapılmış olmasına bağlıdır (GSSUY m. 16/3). Uzman hekim raporu ile

⁹¹ Genel Sağlık Sigortası Uygulamaları Yönetmeliği Geçici madde 1/1'e göre sözleşmeli sağlık hizmeti sunucularının sigortalılık kontrolü ve diğer provizyon işlemlerini elektronik ortamda yapmaya başlaması için SGK'nın gerekli bilgi işlem altyapısının kurulmasına kadar, mevcut uygulamalara devam edilir. Kişilerin tedavi olmaları için aranan sağlık belgelerinin veya sağlık karnelerinin kullanılmasına veya Kurum tarafından verilmesine devam edilir.

sağlık kurulu raporları da elektronik ortamda e-rapor olarak⁹² düzenlenebilir (GSSUY m. 4).

Sağlık Bakanlığı'na bağlı sağlık kuruluşları tarafından verilen raporların (doğum raporu, engelli raporu, istirahat raporu vb.) elektronik ortamda, e-imzalı olarak verilmesini sağlamak amacıyla e-Rapor Sistemi oluşturulmuştur. Bu sistemin, zaman içinde Sağlık Bilgi Yönetim Sistemi (SBYS) ve ilgili diğer sistemler ile entegre edilmesi de planlanmaktadır. Sağlık raporlarının hangi sağlık hizmet sunucularında ve ne şekilde düzenleneceğinin açıklandığı, rapor formatlarının belirlendiği ve sağlık raporlarına itiraz süreçlerinin tanımlandığı Sağlık Raporları Usul ve Esasları Hakkında Yönerge'de birinci basamak sağlık hizmet sunucuları tarafından düzenlenen tek hekim raporlarının, "Aile Hekimliği Bilgi Sistemi" üzerinden elektronik olarak düzenleneceği (m. 34/2 - ç) ilaç kullanım raporlarının da ilgili Tebliğ'de belirtilen esaslar çerçevesinde elektronik ortamda düzenlenip başhekimlik tarafından elektronik ortamda onaylanacağı (m. 44/6) belirtilmiştir. Aynı Yönerge'nin ekinde, özel rapor formatı belirtilen durumlar dışında tüm raporların (istirahat raporu, ilaç kullanım raporu, tıbbi malzeme raporu, durum bildirir sağlık kurulu raporu, durum bildirir tek hekim sağlık raporu gibi) düzenlenmesinde kullanılacak rapor formatlarına yer verilmiştir. Bu rapor formatları dışında Sağlık Bakanlığı E-Rapor Sisteminde yer alan rapor formatları da kullanılmaktadır (m. 34/1). E-Rapor Sistemi üzerinden düzenlenen raporların çıktı alınarak arşivlenmesine gerek yoktur. Ancak E-Rapor Sistemi dışında düzenlenen raporların bir çıktısı alınarak düzenleyen hekim/hekimlerin ıslak imza ve kaşesinden sonra arşivlenmesi söz konusudur.

Bahsi geçen rapor formatları incelendiğinde genel sağlık sigortalısının adı, soyadı, baba ve ana adı, T.C kimlik numarası, sicil numarası, adresi, telefonu gibi genel nitelikte kişisel verilerin yer alacağı kısımlar yanında; hastalığı için konulan tanı, kullanması gereken ilaçlar, bu ilaçları hangi süreyle kullanması gerektiği bilgisi, hastalığı ile ilgili

kullanması gereken tıbbi malzemelerin neler olduğu, fiziki muayene bulguları, laboratuvar tetkik ve görüntüleme sonuç bilgileri ile genel tıbbi değerlendirme kararı gibi özel nitelikli (kişisel sağlık verisi) kişisel verilerin yer alması gereken kısımların bulunduğu da görülmüştür.

Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunması ve İşlenmesine İlişkin Yönetmeliğin 5. maddesinde SGK ile sözleşmeli sağlık hizmeti sunucularının, Kurum adına işledikleri kişisel sağlık verilerini SGK veri kayıt sistemine aktarmakla yükümlü oldukları, sağlık hizmeti sunucularının sözleşme kapsamında Kurum adına işledikleri kişisel sağlık verilerini, SGK veri kayıt sistemi dışında herhangi bir yere kopyalayamayacakları ve aktaramayacakları düzenlenmiştir.

Genel sağlık sigortası tescil, prim ve müstehaklık işlemlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek üzere yürürlüğe konulan Genel Sağlık Sigortası Tescil, Prim ve Müstehaklık İşlemleri Yönetmeliği'nde (GSSTPMİY) de belirtildiği üzere genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişilerin SGK tarafından tespit edilmesi esastır. Kurum bu amaç doğrultusunda bakmakla yükümlü olunan kişilerin bu sıfatlarına esas bilgilerini, sağlayacağı elektronik alt yapısı ile veya diğer yöntemlerle kamu idarelerinden, işverenlerden ve bu Kanun'un 4/1 - b maddesine tabi sigortalılardan isteme yetkisine sahiptir (GSSTPMİY m. 7/3). Genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu; eşinin, 18 yaşını doldurmuş çocuklarının, ana ve babasının sağlık hizmetlerinden ve yol gideri, gündelik ve refakatçi haklarından yararlanma hakkının devam edip etmediğini Kurum, öncelikle elektronik ortamda periyodik olarak kontrol etmelidir. Bunun mümkün olmaması durumunda gerekli belgeleri ilgili kişilerden isteyerek kontrolü yapacaktır (GSSTPMİY m. 7/4). Dolayısıyla SGK'nın hem elektronik veri tabanında hem de uhdesinde bulunan evraklarda genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişilerin çeşitli türden (genel nitelikte ve kişisel sağlık verisi olarak) kişisel verileri de yer almaktadır.

VII. SOSYAL GÜVENLİK KURUMU TARAFINDAN UYULMASI GEREKEN VERİ İŞLEME KOŞULLARI

A. Genel Olarak

Kişisel verilerin korunması, aslında bu verilerin ilişkili olduğu kişilerin korunmasını amaçlar. Daha açık bir anlatımla bu koruma kişileri, onlar hakkındaki verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da otomatik olmayan yollar ile işlenmesinden doğacak zararlardan koruma amacına yönelmiş ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilkelerde somutlaşmış idari, teknik ve hukuki önlemleri ifade eder. Bu açıdan bakıldığında kişisel verilerin korunmasının, kişilere ilişkin verilerin toplanması, saklanması, kullanılması ve aktarılması gibi veri işleme süreçlerinin bütün aşamalarını kapsar şekilde bireylere kontrol hakkını yeniden kazandırmayı amaçladığı söylenebilir. Kişisel verilerin korunması, kişinin verilerinin geleceğini bizzat kendisinin belirleme hakkını ifade etmektedir. Söz konusu koruma, aynı zamanda insan onurunun ve kişilik hakkının da bir gereğidir.

B. Genel Nitelikte Kişisel Verilerin İşlenme Koşulları

Anayasa'nın 20/3. maddesinde kişisel verilerin ancak kanunda belirtilen hallerde ve kişinin açık rızasıyla işlenebileceği öngörülmüştür. Dolayısıyla bu düzenlemeden çıkan sonuca göre kişisel verilerin işlenmesi kural olarak yasak iken sadece Kanun'da belirtilen istisnai hallerde kişisel veri işlenebilecek ya da Kanun'un uygulama alanı dışında bir veri işleme faaliyeti gerçekleşmiş olacaktır. Kişisel verilerin hangi koşullarda işlenebileceği, yani veri işleme yasağının istisnaları 6698 sayılı KVKK'nın 5. ve 6. maddelerinde düzenlenmiştir⁹³.

⁹³ **Çekin**, s.82. 95/46/EC sayılı AB Direktifinde meşru veri işleme kriterleri olarak nitelendirilen kişisel veri işleme koşulları hakkında bkz. **Nurullah Tekin**, Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Türkiye'deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Işığında Değerlendirilmesi, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı: 4, Y. 2014, s.232-235.

Kişisel verilerin işlenebilmesi için kural olarak verisi işlenen gerçek kişinin açık rızasının⁹⁴ alınması gerekir (6698 sayılı KVKK m. 5/1). Açık rıza alınmadan kişisel verinin işlenmesi, bazı istisnalar dışında hukuka aykırılık teşkil edecektir. Bu istisnalar, birer hukuka uygunluk sebebi olarak ilgili kişinin açık rızası bulunmaksızın kişisel verilerin işlenmesine imkân verir. Kanunda sınırlı sayıda sayılmış olan hukuka uygunluk sebepleri, yorum yoluyla genişletilemez. Kişisel veri işleme faaliyetinin amacında birden fazla sayıda kişisel veri işleme şartı bulunabilir⁹⁵.

Kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası alınmaksızın işlenmesi, şimdi sayacağımız sebeplerden birinin varlığı halinde mümkündür. Buna göre kanunlarda açıkça öngörülmesi⁹⁶, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için veri işlemenin zorunlu olması, bir sözleşmenin kurulması ya da ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması koşuluyla sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için veri işlemenin zorunlu olması, verilerin ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması ve ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek şartıyla veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması sebebiyle kişisel veriler ilgili kişinin rızası alınmaksızın işlenebilir (6698 sayılı KVKK m. 5/2).

⁹⁴ 6698 sayılı KVKK 4/1 – a maddesinde açık rıza; “*belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza olarak tanımlanmıştır*”.

⁹⁵ **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, KVKK Yayınları s.49.

⁹⁶ 6698 sayılı KVKK’da yer verilen veri işleme faaliyetinin kanunlarda açıkça öngörülmesine dair hukuka uygunluk sebebi, GDPR’da ilgilinin açık rızası bulunmasa dahi veri işleme faaliyetini hukuka uygun kılan bir hukuka uygunluk sebebi olarak düzenlenmemiştir. Bunun yerine GDPR’da veri işlemenin kamu yararı için gerçekleştirilen bir görevin yerine getirilmesi ya da veri sorumlusunun resmi yetkisinin kullanılması için gerekli olması durumunda, kişinin açık rızası olmasa bile veri işleme faaliyetinin meşru olacağı düzenlenmiştir. **Küzeci**, s.396.

Hukuka uygunluk sebeplerini SGK'nın veri işleme faaliyeti kapsamında değerlendirdiğimizde, birden fazlasının varlığı nedeniyle Kurum'un veri işlerken ilgili kişinin açık rızasını almasına gerek bulunmadığı sonucuna varılabilir. Zira SGK, her şeyden önce kanunlar ile üstlendiği bir görev olarak sunduğu sigortacılık hizmetleri gereğince ilgili kişilerin verilerini işlemektedir. Önceki kısımda ayrıntıları açıklanan ve başta 5510 sayılı Kanun olmak üzere çeşitli düzenlemelerde Kurum'un ihtiyaç duyduğu kişisel verileri bizzat işleyeceği, aynı zamanda diğer kurum ve kuruluşlardan vb. talep edebileceği kanunlarda açıkça öngörülmüştür.

Bir diğer hukuka uygunluk sebebi olarak fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan ya da rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin veya bir başkasının hayatı yahut beden bütünlüğünün korunması için veri işlenmesinin zorunlu olduğu durumlarda da ilgilinin açık rızasına ihtiyaç duyulmaz. Bu ihtimal, sağlık hizmet sunucularının veri işleme faaliyetleri bakımından söz konusu olmaktadır. 6698 sayılı KVKK madde gerekçesinde belirtildiği üzere kişinin şuurunun yerinde olmadığı ya da akıl hastası olmasından dolayı rızasının geçerli olmadığı bir durumda, hayat veya beden bütünlüğünün korunması maksadıyla gerçekleştirilecek muayene, tetkik, teşhis ve tedaviler nedeniyle kişisel verilerinin işlenmesi gerekecektir. Kişinin kan grubuna, geçirdiği hastalık ve ameliyatlara, kullandığı ilaçlara vb. ilişkin veri, ilgili sağlık sistemi üzerinden işlenecektir⁹⁷. Bu verilerin sözleşmeli sağlık hizmet sunucuları tarafından işlenmesi, sağlık hizmetlerinin finansmanının gerekli kıldığı durumlarda SGK ile veri giriş sistemi üzerinden paylaşılmasını da gerektirdiğinden, bahsi geçen hukuka uygunluk sebebi dolaylı olarak Kurum'un veri işleme faaliyetini de ilgilendirmektedir.

⁹⁷ Madde ve Gerekçesi ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü, KVKK Yayınları, Ankara 2019, s.19.

Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmek için veri işleminin zorunlu olması halinde⁹⁸ de ilgili kişinin açık rızasının alınmasına gerek bulunmamaktadır. SGK, hukuken yerine getirmekle yükümlü olduğu sigorta hizmetlerinin, finansman işlemlerinin ve sosyal sigorta/genel sağlık sigortası ilişkisinin tarafı olmasından doğan sair yükümlülüklerin icra edilmesinde, kaçınılmaz bir zorunluluk olarak veri işlemektedir. SGK'nın sosyal sigortalıya veya onun hak sahibine; aynı şekilde genel sağlık sigortalısına ya da bakmakla yükümlü olduğu kimseye kanundan doğan ve ayrıca sigorta ilişkisinin bir gereği olarak üstlendiği geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi, ölüm aylığı bağlanması, sağlık hizmet sunucularından alınan sağlık hizmetlerinin finansmanının yürütülmesi gibi yardım ve hizmetleri sağlayabilmesi için ilgili kişilerin çeşitli türden kişisel verisini veri kayıt sistemine işlemelidir. Bu nedenle bahsi geçen hukuka uygunluk sebebi, SGK'nın veri işleme faaliyetleri bakımından gerçekleşmektedir.

Kişisel verilerin işlenmesinin bir hakkın tesisi, kullanılması ya da korunması için zorunlu olduğu durumlar, bir diğer hukuka uygunluk sebebi olarak SGK'nın veri işleme faaliyetini yakından ilgilendirmekte ve ilgili kişinin rızası alınmaksızın veri işlenmesini meşru kılmaktadır. Temel insan hakları kapsamında sosyal ve ekonomik haklardan biri olarak sosyal güvenlik hakkı, bugünkü anlamda sosyal güvenlik sisteminin varlığının kaynaklarından birini oluşturur. Bu kaynaklardan bir diğeri ise sosyal güvenliğin sağlanmasının devletin bir görevi olmasıdır⁹⁹. SGK, kişilerin sosyal güvenlik gibi bir temel hakka sahip olmaları, sahip oldukları bu hakkı kullanabilmeleri ve bu hakkın korunabilmesi için sunacağı tüm hizmetlerle ilgili olarak ihtiyaç duyduğu kişisel verileri işlemek mecburiyetindedir. Zira sosyal güvenlik hakkının etkinliğini ve kişilerin bu haktan etkin şekilde yararlanabil-

⁹⁸ 95/46/EC sayılı AB Direktifi ve GDPR uygulamasında vergi ve sosyal güvenliğe dair yükümlülükler ile mahkemeye sunulması gereken deliller bu hukuka uygunluk sebebi kapsamında değerlendirilmiştir. **Küzeci**, s.398.

⁹⁹ **Ali Çubuk**, Sosyal Güvenlik ve Sosyal Güvenlik Kurumları, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, Yayın No: 175, Ankara 1982, s.13.

melerini sağlamak, aynı zamanda bu hakkı korumak; yani üçüncü kişiler tarafından ihlal edilmesini engellemek için devlet tarafından alınması gereken önlemlerin, devletin pozitif yükümlülükleri olarak adlandırıldığı bilinmektedir¹⁰⁰. Dolayısıyla SGK, devletin sosyal güvenlik hakkına dair pozitif yükümlülüklerini yerine getirirken, ilgililerin kişisel verilerini işlemek zorundadır.

Bu kısımda son olarak değerlendirilmesi gereken hukuka uygunluk nedeni ise veri işlemenin ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla veri sorumlusunun meşru menfaatleri için zorunlu olması halidir. Öncelikle belirtmek gerekir ki bu hukuka uygunluk sebebi her şeyi kapsayacak ve her halükarda kişisel verilerin işlenmesine ilişkin faaliyetleri meşru kılacak bir düzenleme değildir¹⁰¹. Benzer bir düzenleme 95/46/EC sayılı AB Direktifinde ve GDPR'da da yer almaktadır. Bu istisna halinin, AB veri koruma hukukunda üzerinde en fazla durulan hukuka uygunluk nedeni olduğunu söylemek yanlış olmaz¹⁰². 6698 sayılı KVKK'nın madde gerekçesinde yer verilen örnekten hareketle SGK, çalışanlarının temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek koşuluyla onların terfileri, maaş zamları yahut sosyal haklarının düzenlenmesinde veya Kurum'un yeniden yapılandırılması sürecindeki görev dağılımlarında esas alınmak üzere personelin kişisel verilerini işleyebilecektir. Kurum'un yeniden yapılandırılması ya da ehliyetli ve liyakatli çalışanların terfi alması, veri sorumlusu statüsündeki SGK'nın meşru menfaatinin gerçekleşmesi için gereklidir.

¹⁰⁰ Açıklamaların SGK örneğine uyarlandığı eser **Yüksel Metin**, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Yaşamın ve Sağlığın Korunması ile İlgili Olarak Taraf Devletlere Yüklediği Pozitif Yükümlülükler, Uluslararası İlişkiler, C. 7, S. 27 (Güz 2010), s.113.

¹⁰¹ **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, KVKK Yayınları, s.54.

¹⁰² Ancak veri sorumlusunun meşru menfaatine dayanarak ilgilinin rızası olmaksızın veri işlenmesinin hukuka uygun kabul edilebileceği durumları hassasiyetle irdelenmek gerekir. **Yılmaz/Çavuşoğlu**, s.92; **Küzeci**, s.401. Bu açıdan öncelikle değerlendirilmesi gereken hususlar arasında; veri sorumlusunun meşru menfaati, ilgili kişi üzerinde kişisel verinin işlenmesinin yaratacağı etki, duruma ve olayın mahiyetine göre farklılık gösterecek olan dengeler (üstün gelen menfaat ile hakkın değerlendirilmesi) ve ilgili kişinin haklarına zarar gelmemesi için veri sorumlusunun alacağı ek koruyucu tedbirler yer almaktadır. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, KVKK Yayınları, s.55.

C. Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Koşulları

Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme koşulları 6698 sayılı KVKK'nın 6. maddesinde ayrıca düzenlenmiştir. Düzenleme gereğince özel nitelikli kişisel verilerin işlenebilmesi evleviyetle ilgili kişinin açık rızasına bağlı kılınmıştır (6698 sayılı KVKK m. 6/2). Ancak maddenin devamında özel nitelikli kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın da işlenebileceği¹⁰³ bazı durumlar düzenlenmiştir. Buna göre sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli veriler; ancak kanunlarda öngörülen hallerde kişinin açık rızası olmaksızın işlenebilecektir. Sağlık ve cinsel hayata ilişkin veriler ise kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacı ile sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir (6698 sayılı KVKK m. 6/3). SGK'nın veri işleme faaliyeti kapsamında kişisel sağlık verileri dışında çeşitli türden özel nitelikli kişisel verilerin bulunduğunu daha önce belirtmiştik. Bu türden özel nitelikli kişisel veriler, kanundan doğan yetki gereğince SGK tarafından veri kayıt sistemine işlenmektedir. Sosyal sigortalıların/genel sağlık sigortalılarının ve bunların hak sahiplerinin/bakmakla yükümlü oldukları kişilerin sağlıkları ile ilgili verileri ise sağlık hizmetlerinin finansmanının planlanması ve finansmanının yönetimi amacıyla işlenmektedir. Dolayısıyla Kurum'un özel nitelikli kişisel veri işleme faaliyeti de ilgilinin rızasının aranmadığı istisna halleri kapsamındadır.

Bununla birlikte 6698 sayılı KVKK'nın 6/4. maddesinde özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde, ayrıca Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınmasının gerektiği belirtilmiştir. Kurul'un 31.01.2018 tarih ve 2018/10 sayılı "Özel Nite-

¹⁰³ 6698 sayılı KVKK 6. maddesinde yer alan özel nitelikli kişisel verilerin işlenme koşulları, Avrupa veri koruma hukuku ile uyumludur. Başta 95/46/EC sayılı AB Direktifi olmak üzere diğer düzenlemelerde de bu anlayış benimsenmiştir. Bunun yanında düzenlemeler arasında bazı farklılıklar bulunduğunu da belirtmek gerekir. **Küzeci**, s.403.

likli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler” başlıklı kararı, 07.03.2018 tarih ve 30353 sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanmış olup Kurum’un resmi internet sayfasında yer almaktadır. Söz konusu kararın ayrıntılarına, veri sorumlusu olarak SGK’nın yükümlülüklerinin ve bu kapsamda özellikle veri güvenliğini sağlama yükümlülüğünün açıklanacağı son kısımda yer vermek daha uygun olacaktır.

VIII. VERİ İŞLEME FAALİYETİNDE SOSYAL GÜVENLİK KURUMU TARAFINDAN GÖZETİLMESİ GEREKEN GENEL İLKELER

Kişisel verilerin işlenebilmesi için sadece veri işleme koşullarına uyulmuş olması yeterli olmayıp veri işleme faaliyetinin aynı zamanda 6698 sayılı KVKK’nın 4. maddesinde düzenlenen genel ilkelere de uygun olması gerekmektedir¹⁰⁴. Kişisel verilerin işlenmesine dair genel ilkeler¹⁰⁵, tüm kişisel veri işleme faaliyetlerinin özünde bulunmalı ve tüm kişisel veri işleme faaliyetleri¹⁰⁶ bu ilkeler gözetilerek gerçekleştirilmelidir. Genel ilkeler, açık rızaya dayalı bir veri işleme faaliyeti söz konusu olsa bile veri işleme faaliyetinin tüm süreçlerinde gözetilmesi gereken ilkelere¹⁰⁷. Ayrıca belirtmekte fayda var ki, genel ilkeleri birbirinden kesin çizgilerle ayırmak güçtür. Zira bazı ilkeler, bir diğerine kaynaklık edebilecek biçimde genel nitelikte iken birçoğu birbirini tamamlamaktadır¹⁰⁸. Çeşitli faaliyetler 6698 sayılı KVKK’da

¹⁰⁴ **Yılmaz/Çavuşoğlu**, s.88; Çekin, s.82. 95/46/EC sayılı AB Direktifinde veri kalitesine ilişkin ilkeler olarak adlandırılan kişisel verilerin işlenmesinde gözetilmesi gereken ilkeler hakkında ayrıca bkz. **Tekin**, s.231-232.

¹⁰⁵ Avrupa Birliği nezdindeki kurum ve kuruluşlar ile Birlik organları tarafından kişisel verilerin işlenmesinde uyulması gereken kuralları içeren 2018/1725 sayılı Tüzüğün 9. bölüm 71. maddesinde kişisel verilerin işlenmesinde gözetilmesi gereken genel ilkeler benzer biçimde düzenlenmiştir.

¹⁰⁶ SGK tarafından veri işleme faaliyetinde gözetilmesi gereken genel ilkeler, hem genel nitelikte hem de özel nitelikte kişisel veriler bakımından söz konusudur. Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmeliğin 5/1. maddesinde 6698 sayılı KVKK’da düzenlenen bu genel ilkeler başta olmak üzere diğer tüm esaslara da uyulması gerektiği ayrıca belirtilmiştir.

¹⁰⁷ **Demet Arslaner Keklikkırın**, Genel İlkeler Bağlamında Kişisel Verilerin İşlenmesi, Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Aralık 2019, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 26-27.

¹⁰⁸ **Küzeci**, s.227.

tam ve kısmi istisna halleri olarak düzenlenmiş olsa da nihayetinde kişisel veriler, bu temel ilkelere uygun ve orantılı olmak koşuluyla işlenmelidir. KVKK'nın 4. maddesinde yer alan genel ilkeler; Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına İlişkin Yönetmelik ile genel nitelikte kişisel verilerin, kişisel sağlık verilerinin ve SGK'nın vakıf olduğu ticari sır niteliğindeki verilerin işlenmesinde uyulması zorunlu ilkeler olarak ayrıca hüküm altına alınmıştır.

Bu doğrultuda SGK nezdindeki kişisel veriler ve ticari sırlar; hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak işlenmeli, doğru ve gerektiğinde güncel olmalı, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenmeli, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olmalı ve aynı zamanda ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmelidir. Esasen veri işleme faaliyeti hangi hukuki sebebe veya işleme koşuluna dayanırsa dayansın, tüm veri işleme faaliyetlerinin bu ilkelere uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

A. Hukuka ve Dürüstlük Kuralına Uygun Olarak İşleme

Hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olma ilkesi, diğer ilkeleri de kapsayıcı bir özelliğe sahiptir. Hukuka uygunluk, genel manada hukuk normlarına ve evrensel hukuk ilkelerine uygunluktur. Hukuka uygunluğun kapsamı geniş olup mevzuata uygunluk da bu kapsama dâhildir. Kişisel veri işleme faaliyeti, başta 6698 sayılı KVKK'ya ve diğer mevzuata uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olma ilkesi, kişisel verilerin işlenmesinde hukuki düzenlemeler ile öngörülen esaslara uygun olarak hareket edilmesi zorunluluğunu ifade etmektedir. Dürüstlük kuralına uygun olma ilkesi ise veri sorumlusunun, veri işlemedeki hedeflerine ulaşırken ilgili kişilerin çıkarlarını ve makul beklentilerini dikkate alması gereğine işaret eder. Dolayısıyla veri sorumlusu, ilgili kişinin beklemediği ve beklemesinin de gerekmediği sonuçların ortaya çıkmasını önleyici biçimde hareket etmelidir. Ayrıca bu ilke uyarınca veri işleme faaliyetinin ilgili kişi için şeffaf olması, veri sorumlusunun bilgilendirme ve uyarı yükümlülüklerine uygun hareket etmesi gerekecektir. Dürüstlük kural-

larına uygunluk, Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralının, kişisel veriler işlenirken ihlal edilmemesi anlamına gelir. Bu ilke kişisel veriler işlenirken, hakkın kötüye kullanılması yasağına uyulmasını gerektirir. Dürüstlük kuralı kişisel verilerin korunması açısından, veri işleme konusunda kişilere izin veya emir veren hukuk kurallarına dayanarak gerçekleştirilen veri işleme faaliyetlerinde, söz konusu hukuk kuralının amacına göre mümkün olan en az düzeyde/miktarda veri işlenmesini ve veri sahiplerinin öngöremeyeceği biçimde hareket edilmemesini gerektirir. Dürüstlük kuralı, veri korumanın diğer ilkeleri aracılığı ile somutlaşmaktadır¹⁰⁹.

B. Verilerin Doğru ve Gerekliğinde Güncel Olması

Kişisel verilerin doğru ve güncel bir şekilde tutulması, veri sorumlusunun menfaatine uygun olduğu gibi ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerinin korunması için de gereklidir. Veri sorumlusu, eğer işlediği verilere dayanarak veri sahibiyle ilgili bir sonuç yaratıyor ise kişisel verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olmasını sağlamak bakımından aktif özen yükümlülüğü söz konusudur. Bu nedenle veri sorumlusu olarak SGK'nın da kişisel verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olmasını sağlamakta aktif özen yükümlülüğü mevcuttur. Zira SGK, işlediği veriler ile ilgili kişilerin sosyal sigortalar/genel sağlık sigortası kapsamında birtakım sigorta yardımlarından/sağlık hizmetlerinin finansmanından faydalanması imkânını sağlamaktadır. Bunun dışında veri sorumlusu, veri sahibinin bilgilerinin doğru ve güncel olmasını temin edecek kanalları her zaman açık tutmakla yükümlüdür. Kişisel verilerin doğru ve güncel tutulabilmesini sağlamak amacıyla kişisel verilerin elde edildiği kaynaklar belirli olmalı, verilerin toplandığı kaynağın doğruluğu test edilmeli, kişisel verilerin doğru

¹⁰⁹ Kısaca kişisel verilerin işlenmesi bakımından dürüstlük, ilgili kişinin kişisel verisinin ilgili kişiye karşı haksızlığa yol açacak şekilde kullanılmaması, ilgili kişinin makul beklentisinin karşılanması ve kişisel veriyi toplama amacının aşılmasıdır. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, KVKK Yayınları, s.44 – 45; **Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması**, KVKK Yayınları, No: 29, s.5-6; **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, KVKK Yayınları, Ankara 2018, s.35; **Küzeci**, s.385-386; **Orak**, s.56-57; **Keklikkiran**, s.27-28; **Sevimli**, s.129.

olmamasından kaynaklanan talepler göz önünde bulundurulmalı ve bu kapsamda makul önlemler alınmalıdır. Çünkü kişilerin, güncel olmayan ya da yanlış tutulan kişisel verileri nedeniyle zarar görmesi mümkündür¹¹⁰.

Bu durum SGK tarafından işlenen kişisel veriler bakımından da söz konusu olabilir. Kimi zaman sigorta ilişkisinin tarafları zorunlu sigortalılığın koşulları hakkında tereddüde düşebilirler. Örneğin ilgili kişi, çalışma ilişkisinin niteliği hususunda yanlış olabilir. Benzer durum isteğe bağlı sigortalılık açısından da söz konusu olabilir. Bu nedenle SGK'ya yanlış bildirimde bulunulabilir. Bu bilgiler Kurum veri tabanına yanlış/güncel olmayan biçimde işlenmiş olabilir. SGK bu yanlış veriye istinaden uzunca bir süre ödemeleri kabul ederek sigortalıda bir hakkın doğduğu konusunda haklı bir kanaatin oluşmasına neden olabilir. Bu gibi durumlarda primlerin ödenmiş olmasından, hatta bazı edimlerin de sunulmuş olmasından dolayı bu şekli (formel) sigorta ilişkisinin geçerli olduğunu kabul etmek gerekecektir. Nitekim bu adla anılmasa da şekli sigorta ilişkisi, 5510 sayılı Kanun'un 53/5. maddesinde düzenlenmiştir¹¹¹. Böylece şekli sigorta ilişkisine geçerlilik tanınmasının, bir yönden veri sorumlusu olan SGK'nın anılan yükümlülüğünün bir gereği olduğu da söylenebilir.

Doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesi, veri sorumlusu açısından hesap verebilirlik ilkesiyle¹¹² ilgili kişi bakımından ise verilerinin düzeltilmesini talep etme hakkıyla uyumludur¹¹³.

C. Kişisel Verilerin Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenmesi

Kişisel verilerin belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenmesi ilkesi, veri sorumlusunun veri işleme amacını açık ve anlaşılır biçimde belirlemesini ve belirlenen bu amacın meşru olmasını gerektirmekte-

¹¹⁰ Açıklamanın SGK örneğine uyarlandığı eser **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, KVKK Yayınları, s.46.

¹¹¹ **Sözer**, s.25-26.

¹¹² **Orak**, s.57-58.

¹¹³ **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, KVKK Yayınları, Ankara 2018, s.36; **Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması**, KVKK Yayınları, No:29, s.6.

dir. Amacın belirli ve açık olması, şeffaflık ilkesi ile bağlantılıdır. Veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü de bu açıdan önem arz eder. Zira veri sorumlusu, aydınlatma yükümlülüğünün gereğini ilgili kişinin anlayabileceği şekilde yerine getirmeli, sayfalarca süren, uzun ve karmaşık bilgilendirme formları kullanmak yerine, kısa, öz ve anlaşılır formatta formlar tercih etmelidir¹¹⁴. Amacın meşru olmasından kasıt; işlenen kişisel verinin, veri sorumlusunun yaptığı iş ya da sunduğu hizmetle ilgili ve gerekli olmasıdır¹¹⁵. Belirli ve açık amaçlarla veri işleme “bilgilerin geleceğini belirleme hakkının” bir gereğidir¹¹⁶.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun’un 4. madde gerekçesinde belirtildiği üzere bu ilke işlenen kişisel verilerin, belirlenen amaçların gerçekleştirilebilmesine elverişli olmasını, amacın gerçekleştirilmesi ile ilgili olmayan ya da bunun için ihtiyaç duyulmayan kişisel verilerin işlenmesinden kaçınılmasını gerekli kılar. Bunun yanında sonradan ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçların karşılanması için veri işlenebilmesi, ancak ilk kez veri işleniyormuş gibi Kanun’un 5. maddesinde düzenlenen veri işleme koşullarından en az birinin gerçekleşmesiyle mümkün olabilir¹¹⁷.

D. Verilerin İşlendikleri Amaç ile Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olarak Bulundurulması

Kişisel verilerin işlenmesi bakımından SGK tarafından gözetilmesi gereken genel ilkelerden bir diğeri, verilerin işlendikleri amaç ile bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olarak bulundurulmasıdır. Buna göre kişisel veriler, ancak ilgili mevzuatta öngörülen ya da işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilebilirler. Veri sorumlusu olarak SGK, mevzuatta verilerin saklanması için öngörülen bir süre varsa bu süreye uymalı; böyle bir süre mevzuatta öngörülmemiş ise

¹¹⁴ Orak, s.60.

¹¹⁵ Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması, KVKK Yayınları, No:29, s.7; Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, KVKK Yayınları, s.47; Sevimli, s.128-129.

¹¹⁶ Küzeci, s.386.

¹¹⁷ Kaya/Taştan, s.60-61; Madde ve Gerekçesi ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü, KVKK Yayınları, Ankara 2019, s.15-16.

verileri ancak işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza etmelidir. Kurum, gelecekte kullanma ihtimalinin varlığına dayanarak veri saklayamayacaktır.

Amaçla sınırlılık ilkesi gereğince kişisel veriler, işlendikleri amaç için gerekli olan süreye uygun olarak muhafaza edilmelidir. Diğer veri sorumluları gibi SGK da 6698 sayılı KVKK'nın 16. maddesi uyarınca Veri Sorumluları Sicili'ne kayıt için başvuru yaparken, kişisel verilerin işlendikleri amaç için gerekli olan azami süreyi bildirmek zorundadır. Ayrıca veri sorumlusu, 6698 sayılı KVKK'nın 12. maddesi gereğince gerekli olan teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlü olduğundan, bu doğrultuda kişisel veri saklama ve imha politikası ve esaslarını oluşturmak, saklama süreleri ve muhafazada uygulamaya alınacak teknik ve idari tedbirleri belirlemek ve kişisel verilerin bu esnada uygun şekilde korunmasını sağlamakla yükümlüdür¹¹⁸. Kişisel verilerin muhafaza edileceği azami süre dolduğunda veya verileri işleme amacı ortadan kalktığında ise veri sorumlusu imha işlemini gerçekleştirmelidir¹¹⁹.01.01.2018 tarihinde yürürlüğe giren Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmeliğe (KVSYAHY) göre imha "*kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ya da anonim hale getirilmesidir*" (KVSYAHY m. 4/1-c)¹²⁰.

¹¹⁸ **Madde ve Gerekeşi ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü**, KVKK Yayınları, Ankara 2019, s.17.

¹¹⁹ **Orak**, s.65. Nitekim bu husus 6698 sayılı KVKK'nın 7. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeye göre "*Bu Kanun ve ilgili diğer kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması halinde kişisel veriler re'sen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir*". **Küzeci**, s.388; **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, KVKK Yayınları, Ankara 2018, s.40.

¹²⁰ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmeliğin 8. maddesine göre "*kişisel verilerin silinmesi, kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için hiçbir şekilde erişilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir. Veri sorumlusu, silinen kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için erişilemez ve tekrar kullanılamaz olması için gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür*". "*Kişisel verilerin yok edilmesi, kişisel verilerin hiç kimse tarafından hiçbir şekilde erişilemez, geri getirilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesidir. Veri sorumlusu, kişisel verilerin yok edilmesiyle ilgili gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür*" (KVSYAHY m. 9). Kişisel verilerin anonim hale ge-

Kişisel veri saklama ve imha politikası hazırlamakla yükümlü olan veri sorumlusunun¹²¹ kişisel verileri silme, yok etme ya da anonim hale getirme yükümlülüğünün ortaya çıktığı tarihi takip eden ilk periyodik imha işlemi kişisel verileri silmesi, yok etmesi veya anonim hale getirmesi gerekir. Periyodik imhanın gerçekleştirileceği zaman aralığı, veri sorumlusu tarafından kişisel veri saklama ve imha politikasında belirlenir. Bu süre her halde altı ayı geçemez. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve açıkça hukuka aykırılık olması durumunda, bu maddede belirlenen süreleri kısaltabilecektir (KVSYAHY m. 11).

1. MEDULA Örneği Üzerinden Sözleşmeli Sağlık Hizmet Sunucuları Tarafından Sosyal Güvenlik Kurumu'na Veri Aktarımı

Kişisel verilerin işlenmesinde veri sorumlusu olarak SGK tarafından gözetilmesi gereken ilkeleri açıkladıktan sonra 6698 sayılı KVKK'nın 8. maddesinde yer alan veri aktarımına ilişkin düzenlemenin de bilhassa Kurum ve sözleşmeli sağlık hizmet sunucuları açısından kısaca değerlendirmesi gerekecektir. Çünkü daha önce de belirttiğimiz gibi sözleşmeli sağlık hizmet sunucuları ilgili mevzuat gereğince bazı sistemler üzerinden çeşitli türden kişisel veriyi SGK ile paylaşmak zorundadır.

tırılması ise kişisel verilerin başka verilerle eşleştirilse dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesidir. Kişisel verilerin anonim hale getirilmiş olması için; kişisel verilerin, veri sorumlusu, alıcı veya alıcı grupları tarafından geri döndürme ve verilerin başka verilerle eşleştirilmesi gibi kayıt ortamı ve ilgili faaliyet alanı açısından uygun tekniklerin kullanılması yoluyla dahi kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemez hale getirilmesi gerekir. Veri sorumlusu, kişisel verilerin anonim hale getirilmesiyle ilgili gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür” (KVSYAHY m. 10).

¹²¹ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmeliğin 5. maddesinde belirtildiği üzere “6698 sayılı KVKK'nın 16. maddesi gereğince Veri Sorumluları Siciline kayıt olmakla yükümlü olan veri sorumluları, kişisel veri işleme envanterine uygun olarak kişisel veri saklama ve imha politikası hazırlamakla yükümlüdür. Kişisel veri saklama ve imha politikası hazırlanmış olması; kişisel verilerin Kanuna ve Yönetmeliğe uygun biçimde saklandığı, silindiği, yok edildiği veya anonim hale getirildiği anlamına gelmez”.

Bu doğrultuda söz konusu sistemlerden MEDULA örneği ele alınabilir. Genel sağlık sigortası kapsamında finansmanı sağlanan sağlık hizmetlerinin faturalandırma işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla SGK tarafından işletilen MEDULA, sağlık kurum ve kuruluşları ile genel sağlık sigortası arasında, sağlık kurum ve kuruluşlarının kendi iç süreçlerini müdahale etmeden fatura bilgisini elektronik bir ortamda toplamak ve hizmet bedellerinin ödemesini sağlamak amacıyla oluşturulmuş bütünlük bir sistemdir¹²².

MEDULA sistemi üzerinden sözleşmeli sağlık hizmet sunucularının SGK ile veri paylaşımını, 6698 sayılı KVKK'nın 8. maddesi çerçevesinde yurtiçinde üçüncü kişiye veri aktarımı olarak değerlendirmek mümkündür. Kanun'un 8/1. maddesine göre kişisel verilerin ilgilinin açık rızası olmak şartıyla üçüncü kişilere aktarılabileceği öngörülmüştür. Aktarıma konu olan genel nitelikte kişisel veriler için Kanun'un 5/2. maddesinde düzenlenen veri işleme koşullarından en az birinin varlığı halinde ilgili kişinin rızasının alınmasına gerek olmaksızın, verilerin üçüncü kişiye aktarılması da mümkündür (6698 sayılı KVKK m. 8/2-a).

Sözleşmeli sağlık hizmeti sunucularının, SGK'ya veri aktarma faaliyetine konu olan özel nitelikli (hassas) kişisel verilerin ve bu kapsamda bilhassa sağlık verilerinin aktarılması ise 6698 sayılı KVKK 8/2-b maddesinde hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeye göre özel nitelikli kişisel verilen ilgilinin rızası aranmaksızın yurt içindeki üçüncü kişiye aktarılması, bu verilerin güvenliğinin sağlanması bakımından yeterli önlemlerin alınması şartına ve Kanun'un 6/3. maddesinde belirtilen, bu türden verilerin ilgili kişinin rızası aranmaksızın işlenebileceği hallerden birinin varlığı koşuluna tabidir.

Sözleşmeli sağlık hizmeti sunucularının MEDULA sistemi üzerinden SGK'ya veri aktarımı, yukarıda ayrıntıları ile açıklanan çerçevede hem Kanun'un 5/2. maddesi bakımından, hem de 6/3. maddesi açı-

¹²² MEDULA sistemi ülkemizde özel hastaneler tarafından Haziran 2007'den, devlet ve üniversite hastaneleri tarafından ise Eylül 2007'den itibaren kullanılmaya başlanmıştır. **Bayındır**, s.82.

sından ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın veri aktarımının mümkün olduğu halleri içermektedir. Örneğin; kanunlarda açıkça öngörülmesi, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacı ile sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebilmesi.

IX. SOSYAL GÜVENLİK KURUMU'NUN VERİ SORUMLUSU OLARAK KANUNDAN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

6698 sayılı KVKK'da veri sorumlusunun veri elde etmesinden önce ve sonrasına ilişkin olarak çeşitli yükümlülükler ile donatıldığı görülmektedir. Bu yükümlülüklerin başında, kişisel verilerin işleme koşullarına uygun hareket etme (6698 sayılı KVKK m. 4, m. 6/2) gelmektedir. Veri sorumlusu aynı zamanda kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesini takip etmekle yükümlüdür (6698 sayılı KVKK m. 7). Kişisel verilerin aktarılmasında özen yükümlülüğü ile donatılan veri sorumlusunun (6698 sayılı KVKK m. 8) aydınlatma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Veri sorumlusunun diğer yükümlülükleri ise veri güvenliğinin sağlanması (6698 sayılı KVKK m. 12) ve sır saklama yükümlülüğü (6698 sayılı KVKK m. 6/3, m. 12/4), ilgili kişinin başvurusuna dair işlemleri yapma yükümlülüğü (6698 sayılı KVKK m.13, m.14), Kurul kararlarına uyma yükümlülüğü (6698 sayılı KVKK m. 15) ile veri sorumluları siciline kayıt yükümlülüğüdür (6698 sayılı KVKK m. 16/2)¹²³. Söz konusu yükümlülüklerin büyük bir bölümü yukarıda ilgili başlıklar altında ele alınmıştır. Bu başlık altında ise SGK'nın aydınlatma yükümlülüğü, sır saklama yükümlülüğü, ilgili kişinin başvurusuna dair işlemleri yapma yükümlülüğü ve Kurul kararlarına uyma yükümlülüğü açıklanacaktır. Önemine binaen SGK'nın veri güvenliğini sağlama yükümlülüğü ile bu yüküm-

¹²³ Memiş, s.13.

lülüğe aykırı davranılmasının sonuçları son bir başlık altında ayrıca ele alınacaktır.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun'un 10. maddesinde 95/46/EC sayılı Direktife uygun olarak aydınlatma yükümlülüğü düzenlenmiş olup veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişi, bu yükümlülük kapsamında veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, veri işleme amacı, verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabilceği, veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi ile 6698 sayılı KVKK'nın 11. maddesinde sayılan diğer hakları konusunda ilgili kişiyi bilgilendirmelidir.

Diğer yandan veri sorumluları ve yetkilendirdiği kişilerce yerine getirilmesi gereken aydınlatmada uyulacak usul ve esasları belirlemek amacıyla Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından hazırlanan Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ, 10.03.2018 tarih ve 30356 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Diğer veri sorumluları gibi SGK da aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirirken, bu düzenlemeyi dikkate almalıdır.

Çünkü veri işleme faaliyeti ister ilgili kişinin açık rızasına bağlı olsun, ister Kanunda düzenlenen ve açık rıza almanın istisnasını oluşturan bir durumda gerçekleştirilsin, veri sorumlusu belirtilen hususlara ilişkin olarak ilgili kişiyi bilgilendirmekle yükümlüdür¹²⁴. Dolayısıyla SGK'nın veri işleme faaliyeti, açık rızanın aranmadığı istisnalar kapsamında gerçekleştiriliyor olsa bile¹²⁵ veri sahibi (ilgili kişi) kişisel verisinin işlendiği her durumda aydınlatılmalıdır. Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi, ilgili kişinin talebine bağlı değildir. Aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirirken ilgili kişiye verilecek bilgiler, veri sorumlusu sicilinde açıklanan bilgiler ile uyumlu ve kategorik temelde olmalıdır. Veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünün

¹²⁴ **Sevimli**, s.129-130.

¹²⁵ SGK'nın veri işleme faaliyetleri esasen, 6698 sayılı KVKK'nın 28/2. maddesine göre kısmi istisna hallerinden, kişisel veri işlemenin bütçe, vergi ve mali konulara ilişkin olarak devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunması için gerekli olması (SGKVKİY m. 28/2-ç) kapsamında gerçekleştirilmektedir.

yerine getirilmiş olması, ilgili kişinin onayına tabi değildir. Bu nedenle tek taraflı bir beyanla aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilebilir. İlgili kişinin aydınlatıldığıının ispatı, veri sorumlusuna aittir¹²⁶.

Veri sorumlusunun 6698 sayılı KVKK'dan doğan yükümlülüklerinden bir diğeri sır saklamadır. SGK, veri sorumlusu olarak KVKK ile öngörülen bu yükümlülüğün gereğini yerine getirmelidir. Ancak bilindiği üzere sır saklama yükümlülüğü, aynı zamanda sigorta ilişkisinin taraflarından biri olan SGK'nın bu ilişkiden kaynaklanan yükümlülüklerinden olup daha öncesinde sosyal güvenlik mevzuatı ile ayrıca düzenlenmiştir. Bu sebeple öncelikle KVKK'daki genel düzenlemeyi, akabinde sosyal güvenlik mevzuatında yer alan düzenlemeleri ele almak gerekir.

Veri sorumlusunun sır saklama yükümlülüğü 6698 sayılı KVKK'nın 6/3. maddesi ile 12/4. maddesinde hükme bağlanmıştır. KVKK 6/3. maddede sağlık ve cinsel hayata ilişkin verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın hangi amaçlarla ve kimler tarafından işlenebileceği düzenlenirken, bu verilerin sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler ya da yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebileceği belirtilmiştir.

Kanun'un gerekçesinde ise sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kurum ve kuruluşlar arasında Sosyal Güvenlik Kurumu da sayılmıştır. KVKK 12/4. madde uyarınca veri sorumluları ile veri işleyen kişiler, öğrendikleri kişisel verileri KVKK'ya aykırı olarak başkasına açıklayamazlar. Söz konusu verileri, işleme amacı dışında kullanamazlar. Bu yükümlülükleri görevden ayrılmalarından sonra da devam eder. Hükümde bahsi geçen kişisel verilerin, sır niteliğindeki verileri de kapsayacağı düşünüldüğünde 12/4. maddenin sır saklama yükümlülüğüne dolaylı olarak işaret ettiği sonucuna varılabilir. Esa-

¹²⁶ Açıklamaların SGK örneğine uyarlandığı kaynak. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, KVKK Yayınları s.66. **Tuba Kendir Tunalı**, Veri Sorumlularının Yükümlülükleri, Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Aralık 2019, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s.33-36.

sen sır saklama yükümlülüğü, veri sorumlusunun veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri arasında yer almaktadır.

Sosyal Güvenlik Kurumu görevini yerine getirirken, sigortalılara ait çeşitli türde kişisel veri elde etmektedir. Bu veriler; kimlik bilgilerinden başka ilgilinin çalışma hayatı, malvarlığı ve sağlık durumuna ilişkin olabilmektedir. Verilerin bir kısmı Kurum'un kendi veri kayıt sisteminde bulunmakta, bir kısmı ise resmi ve özel kurum ve kuruluşlardan elde edilmektedir. Veriler, SGK'nın denetim elemanları, avukatları, özel veya kamu sektöründe çalışan ve sağlık hizmeti sunan hekimler vasıtasıyla Kurum kayıtlarında birikmektedir. Anılan bu kişilerin tabi oldukları düzenlemeler gereğince sır saklama yükümlülüğünün bulunduğu bilinmektedir. Fakat SGK da tüzel kişi olarak, çalışanlarını kapsayacak şekilde sır saklama yükümlülüğü altındadır¹²⁷. Zira Kurum nezdindeki kişisel verilerin, KVKK'ya aykırı olarak üçüncü kişilerin eline geçmesi, ilgili kişinin özel hayatına müdahale anlamına geleceğinden SGK bu müdahaleye engel olmak zorundadır.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun sır saklama yükümlülüğüne ilişkin olarak hem 5510 sayılı SSGSSK'da hem de 5502 sayılı SGKK'da düzenlemeler bulunmaktadır. 5510 sayılı Kanun'daki ilk düzenleme, "*genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişinin sağlık bilgilerinin gizliliğinin esas olduğuna*" ilişkin hükümdür (5510 sayılı Kanun m. 78/2). Bu Kanun'daki bir diğer düzenleme ise 100/1. maddede yer almaktadır. SGK'nın görevini gerçekleştirebilmesi için gerekli olan bilgilere erişimiyle ilgili bu düzenlemeye göre Kurum; gerçek ya da tüzel kişilerden, özel veya resmi kuruluşlardan, kişilerin sosyal güvenliklerinin sağlanması için gerekli olan bilgileri talep etme hakkına sahiptir. Bu bilgiler, özel hukuk gerçek ve tüzel kişilerinden doğrudan; resmi kuruluşlardan ise yapılacak protokoller sayesinde istenebilir. Fakat maddede bu konuda bazı sınırlandırmalar öngörülmüştür. İlk sınırlamaya göre bilgi ve belgelerin münferit olarak (tek tek, ayrı ayrı) istenmemesi gerekir. İkinci olarak devletin güvenliği ve temel dış yararına karşı ağır neticeler doğuracak durumlarda bilgi verilmemesi

¹²⁷ Sözer, s.173.

gerekir. Üçüncü ve son sınırlandırma ile özel hayat, aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı tutulmuştur. Bu sınırlamalar dışında, bilgi vermekle yükümlü olan kişiler, istenecek her türden bilgi ve belgeyi sürekli olarak ya da belirli aralıklarla sağlamakla yükümlüdürler. İstenen bu bilgilerin Kurum çalışanlarınca, sigortalıyı zarara uğratabilecek şekilde kullanılması durumunda doğacak olan zarar, SGK tarafından genel hükümlere göre tazmin edilmelidir¹²⁸.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun sır saklama yükümlülüğü bakımından sosyal güvenlik mevzuatında öngörülen son düzenleme, 5502 sayılı SGKK'nın 35. maddesinde yer almaktadır. Düzenleme uyarınca SGK tarafından işverenlerin, sigortalıların, genel sağlık sigortalılarının, emeklilerin, bu kişilerin hak sahipleri ile dul ve yetimlerinin ve SGK'dan aylık alan diğer kişilerin kişisel veri ve hakları, kişisel veri ve haklarından oluşan toplu veri ve hakları ile işletmelerin ticari sırlarının satılması ve paylaşılması yasaklanmıştır. SGK, bu sayılanlar dışında sahip olduğu gayri maddi haklarını Yönetim Kurulu'nun onayı ile satabilecek ya da paylaşabilecektir. Bu düzenlemenin aksine davrananlar hakkında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanacaktır (5502 sayılı SGKK m. 35/5).

Kurum ayrıca 5502 sayılı Kanun ve diğer mevzuat ile verilen görevleri yerine getirmek amacıyla işlediği kişisel verileri ve ticari sır niteliğindeki verileri, veri sahibinin noter onaylı muvafakati ya da e-Devlet uygulaması üzerinden kimlik doğrulamasıyla verdiği izin olmaksızın gerçek veya tüzel kişiler ile paylaşamaz (5502 sayılı SGKK m. 35/6). Kamu idarelerinin görevlerini gerçekleştirebilmeleri için ihtiyaç duydukları bilgiler onlar için paylaşımına açıkken, sağlık verileri sır kapsamında yer almaktadır. SGK ancak bunların dışındaki gayri maddi haklar ve anonim hale getirdiği verileri araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlar için düzenlemede sayılan resmi kişi ve kurumlar ile ücretsiz olarak paylaşabilir¹²⁹. Bu şekilde verilerin paylaşıldığı kişiler de verilerin gizliliğinden ve güvenliğinden sorumludur. Düzen-

¹²⁸ Centel, s.207-209. Sözer, s.173-175.

¹²⁹ Sözer, s.174.

lemenin aksine davrananlar hakkında, veri paylaşımı yapılanlar da dâhil olmak üzere 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanacaktır (5502 sayılı SGK m. 35/6).

Veri sorumlusu olarak SGK'nın bu kısımda ele alınacak olan ve kanundan doğan diğer yükümlülükleri ise ilgili kişinin başvurusuna ilişkin işlemleri gerçekleştirmek ve Kurul kararlarına uymaktır. 6698 sayılı KVKK'nın 13. maddesinde veri sorumlusuna başvuru yolu düzenlenmiştir. Buna göre veri sorumlusu, veri sahibi tarafından yazılı olarak ya da Kurul'un belirleyeceği diğer yöntemlerle kendisine iletilen KVKK'nın uygulanmasıyla ilgili talepleri, niteliğine göre en kısa sürede ve her halükarda en geç otuz gün içinde ücretsiz olarak sonuçlandırmalıdır. Eğer işlem ayrıca bir maliyet gerektiriyor ise Kurum, Kurul tarafından belirlenen tarifedeki ücretleri¹³⁰ başvuruda bulunan veri sahibinden isteyebilir. Veri sorumlusu, talebi kabul eder ya da gerekçesini açıklayıp reddeder ise bu cevabı başvuru sahibine yazılı olarak veya elektronik ortamda bildirmelidir¹³¹. Başvuruda yer alan

¹³⁰ İlgili kişinin başvurusuna yazılı olarak cevap verilecek ise on sayfaya kadar başvuru ücreti alınmaz. On sayfanın üzerindeki her sayfa için 1 Türk Lirası başvuru ücreti alınabilir. Eğer başvuruya cevap bir kayıt ortamında verilecek ise veri sorumlusu tarafından talep edilebilecek ücret kayıt ortamının maliyetini geçemez. **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, KVKK Yayınları, Ankara 2018, s.58. İlgili kişinin başvurusuna yazılı olarak cevap verilecek ise on sayfaya kadar başvuru ücreti alınmaz. On sayfanın üzerindeki her sayfa için 1 Türk Lirası başvuru ücreti alınabilir. Eğer başvuruya cevap bir kayıt ortamında verilecek ise veri sorumlusu tarafından talep edilebilecek ücret kayıt ortamının maliyetini geçemez.

¹³¹ SGK'nın yine de ilgilinin başvurusuna cevap vermesi söz konusu olur ise şu açıklamalar göz önünde bulundurulmalıdır. Buna göre 6698 sayılı KVKK'nın madde gerekçesinde veri sorumlusunun gerçek kişi ya da özel hukuk tüzel kişisi olabileceği, bu kişilerin 7201 sayılı Tebligat Kanunu'na tabi olmadıkları dikkate alınarak, veri sorumlusunun cevabını ilgili kişiye bildirmesi gerektiğinin düzenlendiği; bu bildirim bir ispat sorunu olup gerektiğinde yargı mercileri tarafından ele alınacağı, 7201 sayılı Kanuna tabi kurum ve kuruluşların bu bildirimleri anılan Kanun hükümleri uyarınca resmi tebligat yoluyla yapmaları gerektiği belirtilmiştir. 2021/38 sayılı ve Sosyal Güvenlik Kurumunca Elektronik Ortamda Yapılacak Tebligat İşlemleri konulu Genelge gereğince SGK'nın elektronik ortamda yapılacak tebligat işlemleri, esasen kendisi tarafından kurulan teknik altyapı üzerinden gerçekleştirilecektir. Ancak elektronik yolla gerçekleştirilecek tebligatın zorunlu bir sebeple yapılamaması durumunda, kendilerine elektronik tebligat yapılması gereken ilgililere, 7201 sayılı Tebligat Kanunu ile 6183 sayılı Kanun'da yer alan hükümlere göre tebligat yapılacaktır.

talebin kabul edilmesi halinde veri sorumlusu, bu talebin gereğini yerine getirmelidir. Başvurunun veri sorumlusunun hatasından kaynaklanması durumunda ise alınan ücret ilgiliye iade edilecektir.

Başvuru reddedilir, verilen cevap yetersiz bulunur ya da başvuruya süresinde cevap verilmez (ki bu ihtimal SGK açısından mümkün olabilir) ise ilgili kişi, veri sahibinin cevabını öğrendiği tarihten itibaren otuz gün ve her hâlde başvuru tarihinden itibaren altmış gün içinde Kurula şikâyetinde bulunabilecektir. Kurul, yapılan şikâyet üzerine veya ihlal iddiasını öğrenmesi durumunda re'sen görev alanına giren konularda yapacağı inceleme sonucunda bir ihlalin varlığını tespit eder ise hukuka aykırılıkların veri sorumlusu tarafından giderilmesine karar verir ve bu kararı ilgililere tebliğ eder. Bu durumda veri sorumlusu bu kararı, kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren gecikmeksizin ve her halükarda en geç otuz gün içinde yerine getirmek zorundadır. Kişisel hakları ihlal edilen ilgililerin genel hükümlere göre tazminat hakları saklıdır (6698 sayılı KVKK m. 14, m. 15).

Esasen, veri sorumlusuna başvuru yolu tüketilmeden, Kurula şikâyetinde bulunulamayacağı KVKK'nın 14/2 maddesinde hüküm altına alınmıştır. Ancak SGK'nın veri işleme faaliyeti Kanun'un 28/2. maddesine göre kısmi istisna hallerinden; kişisel veri işlemenin bütçe, vergi ve mali konulara ilişkin olarak devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunması için gerekli olması (SGKVKİY m. 28/2-ç) kapsamında gerçekleştirildiğinden, bu durumda Kurum'un ilgili kişinin başvurusuna cevap verme yükümlülüğünün bulunmadığı, böylece ilgilinin doğrudan Kişisel Verileri Koruma Kurulu'na başvuruda bulunabileceği söylenebilir.

VI. SOSYAL GÜVENLİK KURUMU'NUN VERİ GÜVENLİĞİNİ SAĞLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

A. Genel Olarak

Veri güvenliğinin sağlanması; verilerin korunmasına, bu verilerin bir gerçek kişiye ilişkin olması durumunda ise kişisel verilerin ko-

runmasına hizmet etmektedir. Bu açıdan veri güvenliğinin sağlanması, kişisel verilerin korunması alanındaki temel ilkelerdendir¹³². Çeşitli ülkelerin konuya ilişkin düzenlemelerinde olduğu gibi 6698 sayılı KVKK'nın hazırlanmasında da esas alınan bazı ilkeler mevcuttur. Bunlar; amaca bağlılık ilkesi, veri güvenliği ilkesi, mahremiyeti teşvik eden teknolojilerin kullanılması ve sorumluluk/hesap verebilirlik ilkesidir. Bu ilkeler, sadece kanuni düzenlemelerin oluşturulmasında değil aynı zamanda ilgili hükümlerin yorumlanmasında ve somut olay özelinde uygulanmasında dikkate alınmalıdır¹³³.

Kişisel verilerin korunmasının sadece hukuki yöntemler ile sınırlı kalması düşünülemez. Bu açıdan teknoloji desteğinin gerekliliği tartışmasıdır. Veri güvenliğinin sağlanması da teknik unsurları, belirli standartlara uyumu esas almaktadır. Yani veri sorumluları, işlevsel ve güvenilir bir koruma mekanizması kullanmalı, bunun için gerekli tüm önlemleri almalıdır. Bu yönüyle veri güvenliği ilkesi, hukuki düzenlemelerde karşılık bulmaktadır. Teknolojik gelişmeler karşısında, her seferinde kanuni düzenleme yapılmasının zorluğu ve gereksizliği dikkate alınarak, veri işleyen gerekli önlemleri almasının öngörüldüğü esnek düzenlemeler tercih edilmektedir. Bu noktada özellikle ölçülülük ilkesi ön plana çıkmaktadır. Böylece alınması gereken önlemlerin belirlenmesinde, işlenen verinin niteliği ve temel hak ve özgürlüğe gelebilecek müdahale dikkate alınarak, bu müdahalenin asgari seviyeye indirilmesi için gerekli ve uygun tedbirlerin alınması beklenir. Mahremiyeti teşvik eden uygulamaların kullanılması ilkesi, veri güvenliği ilkesi ile yakın ilişki içindedir. Bu ilke gereğince, veri sorumlusu işlevsel ve güvenilir bir koruma mekanizması kullanırken, kendisinden mahremiyeti teşvik eden teknolojilerden yararlanması da beklenebilir¹³⁴.

¹³² **Küzeci**, s.414.

¹³³ **Çekin**, s.10 vd.

¹³⁴ Mahremiyetin korunmasının henüz teknolojinin gelişimi aşamasında dikkate alınması gerektiğini savunan görüşler de vardır. Bu çerçevede mahremiyet; hukuki, teknik ve organizasyonel açıdan kullanılan teknolojinin dizayn aşamasında esas alınmalı, veri işleme asgari seviyeye indirilmeli, mahremiyeti gözetin yazı-

Veri güvenliğinin sağlanması, kanaatimizce veri sorumlusunun kanunen öngörülen diğer yükümlülüklerin garantörü durumundadır. Çünkü elde edilen verilerin güvenliği sağlanmaz, hukuka aykırı biçimde başkalarının eline geçmesini önlemeye yönelik tedbirler alınmaz ise ilgili kişinin hukuka uygun bir biçimde rızasının alınması veya kanunda belirtilen diğer hukuka uygunluk sebepleri doğrultusunda hareket edilmesinin pek bir anlamı kalmayacaktır. Diğer yandan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, temel bir hak olarak Anayasa'da hüküm ve güvence altına alınmıştır.

Kişisel verilerin korunması, günümüzde sadece kişinin mahremiyetinin/giz alanının veya kişilik hakkının korunması bağlamında değerlendirilemez. Zira bir süredir kişisel verilerin taşıdığı iktisadi değer fark edilmiş ve önemsenir hale gelmiştir. Hukuk düzenimizde ise verilerin, özellikle kişisel verilerin malvarlığı boyutuyla mutlak hak olarak korunduğunu gösterir hükümler bulunmamaktadır. Bugünün dünyasında kişisel verilerin iktisadi değerinin korunması, kişinin mahremiyetinin korunması gerekliliği ile at başı ilerleyen bir aşamaya ulaşmıştır. Bu nedenle hukuki düzenlemelerde, verinin tüm yönleriyle dikkate alınıp korunması daha isabetli bir yaklaşım olacaktır. Veri ekonomisi açısından irdelendiğinde, veri sorumlusu ile ilgili kişi arasındaki dengenin veri sorumlusu lehine ağır basması, veri koruma hukukunda açık rıza kıstasını yetersiz kılmaktadır. SGK'nın veri işleme faaliyetinde olduğu gibi açık rızanın aranmadığı hallerde ise zaten açık rıza kıstası ortadan kalkmaktadır. Veri üzerinde bir mülkiyet hakkı tanınması durumunda, bu hakkın içeriğinin belirlenmesi de gerekecek, malvarlığı hakkı boyutunun mu yoksa kişilik hakkı boyutunun mu ağır basacağı sorusuna cevap bulmak gerekecektir. Bu yola başvurulmasının ne kadar zorlu olacağını öngören bazı yazarlar, veri mülkiyeti hakkında böyle bir düzenleme yapmak yerine, kişisel veri-

lımlar geliştirilmeli ve kullanılmalı, veriler kanunda öngörülen nedenlerle işlenmelidir. GDPR Art. 25'te bu hususa işaret edilmiştir. **Çekin**, s.12-13.

leri kullanım hakkı biçiminde bir düzenleme yapılmasının daha yerinde olacağını savunmaktadırlar¹³⁵.

B. Veri Güvenliğinin Sağlanmasına İlişkin Düzenlemeler

Bu genel bilgilerden sonra 6698 sayılı KVKK'da veri sorumlusu için öngörülen veri güvenliğinin sağlanması yükümlülüğünü açıklamak gerekir. 6698 sayılı KVKK'nın 12/1. maddesi uyarınca veri sorumlusu, kişisel özel işlenmesini, verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek ve verilerin muhafazası için uygun güvenlik düzeyini sağlamaya yönelik gerekli olan her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür. KVKK 12/2. maddede kişisel verilerin kendi adına başka bir gerçek veya tüzel kişi tarafından işlenmesi durumunda, veri sorumlusunun gerekli her türlü tedbiri alma hususunda bu kişiler ile birlikte müştereken sorumlu olacağı düzenlenmektedir. 12/3. maddede ise veri sorumlusunun, Kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlamak ve kişisel verilerin Kanun'da öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenmesi amacıyla kendi kurum veya kuruluşunda gerekli denetimleri yapması ya da yaptırması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Düzenlemeden anlaşıldığı üzere kanun koyucu, veri güvenliğini sağlama ödevini, veri sorumlusuna yüklemektedir. Ancak veri güvenliğine ilişkin alınacak önlemlerin her bir veri sorumlusunun yapısına, faaliyetlerine ve tabi olduğu risklere uygun olması gerekmektedir. Bu nedenle, düzenlemelerde veri güvenliğine ilişkin tek bir model öngörülmemiştir. Güvenliğin sağlanmasında uygun önlemlerin belirlenmesi için gözetilecek olan ölçüt, veri sorumlusunun (bir şirket, kurum veya kuruluş) büyüklüğü veya cirosundan ziyade; yaptığı işin ve korunan kişisel verinin niteliğidir¹³⁶. Kişisel verilerin veri sorumlusu adına başka bir kişi tarafından işlenmesi durumunda, bu kişilerle birlikte müştereken sorumlu olacağından, veri işleyen de veri güvenliğinin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

¹³⁵ Çekin, s.19-21.

¹³⁶ **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, KVKK Yayınları, s.66-67.

Veri güvenliğine dair bir başka konu ise dışarıdan gerçekleştirilecek siber saldırılar veya veri sorumlusu bünyesinde çalışan kişinin, menfaat temini amacıyla kişisel verileri üçüncü bir kişiye aktarması ihtimalidir¹³⁷. 6698 sayılı KVKK'nın 12/5. maddesine göre işlenen kişisel verilerin kanuni olmayan yollarla¹³⁸ başkaları tarafından elde edilmesi söz konusu olur ise veri sorumlusu bu durumu en kısa sürede ilgisine ve Kişisel Verileri Koruma Kurulu'na bildirmelidir¹³⁹. Kurul, gerekli görür ise bu ihlali kendi internet sitesinde veya uygun göreceği başka bir yöntemle ilan edebilir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmelik ile veri güvenliğinin sağlanması açı-

¹³⁷ GDPR'da yer alan düzenlemeye göre kişisel veri ihlali; iletilen, saklanan veya işlenen kişisel verilerin kazara veya yasa dışı yollarla imha edilmesi, kaybı, değiştirilmesi, yetkisiz şekilde açıklanması veya bunlara erişime yol açan bir güvenlik ihlalidir. Veri ihlalleri bireylerin gizlilik ve veri koruma hakları üzerinde çok tehlikeli sonuçlar doğurabilir. Zira veri ihlali, veri sahibinin verisi üzerindeki kontrolünü kaybetmesi anlamına gelmektedir. Bu çerçevede Art. 29 Çalışma Grubu, ihlallerin kişisel veri üzerine üç etkisi olabileceğini ifade etmiştir. Bunlar; ifşa, kayıp ve/veya değişiklikler. **Tunalı**, s.38; **Küzeci**, s.415-416; **Dülger**, s.124.

¹³⁸ İşlenen verilerin kanuni olmayan yollarla başkaları tarafından elde edilmesine örnek olarak; hizmet sağlayıcısının bilgisayar sisteminde bulunan müşterilere ait kişisel verilere, güvenli ihlalleri nedeniyle internet aracılığıyla üçüncü kişiler tarafından erişilmesi, veri sorumlusunun veya veri işleyenin müşterilerine ait kişisel verilerin bulunduğu USB anahtarı veya CD-ROM'unun çalınması, özel nitelikli kişisel verilerin yer aldığı sabit diskin silinmeden internet üzerinden satılması gösterilebilir. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, KVKK Yayınları, s.69.

¹³⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 24.01.2019 tarih ve 2019/10 sayılı kararında, 6698 sayılı KVKK'nın 12/5. maddesinde geçen "en kısa sürede" ifadesinden ne anlaşılması gerektiği açıklanmıştır. Buna göre "en kısa sürede" ifadesinin 72 saat olarak yorumlanmasına ve bu kapsamda veri sorumlusunun bu durumu öğrendiği tarihten itibaren gecikmeksizin ve en geç 72 saat içinde Kurula bildirmesine, veri sorumlusunca söz konusu veri ihlalden etkilenen kişilerin belirlenmesinin ardından ilgili kişilere de makul olan en kısa süre içerisinde, ilgili kişinin iletişim adresine ulaşılabiliriyorsa doğrudan, ulaşılıyorsa veri sorumlusunun kendi web sitesi üzerinden yayımlanması gibi uygun yöntemler ile bildirim yapılmasına, karar verilmiştir. Kurul'un 2019/10 sayılı kararı için ayrıca bkz. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5362/Veri-Ihlali-Bildirimi>, ET.16.05.2022. GDPR'a göre bir kişisel veri ihlali olması durumunda, kişisel veri ihlalinin gerçek kişilerin hakları ve özgürlükleri açısından bir riske sebebiyet vermesinin muhtemel olmaması haricinde, veri sorumlusu, gereksiz gecikmeye mahal vermeden ve uygun olması halinde, ihlalden haberdar olduktan itibaren en geç 72 saat içerisinde, kişisel veri ihlalinin yetkili denetim makamına bildirmelidir. **Dülger**, s.124.

sından benzer düzenlemeler öngörülmüştür. Verilerin korunmasına ilişkin olarak SGK tarafından yürütülmesi gereken işlemler, Yönetmeliğin 23. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre Kurum, kendi veri kayıt sisteminde bulundurduğu verilerin her türlü tehlikeye karşı güvenliğinin sağlanması amacıyla güvenlik önlemlerinin hazırlanması, uygulamaya konulması, güncellenmesi ve denetlenmesini sağlamakla mükelleftir. Veri aktarım talebinde bulunan gerçek ve tüzel kişilerin SGK veri kayıt sistemine doğrudan erişimlerine izin verilmez. Bunun yerine talep edilen verinin aktarımı sağlanır. Sosyal Güvenlik Kurumu Hizmet Sunumu Genel Müdürlüğü (HSGM), veri taleplerini karşılarken gerekli güvenlik önlemlerini alır. SGK veri kayıt sistemine şifre ile erişimler, gerçek kişi (ad - soyadı ya da domain kullanıcı adı) kullanıcı şifreleri kullanılarak Kurum'un belirlediği güvenlik önlem ve uygulamaları çerçevesinde gerçekleştirilir. Erişimler, HSGM tarafından güvenlik önlemleri gereğince kayıt altına alınır. Kurum veri kayıt sisteminde sadece test edilmiş ve onaylanmış Kurum uygulamaları aracılığı ile toplanan veriler esas alınacaktır. Hata neticesinde veya farklı nedenlerle verilerde değiştirilme, silinme, eklenme ihtiyacı oluşursa bu durum ilgili birim ile HSGM'deki yetkilendirilmiş kişilerce tutanak altına alınmak suretiyle gerekli işlemler yapılır. SGK tarafından veriye erişim yetkisi verilmiş personelin, Kurum'dan ayrılması veya görev yeri değişikliği söz konusu olur ise yetkisiz kullanımın önlenmesi amacıyla erişim yetkileri ilgili birim tarafından resmi yazı ile HSGM'ye bildirilir. HSGM tarafından yetkilendirme sona erdirilmeden, ayrılış işlemleri yapılamaz. Birim amirleri gerekli bildirim ve iptal etme işlemlerinin yerine getirilmesinden sorumludur. Personelin üzerinde çalıştığı veri ile ilgili sorumluluğu ise Kurum'dan ayrıldıktan sonra da devam edecektir.

Sosyal Güvenlik Kurumu, sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortasına dair iş ve işlemleri kimi zaman diğer kamu kurum ve kuruluşlar ve üniversite, enstitü, oda, dernek gibi paydaşların katılımı ile gerçekleştirmektedir. Kurum, bu kapsamda görevlendirilen kişiler ile ilgili olarak veri güvenliğine ilişkin teknik ve idari tedbirleri almaktan ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun hareket etmekten sorumlu tutul-

muştur (SGKNVKİY m. 9/2). Yönetmeliğin 21/3. maddesinde de belirtildiği üzere SGK, kişisel verilerin güvenliğinin sağlanmasına yönelik olarak Kurul tarafından çıkarılan düzenlemelere uymakla yükümlüdür.

Nitekim Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun resmi web sayfasında yer alan Kişisel Veri Güvenliği Rehberi'nde (Teknik ve İdari Tedbirler) veri sorumlularının alması gereken teknik ve idari tedbirlere ilişkin başlıca yöntemler¹⁴⁰ açıklanmıştır. Kurul'un 31.01.2018 tarih ve 2018/10 sayılı Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler başlıklı kararında¹⁴¹ ise özel nitelikli kişisel veri işleyen veri sorumluları tarafından alınması gereken yeterli önlemler¹⁴² ayrıca düzenlenmiştir.

2019/12 sayılı Cumhurbaşkanlığı Bilgi ve İletişim Güvenliği Tedbirleri Genelgesi ile bilginin dijital ortamlara taşınması, bilgiye erişimin kolaylaşması, altyapıların dijital hale gelmesi ve bilgi yönetim sistemlerinin yaygın olarak kullanılmasının ciddi güvenlik risklerini beraberinde getirdiği ifade edilerek; karşılaşılabilecek güvenlik risklerinin azaltılması, etkisiz kılınması ve özellikle gizliliği, bütünlüğü

¹⁴⁰ **Kişisel Veri Güvenliği Rehberi**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu Yayınları, Ocak 2018, Ankara, s.8 vd. Kişisel veri güvenliğinin sağlanmasına ilişkin alınması gereken idari tedbirler; mevcut risk ve tehditlerin belirlenmesi, çalışanların eğitilmesi ve farkındalık çalışmaları, kişisel veri güvenliği politikaları ve prosedürlerinin belirlenmesi, kişisel verilerin mümkün olduğunca azaltılması ve veri işleyenler ile ilişkilerin yönetiminden oluşmaktadır. Kişisel verilerin güvenliğinin sağlanmasında alınması gereken teknik tedbirler ise siber güvenliğin sağlanması, kişisel veri güvenliğinin takibi, kişisel veri içeren ortamların güvenliğinin sağlanması, kişisel verilerin bulutta depolanması, bilgi teknolojileri sistemlerinin tedarik edilmesi, geliştirilmesi ve bakımı ile kişisel verilerin yedeklenmesi yöntemlerini kapsar.

¹⁴¹ Kurul'un 2018/10 sayılı kararı için bkz. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10>, ET.17.05.2022.

¹⁴² Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 2018/10 sayılı kararında sayılan özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde veri sorumlusu tarafından alınması gereken önlemlerin bir bölümü, özel nitelikli kişisel verilerin korunmasına yönelik politika ve prosedürün belirlenmesi, çalışanlara gerekli eğitimlerin sağlanması, gizlilik sözleşmelerinin yapılması, periyodik olarak yetki kontrollerinin gerçekleştirilmesi gibi organizasyonel ve idari nitelikte önlemler iken diğer bölümü, özel nitelikli kişisel verilerin işlendiği, muhafaza edildiği ve/veya erişildiği ortamların elektronik ortam ya da fiziksel ortam olmasına durumuna göre değişen ve aynı zamanda özel nitelikli kişisel verilerin aktarılmasında da uyulması gereken teknik önlemlerdir.

veya erişilebilirliği bozulduğunda milli güvenliği tehdit edebilecek ya da kamu düzeninin bozulmasına yol açabilecek kritik türdeki verilerin güvenliğinin sağlanması için bir dizi tedbir öngörülmüştür. SGK açısından daha genel bir düzenleme olmakla birlikte Genelge'ye göre bu türden kritik verileri elinde bulunduran kamu kurum ve kuruluşlarının, veri tabanlarındaki verilere üçüncü bir kişinin erişimini engelleyecek gerekli idari ve teknik tedbirleri almaması, kamu kurum ve kuruluşunun sorumluluğunu¹⁴³ doğuracaktır.

Kurum, sunduğu kamu hizmeti dolayısıyla bütçe, istatistik verileri gibi finansal verileri de veri tabanında bulundurmaktadır. Aslında bunlar kişisel veri değildir. KVKK kapsamında da korunmazlar. Ancak bu durum söz konusu verilerin korunması gerekliliğini bertaraf etmez. Bu veriler, bir bakıma SGK'nın hizmet sunduğu kişilerin kişisel verilerinin toplamı niteliğindedir. 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu'nun 35/5. maddesinde, bu açıdan sağladığı hukuki koruma ile ayrı bir öneme sahiptir.

Neticede SGK, görevi gereğince üstlendiği kamu hizmetini yerine getirirken, hizmetin bir gereği olarak edindiği kişisel verileri, kimi zaman fiziksel ortamda ancak günümüzde büyük ölçüde dijital ortamda işlemeye ihtiyaç duymaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarınca, ilgililerin kişisel verilerinin kamu hizmetinin gereği olarak dijital ortamda işlenmesi yoluyla kamu hizmetlerinde dijitalleşme yaşanmış, dijital kamu hizmetleri kavramı ortaya çıkmıştır.

¹⁴³ 1990 tarihli Alman Federal Veri Koruma Kanunu'nun 8 numaralı paragrafında, kamusal veri sorumlusunun otomatik olarak veri işlemesinden kaynaklanan zararın tazmini düzenlenmiştir. Buna göre bir kamusal veri sorumlusunun, kişisel verilerin bu Kanuna ya da veri korumasına ilişkin diğer düzenlemelere göre izin verilmeyen bir biçimde veya yanlış olarak elde edilmesi, işlenmesi yahut kullanılmasından dolayı ilgili kişi zarar görecektir ise veri sorumlusunun bu işle görevlendirmiş olduğu kişi, kusurlu olup olmamasına bakılmaksızın tazminat ödemekle yükümlüdür. Kişilik hakları ağır bir şekilde ihlal edildiğinde, ilgilinin malvarlığına ilişkin olmayan zararının makul bir miktar para ile tazmini gerekir. Bir verinin otomatik olarak işlenmesinde, birden fazla veri sorumlusunun veri kaydetme yetkisi bulunuyor ve zarar gören ilgili kişi, veriyi kaydeden veri sorumlusunu belirleyebilecek durumda değil ise her bir veri sorumlusu, zararı tazmin etmek zorundadır. **Damla Gürpınar**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan, C.19, Özel Sayı – 2017, s.688-689.

Dijital kamu hizmeti öğretilerde; kamu hizmetinin dijital ortamda, açık internet ağı üzerinden veya ancak belirli kullanıcıların erişebileceği kapalı ağ ortamında yazı, ses ve görüntü gibi verilerin iletilmesi, işlenmesi ve depolanarak korunması yoluyla sunulabilmesi olarak tanımlanmaktadır. Dijital kamu hizmeti, kâğıt üzerindeki idari işlemin internet yoluyla dijital ortama aktarılması anlamında, geleneksel posta işleminin yerine konulabilecek bir işlem biçimi değildir. Dijital kamu hizmetlerinin sunumunda, hizmetin tüm aşamaları dijital bilgi yöntemleri ile yürütülmekte ve dijital ortamda kalmaktadır¹⁴⁴.

SGK, bu doğrultuda kişisel verileri işlemekte, muhafaza etmekte ve yeri geldiğinde aktarmaktadır. Yürüttüğü tüm bu dijital kamu hizmeti faaliyetlerinde hukuka uygun davranmalı, üçüncü kişilerin bu verilere hukuka uygun olmayan biçimde erişimlerini engellemeye yönelik gerekli tüm tedbirleri almalı ve veri güvenliği açısından gerekli denetimleri de yapmalıdır. SGK nezdinde çalışan idari personel ise veri güvenliğinin sağlanması için görevini gereği gibi ifa etmeli, tarafsız olmalı, sır saklama yükümlülüğüne uygun olarak veri işleme, muhafaza vb. görevleri yerine getirmelidir. Kurum, yukarıda ayrıntılarıyla açıklanan hukuki düzenlemeler çerçevesinde ve sunduğu dijital kamu hizmeti (dijital sigorta hizmetleri) gereğince; gerekli ve yeterli dijital altyapının sağlanmasından, veri kayıt sisteminin kesintisiz olarak işlevsel tutulmasından, elde ettiği kişisel verilerin e-ortama aktarılmasından, bu verilerin doğruluğundan, güncelliğinden, veri bütünlüğünün ve güvenliğinin sağlanarak yetkisiz erişimlerin önlenmesinden ve verilerin muhafaza edilmesinden dolayı sorumludur.

C. Veri Güvenliğini Sağlama Yükümlülüğünün İhlali ve Neticeleri

Türk idare hukukunda idarenin mali sorumluluğunun Anayasal dayanağı, idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı öde-

¹⁴⁴ **Yücel Oğurlu**, İdare Hukukunda “E-Devlet” Dönüşümü ve Dijitalleşen Kamu Hizmeti, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010, s.144-145; **Mehpare Çaptuğ**, Covid-19 Salgınının Kamu Hizmetlerinin Dijitalleşmesi Sürecine Etkisi ve Sonuçları, Do-kuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.23, S.2, 2021, s.1312.

mekle yükümlü olduğunu hükme bağlayan Anayasa 125. maddedir. Genel olarak idarenin sorumluluğunu doğuran sebepler, dijital kamu hizmetlerinin sunumu açısından da geçerlidir. Dolayısıyla bir kamu tüzel kişisi olan ve mevzuat gereği üstlendiği kamu hizmetini, dijital sigorta hizmetleri olarak yürüten SGK, bu hizmetin gereği gibi işlememesinden, geç işlemesinden ya da hiç işlememesinden dolayı hizmet kusuru (dijital kamu hizmetlerinin ifasında kusur) nedeniyle sorumlu olabilecektir. Ayrıca zaman içinde içtihatlarla yerleşecek ilkeler doğrultusunda veri sorumlusu olarak SGK'nın kusursuz sorumluluğu da söz konusu olabilir. Dijital kamu hizmetlerinin sunumunda verilerin işlenmesinde öngörülemeyen ancak kaçınılmaz olarak ortaya çıkabilen “elektronik risk” kavramı, bu alanda kusursuz sorumluluk teorisinin uygulanabilirliğine işaret eder niteliktedir. Elektronik risk olarak da isimlendirilen bu yeni kusursuz sorumluluk nedeni “veri işlemeyen doğan risk sorumluluğu” biçiminde de ifade edilmektedir¹⁴⁵. Kanaatimizce SGK nezdinde çalışan ve fakat verilere erişim yetkisi bulunmayan idari personelin, bir şekilde verilere erişerek ilgilinin mahremiyetini ihlal edecek biçimde kişisel verilere müdahale etmesi durumunda bu personel açısından kişisel kusur da gündeme gelebilir.

Kanaatimizce SGK'nın veri sorumlusu olarak taraf olduğu veri güvenliğinin ihlaline ilişkin uyuşmazlıklar, idari yargıda tam yargı davasına konu olabilecektir. Ayrıca kişisel verinin hukuki niteliği konusundaki görüşümüz (enferyasyonel self-determinasyon hakkı/enferyasyonel özerklik olduğu)¹⁴⁶ ile uyumlu olarak, SGK'nın veri

¹⁴⁵ Açıklamaların SGK örneğine uyarlandığı eser. **Çaptuğ**, s.1323-1325.

¹⁴⁶ Kişisel verilerin hukuki mahiyeti (mülkiyet hakkı görüşü, fikri mülkiyet hakkı görüşü, geleneksel kişilik hakkı görüşü ve bağımsız kişilik hakkı görüşü) tartışmalıdır. Bu tartışmalara girmeksizin, fakat özellikle SGK'nın kişisel verilere dair sorumluluğu ile ilişkili olduğunu düşündüğümüz için ezcümle bu konudaki görüşümüzü ortaya koymak isteriz. Biz de kişisel verilerin, kişilik değeri olarak kişilik hakkı kapsamında yer aldığını, özel hayatın gizliliğinin bir alt başlığı biçiminde ortaya çıkmış olsa bile içinde yaşadığımız bilgi çağında, sık sık hak ihlallerine konu olabilmesi nedeniyle kişisel verilerin ayrı bir kimliğe sahip bulunduğunu, bu sebeple özel hayatın gizliliği ve mahremiyetin korunması ile kişisel verilerin korunmasının görece tam olarak örtüşmediğini, özel hayatın gizliliği hakkının alt başlığı olarak değerlendirilmesinin çoğu zaman çözüm üretmekte yetersiz kaldığını düşünmekteyiz **Sinan Sami Akkurt**, Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliği-

sorumlusu sıfatıyla taraf olduğu veri güvenliğinin ihlalden doğan tam yargı davasında, ilgili kişinin ancak manevi tazminat talep edilebileceği düşünülmektedir.

Alman Anayasa Mahkemesi'nin 1983 yılında verdiği Nüfus Sayımı kararında belirtildiği üzere kişisel verilerin korunmasının, enformasyonel self – determinasyon hakkı ile ilişkilendirilmesi gerektiği görüşüne katılıyoruz. Bu kararda insan onurunun korunması ve bireyin maddi ve manevi varlığını serbestçe geliştirebilmesi için enformasyonel self – determinasyon hakkının tanınması gerektiği, bu hakkın bireye bilgilerinin geleceğini tayin imkânı sağladığı, ancak bu durumda bireyin korku duymaksızın insan onuruna yaraşır şekilde kişiliğini serbestçe geliştirebileceği ifade edilmiştir¹⁴⁷.

5510 sayılı SSGSSK'nın 101. maddesinde *“Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların iş mahkemelerinde görüleceği”* ifade edilmiştir. Oysa veri güvenliğinin ihlalden kaynaklanacak uyuşmazlıklar, 5510 sayılı Kanun hükümlerinden değil 6698 sayılı KVKK'nın ilgili hükümlerinin uygulanmasından kaynaklanır. 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nda 5510 sayılı Kanun'un 102/5. maddesi gereğince idari para cezalarına itirazların ve 5510 sayılı Kanun'un geçici 4. maddesi kapsamındaki uyuşmazlıkların idare mahkemesinde, bunlar dışında SGK'nın taraf olduğu iş ve sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan uyuşmazlıkların ise iş mahkemelerinde görüleceği hüküm altına alınmıştır (7036 sayılı Kanun m. 5). Düzenlemede geçen *“SGK'nın taraf olduğu iş ve sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan uyuşmazlıklar”* ifadesine göre 6698 sayılı KVKK'nın iş ve sosyal güvenlik mevzuatı kapsamında yer aldığını söylemek, düzenlemenin gerekenden geniş yorumlanması sonucunu doğuracağından, isabetli görülmemektedir. Bu nedenle 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun

ne ilişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış, Kişisel Verileri Koruma Dergisi, C.2, s.1, 2020, s.21 vd.

¹⁴⁷ **Orak**, s.49 vd.; **Taştan**, s.66; **Küzeci**, s.68.

5. maddesine bir üçüncü istisna olarak bu dava ve işlerin eklenmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Kanunda öngörülen idari para cezaları ise veri sorumlusu olan gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri hakkında uygulanacaktır. 6698 sayılı KVKK'nın 18. maddesinde kabahat olarak düzenlenen fiillerin, SGK gibi bir kamu kurum veya kuruluşu ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bünyesinde işlenmesi durumunda Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun yapacağı bildirim üzerine, ilgili kamu kurum ve kuruluşunda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlar hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılacaktır.

SONUÇ

Sosyal Güvenlik Kurumu, sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortasının finansmanını sağlamak ve sigortacılık hizmetlerini yürütmekle görevli, ayrı tüzel kişiliği haiz sosyal bir kamu kurumudur. Kurum, mevzuattan kaynaklanan görevlerini yerine getirirken çeşitli kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapmaktadır. Birçok kamu hizmetinde olduğu gibi hizmet sunumunun bir gereği olarak hizmetten yararlananların çeşitli türden bilgisine ihtiyaç duymaktadır. Toplumun büyük bir kesimi, sosyal sigortalı ya da hak sahibi statüsündedir. Genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olunan kişiler ise toplumun neredeyse tamamını oluşturmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarınca uzun yıllar geleneksel yöntemler çerçevesinde yürütülen kamu hizmetleri, görece kısa bir süredir dijital ortama taşınmış; dijitalleşme, hayatın her alanında olduğu gibi kamu hizmetlerinin yürütülmesi ve sunumuna da yansımıştır. Eskiden bir veri kayıt sisteminin parçası da olsa insan eliyle kâğıt üzerine işlenen ve dosyalar halinde tutulan bilgiler kısa bir süre içinde insan eliyle bilgisayara işlemeye dönüşmüş, kâğıt üzerindeki birçok bilgi bilgisayar sistemlerine aktarılmış, bir süre sonra ise kullanılan sistemin kendisinin veriyi otomatik olarak işlemesi söz konusu olmuştur. Böylece veri, veri tabanı, dijital ortam gibi kavramlar günlük hayatımıza girmeye başlamıştır. SGK'nın kuruluşu

ve özellikle faaliyete başlaması, 2008 yılında ilk kez hayata geçirilen e-Devlet uygulamasına rastlar. E-Devlet uygulamasının önemli ayaklarından birini SGK oluşturur. Kendi dijital altyapısı, veri tabanı ve bulut sistemi bulunan Kurum, dinamik veri sisteminde, üstlendiği kamu hizmetinden dolayı ilgililerin çeşitli türden verilerini işlemektedir.

Ülkemizde 2008 yılından beri e-Devlet uygulamaları ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilgisi bulunan çeşitli mevzuat hükümleri öngörülmüştür. Bu düzenlemelerden biri de 2017 yılında yürürlüğe giren 6698 sayılı KVKK'dır. Ayrıca yakın zamanda Sosyal Güvenlik Kurumu Nezdindeki Verilerin Korunmasına ve İşlenmesine İlişkin Yönetmelik yürürlüğe konulmuştur. KVKK, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemek üzere hazırlanmıştır. SGK'nın veri işleme faaliyeti, 6698 sayılı KVKK'nın kişi ve konu yönünden uygulama alanı kapsamındadır. KVKK'da düzenlenen bazı tam ve kısmi istisna halleri, Kurum'un veri işleme faaliyetleri ile ilişkilidir. Veri işleme faaliyetinin tam istisna hali oluşturması durumunda, bu faaliyetler açısından 6698 sayılı KVKK uygulama alanı bulmaz. Kısmi istisna hallerinden en az biri kapsamında veri işlenmesi durumunda ise KVKK'nın temel amacına uygun ve orantılı olmak koşuluyla bazı maddeleri uygulanmayacaktır. Kurum'un üstlendiği sigortacılık hizmetlerinin gereği gibi yürütülebilmesi için vakıf olduğu kişisel verilerin işlenmesi, aynı zamanda 6698 sayılı KVKK'nın yer ve zaman yönünden uygulama alanı kapsamındadır.

Kanun'da benimsenen ayrıma göre kişisel veriler; genel nitelikte ve özel (hassas) nitelikli olmak üzere iki gruptan oluşmaktadır. SGK veri sisteminde, hizmet sunduğu sigortalıların ve diğer ilgililerin hem genel hem de özel nitelikli verilerini bulundurmakta ve bu verilerle ilgili çeşitli işlemler gerçekleştirmektedir. Elektronik ortamda tutulan sigortalı bildirim belgesi, sigortalı işe giriş/işten ayrılış bildirgesi, iş kazası ve meslek hastalığı bildirim formu, isteğe bağlı sigortalılık giriş bildirgesi ve sigortalılık muafiyet belgesinde sigortalıların adı, soyadı,

baba adı, ana adı, doğum yeri, doğum tarihi, imzası, cinsiyeti, medeni hali, ikametgâh adresi, cilt no, aile sıra no, birey sıra no gibi nüfus kayıt bilgileri, yabancı uyruklu ise ülke adı, engelli ya da eski hükümlü olup olmadığı bilgisi, askerlik durumu, öğrenim durumu, hakkında kaza-i rüşd kararı bulunup bulunmadığı, sosyal güvenlik sicil numarası, emekli sicil numarası, kurum sicil numarası gibi bilgiler ile iş kazasına uğrayan ya da meslek hastalığı tanısı veya şüphesi ile hastaneye sevk edilen işçinin vücudundaki yaranın türü ve yeri, varsa kazayı gören şahitlerin adı, soyadı, adresi, imzası, işçinin meslek hastalığı tanısı veya şüphesinin türü vb. bilgiler yer almaktadır. İşverenler açısından ise ad, soyadı, sicil numarası, adres gibi işyeri bilgileri, vergi numarası, sigortalı çalıştıran kamu idarelerinin yöneticilerinin adı, soyadı, baba adı, ana adı, doğum yeri, doğum tarihi, nüfusa kayıtlı olunan yer, cinsiyeti, kurum sicil numarası, telefon numarası, e-posta adresi vb. bilgileri ve benzer şekilde sigortalı çalıştıran kamu idaresinin personel, tahakkuk ve tedavi ile ilgili kamu görevlisinin bilgilerine de ilgili formlarda yer verilmektedir.

Bu verilerin büyük bir kısmı genel nitelikte kişisel veri iken bir kısmı da hassas nitelikli veridir (kişisel sağlık verisi). Genel sağlık sigortası kapsamında Kurum tarafından finansmanı sağlanan ve fakat sağlık hizmet sunucuları tarafından ifa edilen sağlık hizmetleri gereğince elektronik ortamda düzenlenen sağlık raporlarında ise genel sağlık sigortalısının adı, soyadı, baba ve ana adı, T.C kimlik numarası, sicil numarası, adresi, telefonu gibi genel nitelikte kişisel verilerin yer alacağı kısımlar yanında; hastalığı için konulan tanı, kullanması gereken ilaçlar, bu ilaçları hangi süreyle kullanması gerektiği bilgisi, hastalığı ile ilgili kullanması gereken tıbbi malzemelerin neler olduğu, fiziki muayene bulguları, laboratuvar tetkik ve görüntüleme sonuç bilgileri ile genel tıbbi değerlendirme kararı gibi kişisel sağlık verileri yer almaktadır. Bazı belgelerde genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişilerin genel ve hassas nitelikli kişisel verileri bulunmaktadır.

Bu derece büyük çapta ve önemde veriyi, veri kayıt sisteminde bulunduran SGK, veri işleme faaliyetini 6698 sayılı KVKK'da düzenle-

nen veri işleme koşullarına ve genel ilkelere uygun olarak yerine getirmelidir. Hassas nitelikli verilerin işlenme koşulları Kanun'da ayrıca düzenlenmiştir. Kişisel verilerin işlenmesinde geçerli olan genel ilkelere göre Kurum, nezdindeki kişisel veriler ile ticari sırları; hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak işlemeli, doğru ve gerektiğinde güncel olmasını sağlamalı, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenmeli, işleme faaliyeti verilerin işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olmalı ve ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza etmelidir.

Sosyal Güvenlik Kurumu, veri sorumlusunun belirlenmesinde esas alınacak kıstaslar gereğince 6698 sayılı Kanun'un uygulanması bakımından veri sorumlusu statüsündedir. Zira Kurum, kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen ve veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan tüzel kişidir. SGK'nın veri sorumlusu olarak KVKK'dan doğan bazı yükümlülükleri bulunmaktadır. Bunlar; kişisel verilerin işlenme koşullarına uygun hareket etme, kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesini takip etme, kişisel verilerin aktarılmasında özen gösterme, ilgiliyi aydınlatma, veri güvenliğini sağlama, sır saklama, ilgili kişinin başvurusuna dair işlemleri yapma, Kurul kararlarına uyma ve veri sorumluları siciline kayıt yükümlülüğüdür. Veri güvenliği, veri koruma hukuku alanındaki birçok hukuki düzenlemenin hazırlanmasında, ilgili hükümlerin yorumlanmasında ve somut olaya uygulanmasında esas alınan ilkelerden biridir.

Aslında tüm zamanlarda az ya da çok bazı bilgilerin parasal değerinin bulunduğu söylenebilir. Ancak hiçbir dönemde, içinde yaşadığımız yüzyılda tecrübe edildiği gibi zenginlik, bu denli bilginin ürünü olmamıştır. Teknolojik gelişmeler ile birlikte aslında anlamsızmış gibi gözükken bilgilerin veriye dönüşmesi ve anlamlı bir bütün olarak taşıdığı iktisadi değer, bu şekliyle hiçbir zaman günümüzdeki seviyeye ulaşmamıştır. Böylece bilgi, ekonominin başlıca hammaddesi ve ürünü haline gelmiştir. Eskiden zenginliği sağlamak için gereksinim duyulan emek ve sermaye gibi üretim faktörleri yanında artık beşinci bir faktör olarak bilgi de yer almaktadır. İnsan zekâsının zaman zaman

anlamakta güçlük çektiği gelişmeler baş döndürücü hızla gerçekleşirken, hayat tüm yönleriyle daha önce kullanmaya alışık olmadığımız dijital ortamlara taşınmışken, herhangi bir bilginin bu ortamlarda ne için ve ne şekilde kullanılacağını anlamlandırmak bile çoğumuz için güçtür. Fakat günlük yaşamımız galiba geri dönüşümü olmayacak biçimde dijital ortamlara taşınmıştır. Bu karmaşık yapı içerisinde bir-biriyle yarışan teknolojik gelişmeler, bugünden yarına tecrübelerimizi geride bırakmaktadır. Bilginin bu denli ön plana çıktığı ve elbette korunmaya en fazla ihtiyaç duyduğu dönemdir içinde bulunduğumuz yüzyıl.

Kişisel veriler özelinde hem kişilerin mahremiyetinin hem de bu verilerin taşıyabileceği ekonomik değerın korunması bakımından, veri sorumlusunun her bir yükümlülüğünün gereğini yerine getirmesi önem arz ederken, sır saklama ve veri güvenliğini sağlama yükümlülüğü bir nebze de olsa ön plana çıkmaktadır. SGK'nın sır saklama yükümlülüğü hem 6698 sayılı KVKK'da hem de sosyal güvenlik mevzuatında (5510 sayılı Kanun ve 5502 sayılı Kanun) düzenlenmiştir. Veri sorumlusu, veri güvenliğinin sağlanabilmesi için kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini ve verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önleyerek, aynı zamanda verilerin muhafazası için uygun güvenlik düzeyini sağlamaya yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür. Kurum, sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortasına dair iş ve işlemleri kimi zaman diğer kamu kurum ve kuruluşlar ve üniversite, enstitü, oda, dernek gibi paydaşların katılımı ile gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda görevlendirilen kişiler ile ilgili olarak SGK, veri güvenliğine ilişkin teknik ve idari tedbirleri almaktan ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun hareket etmekten sorumlu tutulmuştur.

Sosyal Güvenlik Kurumu, yürüttüğü dijital kamu hizmetleri gereği kişisel veri işleyip aktarırken hukuka uygun davranmalı, üçüncü kişilerin bu verilere hukuka uygun olmayan biçimde erişimlerini engellemeye yönelik gerekli tedbirleri almalı ve gerekli denetimleri de gerçekleştirmelidir. SGK nezdinde çalışan idari personel ise veri güvenliğinin sağlanması için görevini gereği gibi ifa etmeli, tarafsız ol-

malı, sır saklama yükümlülüğüne uygun olarak veri işleme, muhafaza vb. görevleri yerine getirmelidir. Aksi takdirde Kurum'un mali sorumluluğu söz konusu olacaktır.

KAYNAKÇA

- Ağar, Serkan, Kamu Kurumları (Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim Kuruluşları) Teorisi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 65, 2006, ss.277 – 310.
- Akkurt, Sinan Sami, Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış, Kişisel Verileri Koruma Dergisi, C.2, s.1, 2020, ss.20-32.
- Alper, Yusuf, Sosyal Sigortalar Hukuku, Dora Yayıncılık, Bursa 2020.
- Arıca, Kadir, Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, Gazi Kitabevi, Ankara 2015.
- Hamza Bayındır, Özel Sağlık Kurumları Kapsamında Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Korunması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.
- Centel, Tankut, Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.
- Çağlayan, Ramazan, Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı ve Kıstasları, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 7, Y. 2016, ss.373 - 398.
- Çaptuğ, Mehpare, Covid-19 Salgınının Kamu Hizmetlerinin Dijitalleşmesi Sürecine Etkisi ve Sonuçları, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.23, S.2, 2021, ss.1309 – 1327.
- Çekin, Mesut Serdar, Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Çubuk, Ali, Sosyal Güvenlik ve Sosyal Güvenlik Kurumları, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, Yayın No: 175, Ankara 1982.

- Duran, Lütfi, İdare Hukuku Ders Notları, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1982.
- Dülger, Murat Volkan, Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması, Yaşar Hukuk Dergisi, C. 1, S. 2, Temmuz 2019, ss.71 – 174.
- Dülger, Murat Volkan, Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik'e İlişkin Değerlendirme, https://www.researchgate.net/publication/349552560_Kisisel_Saglik_Verileri_Hakkinda_Yonetmelik'e_Iliskin_Degerlendirme, ET.21.03.2022.
- Ezer, Burcu, Kişisel Durum Değişikliklerinin Sosyal Güvenlik Hukukundaki Etkileri, Türk Metal Sendikası Araştırma ve Eğitim Merkezi Yayınları, Ankara 2021.
- Göçoğlu, Volkan, Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Dijital Dönüşüm: Nesnelerin İnterneti Üzerine Bir İnceleme, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.9, S.1, 2020, ss.615 – 628.
- Gürpınar, Damla, Kişisel Verilerin Korunamamasından Doğan Hukuki Sorumluluk, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan, C.19, Özel Sayı – 2017, ss.679 – 694.
- Güzel, Ali; Okur, Ali Rıza ve Caniklioğlu, Nurşen, Sosyal Güvenlik Hukuku, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021.
- Kaya, Ali, Mursül, Damla, Dijital Türkiye Projesi Kapsamında Kamu Hizmetlerinin Dönüşümü, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.1, Özel sayı – 4, 2017, ss.209 – 219.
- Kaya, Mehmet Bedii, Taştan, Furkan Güven, Kişisel Veri Koruma Hukuku, Mevzuat – İctihat - Bibliyografya, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Keklikkırın, Demet Arslaner, Genel İlkeler Bağlamında Kişisel Verilerin İşlenmesi, Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Aralık 2019, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, ss.19 – 30.

- Kılınç, Doğan, Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.61, S.3, 2012, ss.1089 – 1172.
- Kişisel Veri Güvenliği Rehberi, Kişisel Verileri Koruma Kurumu Yayınları, Ankara, Ocak 2018.
- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, KVKK Yayınları.
- Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi, KVKK Yayınları.
- Korkusuz, M. Refik ve Uğur, Suat, Sosyal Güvenlik Hukuku, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa 2022.
- Kurt, Levent, Açıklamalı – İctihatlı Tüm Yönleriyle Bilişim Suçları ve Türk Ceza Kanunundaki Uygulaması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005.
- Küzeci, Elif, Kişisel Verilerin Korunması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.
- Madde ve Gerekçesi ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü, KVKK Yayınları, Ankara, Mart 2019.
- Manav, A. Eda, İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.19, S.2, Y.2015, ss.95-136.
- Memiş, Tekin, Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki İlişkiler ve Sorumluluk Düzeni, Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.3, S.6, Aralık 2017, ss.9 – 23.
- Metin, Yüksel, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Yaşamın ve Sağlığın Korunması ile İlgili Olarak Taraf Devletlere Yüklediği Pozitif Yükümlülükler, Uluslararası İlişkiler, C.7, S.27 (Güz 2010), ss.111 - 132.
- Oğurlu, Yücel, İdare Hukukunda “E-Devlet” Dönüşümü ve Dijitalleşen Kamu Hizmeti, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010.

- Okur, Zeki, Türk İş Hukukunda İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı, İş Dünyası ve Hukuk, Prof. Dr. Tankut Centel'e Armağan, İstanbul 2011, ss.368-408.
- Orak, Beşir, Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Ormanoğlu, Hatice Derya, Kişisel Verilerin Korunmasının Anayasal Temelleri, Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Aralık 2019, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, ss.105 – 120.
- Ömür, Rahmi Can, Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması ve Hastanelerin Sorumluluğu, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 1, 2018, ss.133 – 180.
- Önder, Şerife, ISO 27001 Standardı Kapsamında Kurumsal Bilgi Güvenliği ve İşletme Performansı Arasındaki İlişki: Bist 100 Endeksinde Yer Alan İşletmeler Üzerine Bir Uygulama, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.14, Y.14, S.1, 2018, ss.89-98.
- Örneklemlerle Kişisel Verilerin Korunması, KVKK Yayınları, No: 29, Ankara 2019.
- Özdemir, Hayrunissa, Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009.
- Sevimli, Ahmet, Veri Koruma Hukuku İlkeleri Işığında Türk Borçlar Kanunu Madde 419, MESS Sicil İş Hukuku Dergisi, S.24, Y.6, Aralık 2011 ss.120-140.
- Sözer, Ali Nazım, İşçi, Bağımsız Çalışan ve Kamu Görevlileri Bakımından Türk Sosyal Sigortalar Hukuku, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021.
- Sözer, Ali Nazım, Sosyal Sigorta İlişkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 1991.
- Sümer, Haluk Hadi, Sosyal Güvenlik Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.

- Taştan, Furkan Güven, Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Tekin, Nurullah, Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Türkiye'deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Işığında Değerlendirilmesi, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı: 4, Y. 2014, ss.222 – 262.
- Tunalı Kendir, Tuba, Veri Sorumlularının Yükümlülükleri, Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Aralık 2019, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, ss.33 – 45.
- Tuncay, Can ve Ekmekçi, Ömer, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021.
- Turan, Metin, Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Türkiye İstatistik Kurumu Resmi İstatistik Programı 2017 – 2021, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara 2017.
- Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen, KVKK Yayınları.
- Yılmaz, Süleyman ve Çavuşoğlu, Gökçe Filiz, Kişisel Verileri Koruma Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, KVKK Yayınları, Ankara 2018.
- <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10>, Erişim tarihi: 17.05.2022.